

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Pastorum Continens Doctrinas, & Industrias ad Pastorale
Munus piè, fructuosè, ac securè obeundum pertinentes,
Unà cum Casibus frequentius circa idem Officium
occurrere solitis, & ex communiote ...**

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1678

Pars Secvnda. De Doctrinis circa alios à Pastore observandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49267](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49267)

PARS SECVNDA

De Doctrinis circa alios à Pastore
observandis.

Etiam hæc ad duo ferè principalia genera revocari
sunt, nempe ad doctrinas, quæ erga cælestes & terrenas
Personas sunt observandæ, licet quævis harum generalium
doctrinarum plurimas sub se species habeat, ut mox apparet.

CAPVT I.

DE DOCTRINIS ERGA
Cælestes observandis.

Inter Cælestes hoc loco præcipuè in considerationem
venerunt. Primò, Ipse ter optimus & maximus DEUS. Secundo,
Christus Redemptor noster, & exemplar Pastorum. Tertio,
Beatissima Virgo tanquam principalis eorundem Pasto-
rum Patrona & Advocata. Quarto, SS. Angeli Tutelares, Quin-
to, Alij Cælestes, præcipuè verò Patronus communis Ecclesie
Altariumque in Ecclesia erectorum, erga quos omnes
Pastor ea, quæ & illorum dignitas & merita exigunt, studere
impleverit, merito copiosum ex functionibus suis paro-
chialis ministerii fructum, solatium, & præmium sperare poterit.
Quamquam autem erga singulos observare debeat, hoc capite
obseruetur, ita tamen, ut, quoniam aliqua officia omnibus
communis sunt, prius horum explicatio breviter præ-
sertur.

§. I.

De Cultu communi Cælitum.

Tria circa hunc cultum potissimum spectari & examini
possunt. 1. Locus, in quo præcipuè DEO & Sanctis
cultus impenditur, qualis est Ecclesia, Capellæ, & ad
ad hos pertinent, Altaria, Imagines, apparatus sacer vestimen-
torum, Reliquiarum &c. 2. Functiones, quæ in
loco ad DEI & Sanctorum cultum peraguntur, quales
SS. Missæ Sacrificium, Horæ Canonicæ, Comprehensiones
generales, Supplicationes seu Processiones. 3. Tempus, quo

potissimum in ordine ad talem cultum observandum est, nempe Festi, & Profesti dies, speciatim Dedicatio & Patrocinium Templi, de quibus omnibus nunc eodem ferè ordine, quo hic enumerata sunt, agetur.

MEMBRUM I.

De Ecclesijs.

Qu. 1. Quid circa Ecclesias specialiter observare debeat Pastor? R. sequentia præcipuè, Integritatem, Ornatum, Sanctitatem.

Qu. 2. Quid ad integritatem requiratur? R. quatuor potissimum. Primò, ut Ecclesia omnibus suis partibus integralibus sit instructa; quales sunt Altaria, Cathedra pro Concione, Confessionalia, Sacristia, Campanile, Subsellia, Portæ, & similia. Secundò, ut & singulæ hæ partes, quantum fieri potest, suam integritatem & perfectionem habeant. Tertio, ut bona immobilia & redditus Ecclesie non abalienentur. uti expressè in Jure Canonico in Extravag. Ambitiosa de rebus Ecclesie non alienandis prohibetur, & etiam ad res mobiles pretiosas (quales sunt, quæ sunt de thesauro, vel quæ propter pretium, artem, aut antiquitatem, singularem splendorem Ecclesie conferunt, uti & Reliquiæ Sanctorum, præsertim ubi perpetuæ sepulturæ mandata sunt) extendi docet Riccius p. 1. resol. 60. & alij: nomine autem alienationis hoc loco intelligitur, non solum venditio, aut alius contractus gratuitus, vel onerosus, quo rei dominium in alterum transfertur, verum etiam hypotheca, infeudatio, & contractus emphyteuticus, uti docet Barbosa de off. Paroch. cap. 13. n. 40, denique ad hanc integritatem etiam aliquo modo revocari potest Jarium & Privilegiorum Parochialium ad Ecclesiam pertinentium conservatio, quæ proinde nosse oportet Pastorem. Sunt autem ista potiora, uti enumerat Manuale Parochorum à P. Ludovico Engel. editum part. 1. cap. 7. ex Barb. de jure. l. 2. cap. 13. 1. Quòd aliquis cogi possit ad domum vel fundum vendendum pro erectione vel ampliacione Ecclesie. 2. Quòd Ecclesia habeatur loco filij, atque adeò deficere faciat conditionem, si sine liberis, si Clericus bona restitutioni obnoxia velit relinquere Ecclesie. 3. Quòd ad Testamentum in favorem Ecclesie factum non requirantur

tur

tur Juris solemnitates, sed sufficiat, si constet de voluntate defuncti. 4. Quòd ex Legatis & fidei commissis Ecclesie relictis non detrahatur Falcidia, vel Trebellianica. 5. Quòd donatio ultra 500. solidos absque insinuatione, uti & donatio omnium facta Ecclesie valeat, nec revocetur ob ingratitudinem Parochi, vel supervenientiam Liberorum ex parte Donatoris. 6. Quòd pollicitatio facta Ecclesie irrevocabiliter obliget, nemine acceptante. 7. Quòd in Ecclesia transferatur dominium sine traditione. 8. Quòd in processu edictali prioritas sit adjudicanda ipsi Ecclesie. 9. Quòd Ecclesia participet privilegia fisci, libertatis, militum, tutorum, dotis, Minorennium, & Reipublice, dummodo casus sit applicabilis, & in Jure contrarium non sit dispositum. 10. Quòd mandatum factum in favorem Ecclesie non extingatur re integra, per mortem mandantis. 11. Quòd pactum per viventis hæreditate valeat in favorem Ecclesie. 12. Quòd in dubio pro Ecclesia sit judicandum. 13. Quòd Ecclesia non obligetur ex mutuo, nisi probetur versum in illius utilitatem. 14. Quòd possit exceptionem non numeratæ pecunie contra ultra biennium opponere.

Qu. 3. *Quid ad Ornatum Ecclesia pertineat?* R. hæc potest esse. Primò, *mundities & nitor*, eo modo procuratur, ut in suo Nepotiano laudat S. Hieronymus, his verbis: *Ecclesia sollicitus, si niterent altaria, si parietes absque fuligine, si ornamenta tersa, si sacrarium mundum, si vasa luculentiora, in omnes Caremonias piæ sollicitudine disposita; possimus et illo dicere, quòd Basilicam Ecclesia, & Martyris conciliabulum diversis floribus & arborum comis, virium pampinis adornari; ut quidquid in Ecclesia placeret, tam dispositione quam studio Presbyteri studium & laborem testaretur.* Secundo, *imagines, in parietibus vel depictæ, vel appensæ*; hæc enim parùm juvant ad Ornatum, & quod plus est, etiam devotionem populi, præsertim simplicioris excitandam. Tertio, *Reliquia & Statua Sanctorum*, quæ in Altaribus suo tempore expositæ ad venerationem Sanctorum, in præsentibus exhibendæ, eorundemque Sanctorum intercessionem invocandam juvent.

Qu. 4. *Quid ad Sanctitatem Ecclesia requiratur?* R. hæc cap. relinqui de custodia & vel. imprimis requiri, ut

ga prophanum asseretur, atque adeò nec Utensilia Domus reponantur, nisi propter hostiles incurfus, aut incendia repentina, vel similem necessitatem, id fieri oporteat; imagines verò vanæ aut inhonestæ nulla unquam ratione in ipsdem suspendantur; aut tolerantur, uti jam olim Concilium Nicenum secundum gravissimè prohibuit. Secundò, ut nullæ actiones prophanæ, & illicitæ in ea exercentur, quales potissimum in Jure Canonico censentur Negotia sæcularia, ac contractus, judicium civile, ludi theatrales, saltationes, convivium, strepitus, & clamores, musica levis & prophana, uti Concilium Tridentinum Sess. 22. de observ. & evit. in celeb. Miss. indicat his verbis: Ab Ecclesia musicas eas, ubi organo sive cantu lascivum aliquid, aut impurum miscetur, item sæculares omnes actiones vanæ, atque adeò prophana colloquia, deambulationes: strepitus, clamores arceantur, ut domus DEI domus Orationis esse videatur, & dici possit. Tertiò, ut, si Ecclesia desecrata aut polluta fuerit, mox iterum consecratur, aut reconcilietur; desecratur autem per destructionem omnimodam, vel majori ex parte factam: polluitur autem per homicidium mortaliter malum, factum in Ecclesia: per effusionem mortaliter culpabilem, proprii vel alieni sanguinis vel seminis: per sepulturam excommunicati, non tolerati, vel infidelis.

Qu. 5. Quare prædicta tria capita studiosè procurare debeat Pastor? R. ob sequentes causas. Primò, ob reverentiam Ecclesie, tanquam domus DEI, & Basilica seu Regia, ipsius aetiam Christi debitam: si enim David 1. Par. 29. olim dixit: Totis viribus meis præparavi impensas domus DEI mei, opus namque grande est; neque enim homini præparatur habitatio, sed DEO; quantò magis hoc Pastor de rebus ad Ecclesiam pertinentibus dicere debet. Secundò, Ob Parochianorum, aliorumque Ecclesiam mirantium adificationem: ut enim nitor & apparatus singularis Ecclesie miram vim efficaciamque habet, ad reverentiam & æstimationem de rebus Divinis, intuentibus ingenerandam, ita non possunt non gravissimè scandalizari, si domum Pastoris & Oppidanorum viles casas cum Nundinæ aut convivalia Festa aguntur, nitere, mensas splendere, supellectilem renitere, ex auro & argento, aut splendida chrystallo bibi, mundissima & affabrè facta

facta strophiola, & mantilia ad nares, & manus detergentia mensaque ornandas adhiberi; è contrario verò tecta Ecclesie perpluere, parietes non modò araneorum telis obnata sed squalere, & propemodum imbre pluvio corrumpi, dari altaria, aut vix vili linteo obtegi, pavimenta luto opprimi, Sacerdotum vestes, aut sædè detritas, aut laceras corporalia, purificatoria, patenas, calices, quæ Christi Corpus & Sanguinem vel continent, vel contingunt, inceptis scelere, non sordescere modò, sed omnino sordere adveniat atq; ad eò locū iterū habere querelam illam DEI per Aggeum Prophetam, cap. 1. Judæis propositam; *numquid temporibus est, ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deserta est, quia domus mea deserta est; & vos festinatis unusquisque domum suam; propter hoc prohibiti sunt vobis Cali, usque ad terram, & terra germen suum; certè non desunt, qui carum lamitatum, quas hærefes, & per illas bella funestissima annis in Europam invexerunt, accuratiùs indagantia servarunt, malorum talium initia, à templorum relictione sacrarum injuria, & sacrilego neglectu cœpisse, easque patenas, quæ secutæ sunt, ob prophanatam templorum, altariumque religionem immittas fuisse. Tertiò, ob famam & reverentiam ipsius Pastoris conservandam, cum, ut supra Hieronymo vidimus, nitor & decor Ecclesie, Presbyterorum studium, & laborem (addamus, & propriæ mentis munditiæ haud obscure testentur.*

Qu. 6. *Quibus mediis prædicta capita facile obtineantur?* R. primò, *Frequenti Visitatione;* hæc enim dicitur, si qui latebūt alicubi, revelabit, & Officialium industriam induciet, ut nihil facilè in Ecclesia permissum quod oculos & animum seduli Pastoris offendere possit, cundò, *Celeri reparatione;* nam, dum damna adhuc parva sunt, & faciliore labore, & levioribus impensis, & cum eum firmitate reparantur, quæ tamen, si multiplicentur, invalescant, vix sine periculo, grandique labore restitui queunt; imò interdum ob impensarum defectum non omnino debent. Tertiò, *Accuratâ custodiâ;* si scilicet exteriores partes Ecclesie per muri bene clausi ambitum, custodiantur; si interiores partes per tectum bene conserventur;

datam; portâsque suo tempore diligenter clausas, ab interitu vindicentur: si denique res mobiles ad Ecclesiam pertinentes, in cistis, & aliis locis bene obleratis sollicitè asserventur.

Dubia moralia.

Qu. 1. An, si Ecclesia reparatione indigeat, Pastor suis sumptibus hanc reparationem procurare debeat? R. ita quidem Alexandrum III. olim cap. his, de Eccles. ædific. rescripsisse his verbis: *De his, qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum, quòd ad reparationem & institutionem Ecclesiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si eis supersint, conferre, ut eorum exemplo ceteri inveniuntur; nihilominus Concilium Tridentinum Sess. 21. de refor. cap. 7. limitasse nonnihil hoc decretum, dum ait: Parochiales verò Ecclesias, etiamsi iuris patronatus sint, ita collapsas refici & instaurari curent, ex fructibus & proventibus quibuscunque ad Ecclesias quomodolibet pertinentibus, qui, si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione remotâ; unde rectè colligunt Doctores, Pastorem tantum in casu, quo Ecclesiæ sumptus sufficere non possent, teneri ad reparationem, & quidem non solum, sed cumulativè cum omnibus, qui ejusmodi redditibus gaudent, & præterea deductis prius necessariis ad decentem sustentationem sumptibus.*

Qu. 2. An, si causa gravis suadeat, alicuius rei alienationem faciendam, Pastor ad Pontificem recurrere; an verò ad Episcopum debeat? R. etsi in Extravagante ambitiosa C. Abbatibus. 12. q. 2. Clem. 1. de rebus Eccl. non alienandis. solum Pontifex nominetur, tamen usu magis recepti sunt antiquiores Canones, ex quibus proximus Superior & Ordinarius loci intelligitur, notatque Glossa, quòd etiam Abbates, præsertim exempti, in Ecclesiis pleno jure sibi subjectis possint auctoritatem in alienatione rerum ad dictas Ecclesias pertinentium præstare.

Qu. 3. An sacras representationes in Ecclesia licitè instituere possit Parochus? R. negativè quidem multos Doctores apud Barbosam alleg. 24. num. 25. respondere; sed cum ipse

Instructio IV.

F

de off.

de off. Paroch. cap. 13. num. 16. concedat, posse in Ecclesia actus ad voluntariam Jurisdictionem pertinentes celebrari, uti sunt ad Doctoratum promoveri, & similia, non videtur, cur non etiam facer aliquis Dialogus, aut Drama præsepe Domini, vel Sepulchrum exhiberi possit.

Qu. 4. *An, si Pastor ex confessione cognoscat, Ecclesiam semini effusionem maculatam esse, abstinere debeat à rebus vana Celebratione?* R. negativè cum Fagund. de 5. par. l. 3. cap. 14. num. 53. & alijs. quia, ut Ecclesia polluta confectur, delictum debet esse publicum, vel per sententiam iudicis, vel per confessionem publicam partium, vel per certam Testium depositionem in iudicio, vel per publicam famam; quia purificatio templi est actus publicus ad publicum scandalum, & publicam injuriam Ecclesie factam intendendam ordinatus, atque adeò meritò delictum etiam publicum supponit.

Qu. 5. *An, si Pastor audiat, Sacristam v. g. in templo sua uxore actum conjugalem exercuisse, Ecclesiam pollutam censere debeat?* R. negativam quidem sententiam facit probabiliter ab Emman. Saa, & Pontio l. 10. num. 13. quod doceri, eò quòd textus ex Jure Canonico pro pollutione dicitur, solam de illicita copula loquantur; communitatem tamen sententiam esse, quòd verè polluat per talem sententiam, quæ per talem actum loco inferitur, si abique necessitate exerceatur, ut in simili casu dicitur de justè damnato Ecclesia occiso, uti Sanch. l. 9. de mat. dif. 15. n. 7. & alij communiter docent.

Qu. 6. *An, si quis foris graviter vulneratus sit, & ad Ecclesiam confugiat, ibique moriatur, Ecclesia per tale homicidium polluta sit?* R. cum Barb. alleg. 24. n. 26. negativè, quia, cum Lex ista reconciliationem decernens odio strictè eam interpretari convenit, neque ad solum factum causam datam & factum conjunctum extendi debet; sed etiam, si quis in Ecclesia existens alium foris existentem in Ecclesia occideret, non deberet censeri polluta Ecclesia, si foret, si foris consistens alium in Ecclesia consistentem occideret; tunc enim causa simul & factum in Ecclesia puniuntur.

Qu. 7. *An, si Pastor ante, quàm delictum perpetrasset,*

pius interea celebravit, Ecclesiam reconciliatam censere debeat? R. posse quidem ita sentire propter auctoritatem probatorum Authorum, tutius tamen videri, si, ubi fieri commodè potest, reconciliatio à SS. Canonibus præscripta adhibeatur. ita Lug. de Evch. d. 10.

Qu. 8. An, si in Cameterio, sanguinis, aut seminis illicita effusio est facta, etiam Ecclesia polluta censeri debeat? R. negativè, uti expressè in Jure Canonico C. un. de consecr. Eccl. in 6. deciditur, quia accessorium non trahit secum principale, sed sequitur potiùs illud, atque ad eò Ecclesiã pollutã Cameterium pollutum censeri debet, non vicissim.

Qu. 9. An, si in Sacristia, vel Campanili facta sit eiusmodi effusio, sufficiat ad pollutionem Ecclesiæ? R. Barb. l. c. n. 20. negativè cum communi, quia debet fieri in ipso corpore Ecclesiæ, & à porta interna majoris Ecclesiæ, usque ad ultimum parietem internum, nullo alio muro intermedio distinctum. unde dicta duo loca, uti & crypta non pertinent in rigore ad corpus Ecclesiæ.

Qu. 10. An, si Ecclesia vel Altare per spurcitas hominum vel brutorum turpiter dehonestata sint, iterum reconciliari debeant? R. cum Laymanno l. 5. tr. 5. cap. 5. & aliis, in tali casu non quidem fore pollutam Ecclesiam; decere tamen, & praxin habere, ut saltem à Pastore cum aliqua Cæremonia reconciliantur, & abluantur.

Qu. 11. An, si Ecclesia tantum benedicta sit, simplex Sacerdos eam absque facultate Episcopi reconciliare possit? R. affirmativè cum Diana p. 4. tr. 4. ref. 91. & aliis; quia cum talis Ecclesia necdum consecrata sit, non apparet, cur Episcopus ad ejus reconciliationem sit necessarius.

MEMBRUM II.

De SS. Missæ Sacrificio.

Qu. 1. Quid circa hoc tremendum Sacrificium præcipuè observandum sit à Pastore? R. sequentia. Primò, ut suo tempore offeratur, id est, toties, quoties iustitia aut charitas requirit; & ut non citius aut seriùs offeratur, quàm Ecclesia permittat. 2. Ut suo loco offeratur, id est, in Templo, Altari consecrato, & (ubi à Fundatore, aut alio, qui stipendium obtulit) exigitur, etiam determinato peragatur. 3. Ut debito modo

modo offeratur, id est, cum summa, quantum fieri potest, reverentia, devotione, atque perfectione.

Qu. 2. *Quis sit modus perfectissimus hoc Sacrificium offerendi?* R. perfectissimum esse, in quo hæc tria juxta mentem SS. Matris Ecclesiæ observantur. 1. Ut cum magna animi puritate ad hoc mysterium peragendum accedatur; ideo cum Ecclesia tam sollicitè confessionem à Fidelibus, & precibus Sacerdotibus præmitti voluit. 2. Ut omnes Rubricæ Missali, & Rituali in Diocæsano præscriptæ accurate observentur, ut dicere possit Sacerdos: *Consummationem*. 3. Ut Orationes, aut Lectiones, aut Evangelia in Missa dicenda, eo sensu & intentione, & reverentia proferantur, quæ ipsa Mater Ecclesia intendit, & summa Sacrificij hujus dignitas requirit.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An, & quando Pastor sub peccato obligatus sit Missam dicendam?* R. seclusâ consuetudine & pacto, cum teneri ad eam dicendam, quoties Populus tenetur eam audiendam; quia hæc duo videntur correlativa, & que hæc obligatio ex ipso naturæ dictamine, quod equum esse dicitur, ut sicut à Populo Decimas, & alios fructus percipit, ita necessaria quoque salutis administret; extra dicta istos verò, etsi verius sit, illum ex præcepto non obligatum, tamen utique maximè decens est; imò si Populus in aliqua Civitate sit numerosus, & Pastor habeat ampliores redditus eundem per Episcopum cogi posse, ut sæpius intra hebdomadam celebret, tenet Layman. l. 5. tr. 5. cap. 3. n. 2. & aliter quod idem sentiendum in casu, quo in aliqua Parochia Populus ad unam Parochiam difficulter convenire possit, tamen enim juxta cap. Consuevisti. 1. de celeb. Miss. pariter possit, vel ad Coadjutorem assumendum; vel, si id per pertatem Parochiæ non liceret, ad plures Missas eodem die dicendas.

Qu. 2. *An, si Missam iam celebravit, & subito moriatur, quòd moribundus Viaticum desideret, possit iterum Missam celebrare?* R. affirmativè, cum multis aliis P. Gobat Alpb. Sacrif. num. 112. eò quod præceptum Ecclesiæ vetans Sacerdotem non jejunum celebrare, non videatur in casibus

extraordinariis cum detrimento & scandalo Fidelium obligare; ex his enim, quæ fortè in uno aliquo casu accidere possunt, Jura non constituuntur; neque rectè faceret Pastor, si in tali casu solam Hostiam sine Missa consecraret; quia Ecclesia non permittit, ut una species sine altera extra casum, quo perficiendum foret Sacramentum, consecratur; unde si interea moribundus æger crederetur, potiùs illi Sacramentum Extremæ Unctionis conferendum foret, uti contra Alensem, Majorem, & quosdam alios docent plerique TT.

Qu. 3. *An, si die prophano devotio populi postulet, duo vel plura Sacra, possit ea Pastor celebrare?* R. affirmativè, modo jejunos semper maneat. Ita Suarez & Lugo apud P. Gobat l. c. n. 12. & consentit Saa, generatim concedens posse Sacrificia sæpius offerri, quando honesta causa id postulat, qualis maximè foret, si subitò inexpectata Processio superveniret, aut in die Dedicationis Ecclesia Populum non caperet, extra illam verò ob graves pluvias celebrari non posset; alioquin enim cælo sereno præstaret extra illam in ara portatili, quàm intra bis celebrari.

Qu. 4. *An in Festo Nativitatis teneatur tria Sacra dicere Pastor?* R. negativè cum Barb. de Paroch. cap. 11. n. 8. & aliis communiter; quia nemo tenetur illo die pluribus Sacris interesse, & ex consequenti nec Pastor plura dicere; rectè tamen monent Authores, observandam esse consuetudinem in loco, in quo Pastor moratur, receptam.

Qu. 5. *An Pastor teneatur diebus festis applicare Sacrificium pro suis Parochianis?* R. cum Laym. l. 5. tr. 5. cap. 3. n. 3. et si Sotus absolute semper id fieri debere censeat, & Barbosa veriùs putet, eum juxta boni viri arbitrium aliquoties id applicare debere, idque omnino consulendum sit, per se tamen cum non obligari ad hanc applicationem, sed sufficere, si secundariò meminerit (id quod Concilium Tridentinum Sess. 23. de ref. c. 1. pro contraria sententia citatum videtur voluisse) eò quòd diversæ sint obligationes ad celebrandum, & ad applicandum Sacrificium, & proventus Pastoris ad celebrationem tantum ratione officij Pastoralis, non autem ad intentionem Populi se extendant.

Qu. 6. *An, si eo die, quo Pastor alioqui obligatus est, ratione consuetudinis, vel Fundationis pro populo, vel defunctis celebrat-*

lebrare, Parochianorum aliquis Sacrificium pro se offerri
 stulet, stipendiumque polliceatur, Pastor tale stipendium
 ve queat? R. cum Laymanno l. 5. tr. 5. c. 3. n. 4. affirmati-
 vè talis obligatio stipem offerenti nota sit; tunc enim cen-
 tur Juri suo renuntiare, & contentus esse secundaria inces-
 tione, & fructus applicatione, ne alioqui ad alienam Paro-
 chiam accedere cogatur; quod maximè locum habet, si
 Pastor tenues redditus possideat; secus verò sentendum
 lem obligationem ignorant, qui stipendium offerunt; illi
 enim significari debet; alioquin meritò de spirituali dano
 & injuria conqueri possent.

Qu. 7. An, si Pastor evocetur ab Altari ad Baptis-
 m aut Viaticum conferendum, possit Sacrificium relinquere
 post consecrationem? R. affirmativè cum Navar. & alii-
 Layman. l. c. c. 7. n. 2. monendus tamen in tali casu est
 pulus de causa, ne offendatur; & statuendus ad Altare
 attendat, ne quod periculum Eucharistiæ interim eveniat
 semperque operam dare debet, ut quàm citissimè se expediat
 & ad Sacrificium perficiendum redeat.

Qu. 8. An, si alicui in extremis constituto Sacra Unctio
 ferenda sit, possit Pastor ante factam oblationem desistere à Mis-
 sa? R. iterum cum Laymanno loc. cit. affirmativè, si scanda-
 lum absit; in quo casu, si non diu absit, videlicet non
 horam, reversus pergere poterit, ubi reliquit; si vero longè
 mora interposita fuit, ab initio repetere Missam debet.

Qu. 9. An, si Pastor ex iusta causa bis celebratum
 num purificationis in calice reliquit, debeat, vel possit hoc
 in sequenti Missa consecrare? R. negativè cum Hauckio
 V. Miss. n. 33. & aliis ab ipso citatis; tum quia digni
 no abluti sunt; tum quia in Calice ferè semper aliquid
 crati liquoris hæret, quod vino effuso permiscetur; non
 autem, certè non decet, verba consecrationis proferri in
 teriam partim consecratam, partim non consecratam.

Qu. 10. An, si maiorem Hostiam habere non possit
 possit minorem consecrare? R. cum Diana p. 6. tr. 7. rel.
 affirmativè, si scandalum absit, & iusta causa celebratio-
 exigat; quia nullibi præscriptum est, ut major tantum
 secretur. Sed quid si aliam majorem Hostiam jam consecra-
 tam in pyxide haberet, possétne illam pro hoc Sacrificio
 hiberi

hibere? R. ita quidem fecisse quondam Parochū aliquem testatur Marchantius tr. 4. candelab. Myst. c. 5. n. 6. cujus tamen factum ibidem meritò improbat, cum in Missa Populo exhiberi debeat Hostia in illo Sacrificio, quod audit, oblata & consecrata; melius ergo facturum putat, si in tali casu minorem Hostiam consecraret de novo, & majori conjunctam Hostia Populo adorandam offerret.

Qu. 11. An, si tempore consecrationis pyxidem, in qua Hostia continebantur, non aperuit Pastor, possit Hostias illas consecratas censere? R. affirmativè, cum communi DD. cum tales Hostiæ sufficienter per pyxidem, in qua velut vasculo continentur, fiant præsentis; quod non fieret, si Hostiæ non consecratae in tabernaculo clauso repositæ fuissent.

Qu. 12. An, si Pastor ex fundatione debeat in hebdomada unam aut plures Missas dicere, ob infirmitatem autem non possit, teneatur alium suo loco substituere? R. quemadmodum bonus Dominus non solet propter modicam ægritudinem aut impedimentum servi mercedem deducere, ita probabile quoque esse, non voluisse Fundatorem ad compensationem obligare Pastorem, si infirmitas per unam tantum aut alteram hebdomadam duret; modò non sit expressè vel implicite statutus certus numerus Sacrorum, uti Laym. & alij docent.

Qu. 13. An, si Pastor cœptâ iam Missâ publicâ recordetur se non ieiunum esse, debeat abrumpere Missam, si Canon nondum sit inchoatus? R. cum S. Thom. q. 83. a. 6. ad 2. & alijs negativè; quia fermè abstinere non potest sine aliqua nota; ubi autem difficultas occurrit, semper id eligendum est, quod minus periculi habet.

Qu. 14. An, si Pastor bonâ fide (vel, ut Iordanus apud P. Gobat velle videtur, etiam malâ) celebravit cum veste & calice non benedictò, aut consecrato, debeat comperto errore, curare, ut benedicatur, vel consecretur? Resp. posse quidem Pastorem uti illis vestibus aut calice absque nova consecratione, aut benedictione secundum Dianæ p. 3. Tr. 7. ref. 18. & multorum aliorum sententiam; contrariam tamen sententiam rectius secuturum, eò quòd alioqui etiam cubicula, in quibus Missa ex privilegio celebratur, sacra loca esse inciperent, quòd nemo facile concedet.

Qu. 15. An, si Casula & Alba scindantur, & ex hac quidem

dem humeralia, ex illa verò Stola & Manipuli fiant, de quibus benedici debeant? Resp. affirmativè P. Gobat n. 203. eo quod juxta generalem regulam tunc vestes benedictionem admittant, quando non sunt amplius aptæ ad illum usum, quem erant benedictæ: Casula autem non fit ad usum Manipuli aut Stolæ, nec Alba ad usum Humeralis benedicta, nisi foret, si vincula, quibus Casula corpori alligatur, existere rentur, & pro Cingulo adhiberentur: tunc enim adhuc benedictionem retinerent, quemadmodum & cingulum ita lectum, ut utraque vel alterutra pars servire possit ad cingendum corpus, uti apud eundem Authorem n. 197. Diana, & alij docent.

Qu. 16. An quando Pastor Calicem sacrum iterum ad usum suum curat, etiam novam consecrationem eidem procurare debeat? Resp. probabiliter negativè cum P. Gobat n. 177. quia materia Calicis & aurum sint per modum unius consecrationis, nec aurum simpliciter requiratur ad usum Calicis, non propter, cur materia Calicis non consecrata maneat, etiam post aurum detritum, atque adeò tanquam pars principalis & necessaria trahat ad se alteram partem non sacram.

Qu. 17. An licitè Pastor ex Alba superpellicium, sive aliis Ministris conficere possit? Resp. affirmativè cum Gobat n. 203. quia usus talium superpelliciorum non est prophanus, atque adeò Jus Canonicum vetans ejusmodi vestes ad prophanos usus adhiberi locum non habet.

Qu. 18. An, si rogetur Pastor, ut Casulam, Albam, vel aliam similem vestem pro Comædia concedat, id licitè permittere queat? Resp. negativam quidem sententiam à Sacrosanctis alijs teneri, sed, cum praxis passim demonstrat, scientibus Episcopis tales vestes in Comædia adhiberi, videntur dicti Authores, de solo usu dictarum vestium ad Comædias prophetanas intelligendi.

Qu. 19. Quomodo se circa particulas in Patena in Corpore reperitas Pastor gerere debeat? Resp. cum Carolo Mutano in aureo libello, quod Manuale Parochorum vocatur, p. 2. c. 1. n. 6. si ejusmodi fragmenta adhuc jejunos videat, sumendas esse ante purificationem, sive ad suum, sive ad alterius Sacrificium pertineant; si verò non sit jejunos, sumendas esse, si proprij fuerint Sacrificij, etiam post Populum communitatem

sacrâ refectum: secus tamen, si ad alienum Sacrificium pertineant, tunc enim, si asservari possunt, id omnino fieri convenit; si verò sine majoris irreverentiæ periculo servari non possunt, etiam à non jejuno sumantur. Si dubium sit, an ad prius aut posterius pertineant Sacrificium, ad posterius pertinere censentur; non enim est suspicandum, alterum neglexisse, nisi constet. Ita ille: sed quia tamen interdum male ocularus aut circumspectus Sacerdos præcessit in celebrando, adeoque prudenter dubitari potest, an particula tempore Oblationis reperta in Patena, primùm ex illa Hostia nondum consecrata fuerit separata, an verò ex priori Sacrificio relicta, meritò dubitârunt nonnulli, quid in hoc casu sit faciendum? si enim in Corporali ponatur, timendum est, ne postea non amplius reperiatur; si in Patena relinquatur, verendum est, ne, dum Patena ad varios usus adhibetur, particula ex illa in terram, vel alium locum, unde difficulter reperiri aut recuperari queat, decidat; si in Calicem immittatur, non videtur decere, ut particula fortè non consecrata Sacro Sanguini miscetur; quia ergo nihil de hoc casu decisum reperitur, optimè facturus videtur celebrans, si vel novam Patenam sibi afferri curet, & priorem cum sua particula deponat, ut ante purificationem sumere eam queat, vel si Patenam aliam habere non possit, eam in nomine Domini, in Corporalis medio ponat, ubi alias ante sumptionem Calicis particulas colligit, speretque se eandem cum aliis denuò reperturum; aut si non reperiat, Angelos perinde, ut aliarum particularum, quæ Celebrantis industriam interdum subterfugiunt, habituros curam.

MEMBRUM III.

De Officio Divino.

Qu. 1. Quid potissimum observandum sit circa Officium Divinum? Resp. tria præcipuè. 1. Ut ordinatè recitetur, servando ordinem Festorum in Calendario, ordinem Horarum in Breviario, ordinem partium in Rubricis, & ordinem temporis in Jure Canonico, vel Theologia morali præscriptum. 2. Ut integrè recitetur, non modò nullam horam integram, sed nec partem ullam cujusvis horæ omitiendo, imò nec ipsa verba per præproperam recitationem mutilando. 3. Ut devotè

vorè recitetur, id est, non modò ad sensum sub verbis litteram, quantum fieri potest, animum applicando, sed etiam affectus in Psalmis & Orationibus contentos, eliciendo, simulque ipsa etiam corporis dispositione interiorem suam reverentiam contestando.

Dubia moralia.

Qu. 2. *An Pastor non habens sufficientes redditus ex suo officio, nihilominus obligetur ad Officium Divinum recitandum?* Resp. affirmativè Barbosa de Paroch. c. 10. n. 1. & sequenti communi aliorum, additque adhuc obligatum fore, etiam si non alios redditus percipiat, eò quòd titulum & possessionem Beneficij habeat, ac proinde, ut verus Beneficiatus obligetur ad Officium Divinum recitandum. Non desunt tamen sicut in ibidem citati, qui judicant talem Pastorem (nisi Sacris Canonibus sit initiatus) saltem non teneri ad Officium Divinum quotidie recitandum, si redditus ejus non attingunt necessariam sustentationis partem.

Qu. 3. *An Pastor negligens Officij Divini recitationem, teneatur ad omnes fructus illius diei restituendos, an vero pro aliqua parte propter onera parochialia retinere?* Responsum plerosque quidè Authores ob generalem textum Bullæ Pontificis quâ Pontifex decernit, ut ij, qui Officium Divinum negligunt, fructus suos non faciant, negare, quòd Pastor quilibet quam propter onera retinere possit; nihilominus Lopez, Letus, Saa, Sanchez, & alij adud Barbosam magis æquitate considerantes, judicant illa verba: *Omnes fructus Officij Divini celebrandi incumbit, limitari posse ad omnes fructus Officij Divini correspondentes, atque adeò duas partes reddituum Officij Divini putari posse pro labore Parochiali, & unam pro Honorariis Canonicis*, quorum Authorum sententiam Ludovicus de S. p. 2. Manual. c. 6. n. 4. putat, tutò practicari posse secundum vulgatas juris regulas, quòd æquitas sit rigori juris præferenda, si salvâ ratione recti sermonis Lex aliqua ex doctrinâ æquo interpretationem recipere possit, maxime in parochiis, in quibus semper est benignior interpretatio faciendâ, atque in confirmationem hujus praxis non parùm videtur servare posse id, quod Layman. l. 4. tr. 2. c. 5. n. 1. assertum

verbis: *Si Parochus computatis omnibus 350. florenos, & Cappellanus 200. florenos annuos accipiant, probabiliter dici potest, eos ad nullam aut modicam restitutionem obligari.*

Qu. 4. *An istam restitutionem etiam Fabrica propria domus facere queat Pastor?* Resp. affirmativè cum Vasquez. in opus. de benef. c. 4. §. 1. a. 1. d. 9. nec solum in ipsam domum, sed etiam in alias domus & horrea pro fructibus Beneficij colligendis & conservandis ædificata, & quidquid in utilitatem agrorum Beneficij insumitur, ut ejus fructus in perpetuum augeantur, fieri dictam restitutionem posse, cum Pius V. in Bulla sua generalibus verbis dicat, fructus restituendos in Fabricas Beneficiorum, vel pauperum eleëmofynas erogari debere.

Qu. 5. *An, si legat Pastor aliquot voluntaria Sacra pro defunctis, possit hac pro restitutione fructuum computare?* R. affirmativè cum Suar. Bonac. Navarr. & aliis apud & cum Barbosa de Paroch. c. 10. num. 40. quia & hi valde pauperes sunt, atque adeo ipsis restitutio ista per Missas, aut alia Suffragia, sive per se facta, sive per alios procurata, utpote quæ æquivalent fructibus, fieri potest.

Qu. 6. *An possit Pastor dicere Officium de sancto Titulari Ecclesia, aut cuius insignis Reliquia (qualis censetur caput, brachium, crus, aut ea, in qua martyrium passus est) in illa Ecclesia asservatur?* Resp. affirmativè, & quidem sub ritu duplici, quia sic Congregatio SS. Rituum defini vit, teste Barbosa num. 20.

Qu. 7. *An Pastor exorsus per inadvertentiam recitare Officium non prescriptum, si iam pervenit usque ad Laudes, vel Primam, debeat in errore pergere, & reliquum Officium absolvere?* Resp. etsi Caramuel apud P. Gobat Alph. sacri audiendi n. 642. velit, illum sub mortali obligari ad pergendum, ne alioqui Officium recitet, quale in Breviario non reperitur; posse verò pergere etiam ipse P. Gobat cum Quintanaduenn. concedat, non tamen ad hoc ipsum obligari, multò minùs verò ad repetendum totum Officium, ijdem Authores cum Tambur. & Lessio docent; imò Lugo sub veniali cum desistere debere putat, quia, qui non potest facere totum eo modo, quo deberet, debet facere saltem eo modo, quo potest.

Qu. 8.

Qu. 8. *An Pastor habens duo Beneficia tenuia ad dicendum in Dioceses pertinentia, debeat canere Vesperas iuxta morem loci, in quo psallit potius, quàm iuxta Ritus loci, in quo sequenti die toto est moraturus?* Resp. P. Gobat l. c. n. 647. affirmat. Vè cum Lug. reliquum verò Officium posse quidem illum recere juxta Ritus loci, in quo moratur, non tamen ad illud teneri.

Qu. 9. *An Pastor teneatur in Officio Divino privatione obsequendo Statuta ab Ecclesia tempora observare?* R. et si non obbeat sine causa Vesperas manè, & Horas minores à primis recitare, posse tamen ipsum sine scrupulo Matutinum post ab hora tertia, & horas minores summo manè simul recitare; imò hoc ipsum consulendum videtur, ut sit ad varias occupationes Officij sui tantò liberior & expeditior, uti in Notionali Pastorum p. 1. c. 6. n. 2. dicitur.

Qu. 10. *An, si Pastor, vel ex itinere, vel studio, vel alio labore valde defatigatus est vespere, & sequenti die ob Curam nem habendam & Catechismum, ac Vesperas non potest exequi, de longum Dominicale Officium recitare, licitè in aliud Officium commutet?* Resp. affirmativè P. Gobat, ibid. n. 902. probatque hanc assertionem ex generali principio à pluribus Auctoribus approbato, quòd scilicet, quando Ecclesia aliquid prohibet sub peccato solùm veniali, quælibet honesta causa sufficiat, ad evitandam omnem culpam agendo contra illius prohibitionem; quia igitur facere sine causa mutationem non frequenter (imò juxta multos etiam semper) veteris ecclesiastica Consuetudo sub noxa duntaxat veniali, merito hac quoque excusabit mutatio ob causas allatas facta.

M E M B R U M IV.

De Comprecationibus.

Qu. 1. *Quid nomine Comprecationis intelligatur hoc?* Resp. intelligi Orationem publicam in Ecclesia coram venerabili Sacramento exposito à Parochianis congregatis, per unam aut plures horas, dièsvè pro gravi aliqua necessitate vel alia simili causa factam, quas quidem olim non solum nocte ad sepulchra Martyrum à primis Christianis instituta & Stationes vocatas, sed etiam de die per quinque, septem

& interdum quatuordecim horas fuisse institutas, Pinellus
p. 1. opef. in præf. testatur.

Qu. 2. *Quid circa has Comprecationes Pastor observare
debeat?* Resp. tria præcipue. 1. *Ut rara sint*, ne, si frequen-
ter nimis instituatur, tam æstimatio, quàm devotio in Popu-
lo, in quibus potissimum ferè illius fructus consistit, notabili-
ter decreseat. 2. *Ut ordinata sint*, id est, ut, si per plures ho-
ras continuandæ sint, Parochianis, ne suam quisque comodi-
tatem secuti, uno tempore conveniant, certa hora ad statum
& negotia, quantum fieri potest accommodata assignentur.
3. *Ut rationabiles sint*, id est, propter gravem aliquam causam
indictæ, & juxta illius gravitatem in plures vel pauciores
horas distributæ; sic enim Parochiani, & majorem de illis æ-
stimationem concipient, & cum majori devotione atque ala-
crite ad easdem peragendas accedent, atque adeò major
quoque illarum fructus & efficacia sperari poterit.

Qu. 3. *Quare Comprecationes ejusmodi magni faciendæ, &
frequenter peragenda sint?* Resp. quia singularem habent ef-
ficaciam ad quidvis à DEO impetrandum, idque ob tres
causas. 1. *Quia sunt Oratio publica*, id est, à pluribus in
unum locum collectis facta, atque adeò multò potentior ora-
tione unius vel alterius privati Hominis; id quod præclare
notavit S. Ambrosius t. de pœnit. dum dixit: *Multi minimi,
cum congregantur unanimes, sunt magni, & multorum preces
impossibile est contemni*; si enim Christus olim Matth. 18. di-
xit: *Dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram,
de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo*; quan-
tò magis, si plures consenserint, id sperandum est? 2. *Quia
sunt Oratio continua*; atque multum valere orationem justii
assiduam, & S. Jacobus Jac. 5. olim testatus est. & Christus
Luc. 11. & 18. per geminam parabolam de Amico & Vidua
importunè in flagitando perseverantibus egregiè declaravit.
Hinc & pro S. Petri liberatione sine intermissione fiebat Ora-
tio ab Ecclesia ad DEVM, & per insigne miraculum obtenta
est. Act. 12. 3. *Quia magis intensa Oratio sunt*; nam & ab
ipsa loci sanctitate, & à præsentia SS. Sacramenti mirè exci-
tatur orantium devotio, ut adeò DEVS meritò de talibus
Comprecationibus repetat, quod olim Salomoni promisit:
Oculi

Oculi mei erunt aperti, & aures meae erectae ad orationem dei qui oraverit in loco isto. 2. Paral. 8.

MEMBRUM V.

De Processionibus.

Qu. 1. Quid circa Processiones istas praecipue observari debet Pastor? Resp. tria haec. 1. Ut legitimo tempore, 2. Ut legitimo ex fine. 3. Ut legitimo modo instituantur.

Qu. 2. Quo tempore sint instituenda? Resp. triplici praesertim. 1. Quando Ecclesia jubet, ut fit in Festo S. Marci, diebus Rogationum, Festo Purificationis, & Dominicae marum, & alijs ad aquae benedictae asperionem. 2. Quando Consuetudo loci introduxit, uti sunt certae Processiones, quae circum agros, vel ad certa quaedam templa à miraculis celebrata institui solent. 3. Quando necessitas aut magnitudo rei exigit; uti fit, quando vel sterilitas agrorum, aut pestis aut bellum imminet, vel gratiae pro copiosa messe & legibus sunt agenda.

Qu. 3. Quo fine sint instituenda? Resp. ob sequentes praecipue. 1. Ut sint publica fidei professio; hinc enim cruci vexillo plerumque rubro instructa, & variis imaginibus ornata praefertur, ut profiteamur, nos esse veros Christianos, non litare sub vexillo crucis, paratos esse Christum sequi, non vanas mundi delicias sectando; sed multas pro ipso tribulationes sustinendo; profiteamur pariter invocationem Sanctorum, & Auctoritatem Ecclesiae tales Caeremonias instituisse. 2. Ut per Sanctorum, ad quorum templa instituuntur Processiones, Patrocinium, varia à DEO beneficia, gratiaeque impetrentur. 3. Ut Fidelium pietas ad commendanda DEI beneficia, gratiasque agendas excitetur.

Qu. 4. Quomodo sint instituenda? Resp. modum haec sequentibus praecipue consistere. 1. Ut ordinate instituantur, nimirum ut bini & bini ordine, quem dignitas aut consuetudo, aut Superiorum mandatum praescripsit, incedant; nam ordo talis & ad aedificationem, & decentiam ac devotionem non parum inducit, id, quod bene notavit S. Bernardus dicens: *Turbat Processionem, si quis solitarius incedat, turbat, nec sibi soli nocet, sed etiam ceteris est molestus: Hi qui segregant semetipsos, animales spiritum non habent.*

solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, cùm potius per modum exercitus incedere ordinatè, Deumque, si ita loqui fas est, & Sanctos expugnare, & quodammodo in vota sua irabere deberet, ut de illa suo modo dici possit, quod de Sponsa Cant. 6. dictum est: *Qua est ista, qua progreditur terribilis ut castrorum acies ordinata?* 2. Ut modestè instituantur, ideòque omnes abusus, sive in nimia garrandi licentia, sive in convivij adornandi profusione, sive in alijs excessibus vitandis studiosè caveantur. 3. Ut piè instituantur, id est, ut cum pia intentione suscipiantur, cum debita devotione inter preces, & alia pia exercitia peragantur, & tandem cum optato pietatis, & petitionis obtentæ fructu finiantur, ne aliqui locum habeat notum illud: *qui multùm peregrinantur, rarè sanctificantur.*

Qu. 5. *Quibus medijs uti debeat Pastor, ut dicto modo Processiones instituantur?* Resp. his præcipuè. 1. Si ipse bono exemplo præeat, ita Rituale Salisburgense monet his verbis: *Videant imprimis Sacerdotes, aliique Ecclesiastici ordinis, ut in his Processionibus ea modestia ac reverentia tum ab ipsis, tum ab alijs adhibeatur, qua piis huiusmodi actionibus maximè debetur; omnes decenti habitu, superpelliceis, vel alijs sacris vestibus, sine galeris, nisi pluvia cogente, induti, graviter, modestè, ac devotè bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuòque colloquio, & vago oculorum aspectu, populum ad piè devotèque precandum invitent.* 2. si suo tempore diligenter modum piè peragendi has Processiones doceat; ita iterum Rituale Salisburgense, monet his verbis: *Publica sacraq; Processiones seu Supplicationes, quibus ex antiquissimo SS. Patrum instituto Catholica Ecclesia, vel ad excitandam Fidelium pietatem, vel ad commemoranda DEI Beneficia, gratiasque agendas, vel ad Divinum auxilium impiorandum uti consuevit, quâ par est, Religione celebrari debent: Continent enim magna ac Divina mysteria, & salutaris Christiana pietatis fructus, eas piè exequentes, à DEO consequuntur, de quibus Fideles præmonere & erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, Parochorum officium est.* 3. Si & ipse diligenter attendat ad eos, qui contra pietatem, & modestiam in ejusmodi Processionibus peccant, & alios, qui idem faciant, constituat; & si quidem aliquos gravius deliquiss.

quisse deprehendat, vel ipsemet paternè moneat, corrigat, que, vel certè à Magistratu castigari curet, ut alij videant hanc rem cordi esse Pastori, sapiant exemplo Castigationis, & ab eiusmodi insolentiis abstineant.

Qu. 6. Quæ Cæremonia in eiusmodi Processionibus servanda? Resp. in genere loquendo eas diligenter observandas esse, quæ in Rituali Diocæsano, aut ipso Missali præscribuntur, in specie verò tres potissimum observandas esse, si Processio extra Ecclesiam instituat: 1. Ut Vultum præferatur, ita ut imago Christi, si in Cruce depicta sculpta est, tergum obvertat Clero & Populo, quasi prævideatur, ut Gavantus ex Cæremionali Episcoporum c. 15. & l. 2. c. 16. notat, nisi sit Archiepiscopus, vel Prelatus; tunc enim Papam vel Archiepiscopum respicere debent, quasi ex illius aspectu in summa Animarum cura interest, ut alicubi, ut in Italia, consuetudo habeat, ut altissimum feratur. 2. Ut sive à Cantoribus ordinariis, sive à mulieribus, præeunte quopiam Concentore, ubi mos est, ab utrisque separatis, cantus pius & gravis instituat, que ad finem Civitatis vel Oppidi, ex quo egrediuntur, continuetur, iterùmque assumatur, ubi ad fines præfixi perventum fuerit; quò autem decentius, aptiusque cantus iste, præsertim à mulieribus peragatur, curet tum ipsas personas suaviore voce præditas, tum cantiones eligi, & ab ipso quo perito instrui ad cantum cum debita decencia & attentione peragendum. 3. Ut in reditu debita DEO gratia Ecclesia ab omnibus, quantum fieri potest, collectis agatur, ideòque diligenter moneat, ne ante finem Processionis separatim domos repetant, aut diutiùs in hospicio loquentes seriùs illam sequantur.

MEMBRUM VI.

De Festis.

Qu. 1. Quid circa Festa potissimum sit observandum? Resp. sequentia ipsi præcipuè curanda esse. 1. Ut in Processione Populo denuntientur, ita Concilium Trid. Sess. 22. refo. decernit, itaque stringit hæc obligatio, ut Barboza dicit, Pastorem graviter peccare, si negligat eiusmodi denuntiationem, eò quòd in re gravi, quam Populus sub

cato mortali scire debet, deficiat. 2. Ut religiosè observari
ca à Parochianis faciat, quod fiet, si & præceptum negativum
de servilibus operibus (id est ad corporis duntaxat commo-
ditatem ordinatis, quæ per Famulos exerceri solent, uti sunt
rustica & mechanica) non suscipiendis, sed etiam affirmativū
de Missa eo die audienda studiosè observent. 3. Ut totus
dies inter honestas & pias actiones, quantum fieri potest,
transigatur: Quomodo autem id fieri conveniat, bene ex-
plicant decreta synodalia Augustanæ Diœcesis, dum ajunt,
Religiosum hunc cultum in eo consistere, ut sacro tempore Fideles
DEO, divinisque rebus liberè & internè vacent; ut Sancto-
rum solemnem memoriam religiosè celebrent; ut verbum DE I
& Missa Sacrificium audiant reverenter; ut orationi & pietati
cumprimis vacent, divinisque Officiis & Horis Canonicis li-
benter intersint; demum ut sacrum hoc tempus non vanis & pro-
phanis, sed piis sacrisque studiis transigant.

Qu. 2. Quibus mediis uti debeat ad talem Festorum obser-
vationem procurandam? Resp. his præcipuè. 1. *Frequenti*
admonitione, si scilicet in Concionibus accuratè explicet,
quanta commoda ex religiosa observatione Festorum spera-
re, quantaque damna timere ex eorum neglectu debeant.
2. *Sedula inquisitione, per quam operâ certorum syndicorum*
indaget, an tabernæ & officinæ clausæ sint; an sub officijs
Divinis, præcipuè sub Missa & Concione hospitia non fre-
quententur; an non choreæ indecentes aut ludi illiciti ali-
cubi exerceantur, spectacula & comœdiæ minus decoræ ex-
hibeantur. 3. *Brachij secularis invocatione: de qua sic lo-*
quuntur citata decreta: Hortamur autem, & obsecramus in
Domino Principes ac Magistratus, ut in iis maximè, qua ad
hunc cultum pertinent, nos sua autoritate, & vigilantia in-
vent, iubeantque Populum Sacerdotum præceptis obtemperare,
Opificum ac Mercatorum tabernas & officinas iis diebus clau-
sas teneri, nundinas, forúmque hebdomadarium, si quando in
sesta incidunt, transferri, aut saltem non ante Concionem ac
Divina Officia absoluta celebrari.

Dubia moralia.

Qu. 1. An Pastor possit cogere suos Parochianos ad Missam in
Parochiali templo audiendam? Resp. etsi Marchantius acri-
Instructio IV. G ter

ter affirmativam sententiam defendere conetur, uti apud
senbaum l. 3. tr. 3. dub. 4. videre est, negativam tamen
ferè ab omnibus alijs tenetur, hodie certam esse, cum & iu-
rifices varij expressè id deciderint, & ratio manifesta
quæ dicitur Episcopum aut Pastorem non posse tollere, nec
stringere Jus commune, & generalem totius Orbis con-
dinem, quæ obtinuit, ut etiam in Sacello, aut privato
torio Missam audientes satisfacere præcepto censeantur,
dò id in contemptum Pastoris non faciant, id est, cum
gnatione gravi, & convitiis in ipsum jactatis Missam
audiant.

Qu. 2. *An Pastor teneatur Parochianos iuxta manum
Capituli primi de Feriis ad observantiam Festorum à Vesperam
Vesperam compellere?* Resp. negativè, eò quòd istud Con-
cilio cum suo rigore in Europa non sit receptum, sed con-
duntaxat, ut Festum quoad abstinentiam à servilibus a
dia nocte usque ad alteram mediam noctem duret, ut
asserunt Doctores, quemadmodum apud Barbosam de
roch. c. 16. n. 6. videre est.

Qu. 3. *An possit Pastor licentiam laborandi in Festis
Rosp. affirmativè, si causa pietatis vel necessitatis id
& ad Episcopum facilis recursus non detur, uti communi-
sentiunt Auctores, teste Barbosa l. c. n. 19. qui tamen
addunt, etsi causa talis per se opera servilia concedat,
bitata sit, tamen adhuc in tali casu Episcopi aut Pastoris
sensum esse requirendum, maximè si opus servile in
faciendum sit, & per longum tempus duraturum, ne
prætextu necessitatis liberè contra Festorum obligatio-
peccetur.*

Qu. 4. *An nundinas die Festo permittere possit?* Rosp.
communi affirmativè, modò non ante Officium
tempore absolutum inchoentur. Ita Laym. l. 4. tr. 7.
n. 6. & alij passim.

Qu. 5. *An Venationes & Piscationes sine multis operibus
bore factas permittere possit?* Rosp. cum eodem Layman-
hæ per se inter opera servilia numerari mereantur, adeo
jure communi prohibita censeri debeant, sicut ex Jus-
nonico colligitur, consuetudinem tamen obtinuisse, ut
licitæ censeantur, si recreationis gratiâ duntaxat in-
fuerint.

tur; imò Navarrus & alij putant, ex natura sua ad recreandum animum tendere ejusmodi actiones, atque adeò inter servilia opera computari non debere.

Qu. 6. *An Pastor possit abrogare Festum consuetudine duntaxat in Parochiam introductum?* R. negativè cum Laym. ib. c. 1. n. 3. & alijs, cum nec ipse Populus, qui illud particulari statuto vel diuturna consuetudine introduxit, abrogare id ampliùs possit, sed soli Episcopo hæc potestas conveniat, qui etiam abnuente Populo illud tollere potest.

Qu. 7. *An possit permittere, ut Mechanici & Operarij ex locis Catholicis diebus festis egrediantur ad laborandum in locis vicinis Hæreticorum, ubi ob diversitatem Calendarii festa non servantur?* Resp. negativè cum Laym. l. 1. tr. 4. c. 11. n. 9. nisi id expressè Episcopus concedat, & nullum cujusquam scandali periculum subsit.

MEMBRUM VII.

De Profestis, seu Vigilis, & Iejuniis.

Qu. *Quid de his præcipuè observandum sit Pastori?* Resp. sequentia præcipuè. 1. Ut Populo diligenter eas Vigilias, quæ cum jejuniis conjunctæ sunt, denuntiet, ne quis, si non jejunaverit, ullum aut ignorantia aut inobedientia prætextum possit obtendere. 2. Ut quemadmodum decreta synodalia Diœcesis Augustanæ p. 1. c. 11. num. 11. monent, hanc Ecclesiasticam jejunandi rationem & disciplinam tam Clero, quàm Populo seriò commendet, ejusque verum usum ac uberes fructus diligenter explicet, moneatque jejunio corporali jungendum spirituale, quo mens à vitiis, & sæculi voluptatibus abstinet, hocque perpetuum esse debere. 3. Ut eadem Vigilias & jejunia religiosè observari faciat, atque adeò discretè interdum inquiret, quomodo hac in parte Parochiani se gerant, & an non alicubi illicitus carniùm aut intestinorum esus vigeat, quòd, si quos hujus Legis transgressores compererit, paternè primùm ad observantiam hortetur; sin autem hæc monitio minùs profecerit, per Magistratum sæcularem eos pro merito castigari curet.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An permittere possit Pastor, ut profestis diebus post Vesperas*

Vesperas Parochiani servilibus operibus non necessariis Resp. cum communi posse, cum ex una parte nullum de stinencia tali à servilibus operibus in profestis diebus praprium extet; ex altera verò, ut suprà ostensum est, Festi- quentis diei à media primùm nocte incipiat.

Qu. 2. *An Pastor possit dare Parochianis suis licentiam jeiunandi, etiam presente Episcopo?* R. affirmative de Paroch. c. 16. n. 2. cum Azor, Fag. & aliis, eò quòd in beat consuetudo legitimè præscripta.

Qu. 3. *An permittere possit, ut Parochiani ter hebdomade ieiunent per Quadragesimam?* Resp. circa huiusmodium frequenter in praxi recurrens, de quo vix aliqui Authores reperitur, bene notandum esse Laymanni l. 1. c. 3. n. 7. sensum, qui sic loquitur: Quod verò aliqui stimant, per consuetudinem quibusdam Germaniæ introductum esse, ut ter in hebdomade per Quadragesimam sæcularibus jejunaire sufficiat, de ea nihil omnino rebus sum; imò arbitror, irrationabilem fore hanc consuetudinem nec Prælatos Ecclesiæ in eam consensuros, quippe extra tam sanctum & Apostolicum omnibus sæculis ac temporibus apud Christianos celebratum jejunii Quadragesimæ institutum tendat. Interim plerique his frigidioribus temporibus causam aliquo modo probabilem afferunt, ut in omnibus diebus jejurent, attamen à carnibus abstinere quos Confessarij absolvere possunt, scilicet secundam doctrinam, quam idem Author priori numero ex Sylvio Navarr. & Cajetano, & Toletò tradidit, nempe quòd, si ex causis excusantibus à jejuniò re ipsa nulla adsit, si bonâ fide ac probabilis ratio adesse existimetur, atque si cò aliquis præscripto modo non jejuret, non debeat mortaliter damnari, quia moralia præcepta moraliter interpretari convenit; neque Ecclesiæ intentio est, grave aliquo jugum conscientis Fidelium injicere: Quamobrem Cæcilius monet, ut Confessarij Pœnitentes suos non nimis arguant, si ob rationem aliquam, quæ ipsis probabilis & justificari pareat, in Quadragesima bis vel ter per hebdomadem jejurent, ne fortè, si ipsis contradicant, vel omnino non jejurent, ob conscientiam gravius peccent, qui alioqui sine omni culpa, vel saltem sine mortali fuissent. Eaque doctrina præ-

etiam locum habere potest, in septentrionalibus frigidioribus regionibus. ita citatus Author.

Qu. 4. *An, si Parochiani dicant, se tantum habere panem, fructus & olera, possit eis permittere, ut ieiunium non servent?* Resp. communem quidem sententiam id negare; si tamen videat difficulter aliquem in his circumstantiis inductum iri ad jejunium servandum, poterit illi servire sententia affirmativa Pasqualigo & Leandri à Murzia apud Dianam, p. 10. tr. 12. ref. 45. ubi etiam ipse hanc sententiam cum Ludovico de sancto Iuan, & Machado probabilem esse dicit.

Qu. 5. *An, si profesto die multas Confessiones excipere debeat Pastor, nihilominus ieiunij Legem observare debeat?* R. negativè, Pasqualigo Decis. 331. si laboriosæ sint, & per majorem dici partem durent, cui etiam facilè alij Authores consentient.

Qu. 6. *An, si sequenti mane Concionari debeat, pridie in Vigilia obligatus ad ieiunium censendus sit?* R. negativè Diana tr. 11. ref. 32. & consentiunt etiam Tamburinus & Sanchez, si constanter per annum concionetur; secus, si tantum bis aut semel per annum concionaretur.

Qu. 7. *An suos Parochianos impellere debeat, ut suos domesticos cogant ad ieiunium servandum?* R. ita quidem aliquos sentire apud Dianam, verum ipse non improbabiler cum Sanch. Azor. Filliut. & multis aliis apud & cum Pasqualigo censet, non obligari Dominos ad ejusmodi coactionem, atque adeò nec Pastor obligabitur, ad eos de hac obligatione monendos, licet consultum sit, ut suadeat illis benignam adhortationem verbo & exemplo faciendam.

Qu. 8. *An, si ab ipso dispensatio in abstinentia carniumpetatur, petere debeat, ut Medici iudicium scripto adferant?* R. ita quidem fat multos exigere majoris cautelæ gratiâ, sed quia in multis locis ejusmodi Medici non habentur, nec comòdè adiri possunt, ideo etiam sine hoc dispensare potest, cum non sit credibile, eum, qui petit dispensationem, causam, quæ nullo modo probabilis ei videatur, allaturum; sed similia ex circumstantiis judicanda, prudentiæ ipsius Pastoris relinqui debent.

G 3

MEM-

MEMBRUM VIII.

De Reliquijs Sanctorum.

Qu. Quid circa has observare debeat Pastor? 1. *Præcipue.* 1. *Cautela in recipiendis*, scilicet, ut, si aliquæ ejusmodi Reliquiæ aliundè offerantur, non facile accipiantur, aut exponantur, nisi Episcopo recognoscente, aut approbante, quemadmodum Concilium Tridentinum Sess. 25. de decr. 2. requirit. 2. *Diligentia in asseruendis*, scilicet & in decoris vasculis observentur, & in cithis bene clausis, clave apud se retenta, custodiantur, si celeberrime sint. 3. *Religiō in exponendis*, ut videlicet non tantum tempore in Altari exponantur, aut si alicubi mos ferat, sed in Concilio, ut Populo monstrantur, sed etiam in Concilio, ut Populus ad debitum cultum, & venerationem exhibendam, simulque ad vitandos abusos & superstitiones sedulo cavendos.

MEMBRUM IX.

De Imaginibus.

Qu. Quid circa has observare debeat Pastor? 1. *Præcipue.* 1. *Selectum*, ut, quemadmodum jam supra Concilium Nicænum graviter prohibuit, imagines vanas, nugaces aut inhonestas studiosè arceantur; è contrario illæ substituuntur, quæ & ad articulos fidei nostræ inculcandos, & ad pietatem, devotionemque excitandam commodius magis videbuntur. 2. *Cultum*, quem in finem sapienter in Concionibus, tum in Carechismi explicatione, quando imaginibus præmij loco dividit, explicare debet, quæ inter eos ejusmodi imaginibus honorem & venerationem tribuuntur Ecclesia; & quomodo per hoc nulla idololatria ab ipso mittatur, uti falsò & vanè criminantur Hæretici. 3. *Modum*, ut scilicet accuratè doceat, in quos usus ejusmodi imagines adhibere; quomodo in domibus & parietibus suspendere, ante illas suo tempore orationem perfolvere, & que necessitates, perinde ac si ipsi sancti præsentessent, illis commendare debeant.

M E M B R U M X.

De Cantu & Ceremoniis.

Qu. 1. *Quid circa Cantum observandum sit Pastori?* Resp. dandam ei operam esse, ut sequentes proprietates in eo observet. 1. Ut sit *gravis*, atque adeò omnis levitas & nimia celeritas in eo peragendo studiosè vitetur. 2. Ut sit *suavis*, suavitate non lasciva, & affectata, sed naturali, quæ in voci amœnitate, aptaque inflexione consistit. 3. Ut sit *pius*, id est, nihil prophanum continens, sed domui DEI & Divinis laudibus accommodatus, ut simul & verba intelligantur, & ad pietatem Auditores incitentur.

Qu. 2. *Quid in Ceremoniis sit observandum?* R. sequentes conditiones esse observandas. 1. *Vniformitatem*, quæ obtinebitur, si Pastor quivis in Ceremoniis ejusmodi usurpandis ritus in Rubricis Missalis & Breviarj, & in Ritualibus Diœcesanis præscriptos observet. 2. *Integritatem*, ut, quantum fieri potest, omnes Ritus circa quamvis functionem in dictis libris præscriptos studiosè observet. 3. *Decentiam*, ut scilicet cum tali gravitate & tarditate easdem exerceat, ut ipso modo agendi demonstret, se non prophanam quandam, sed cultui Divino consecratam actionem exercere, atque adeò sancta sanctè tractare velle.

Qu. 3. *Quid in genere circa rem Divinam in Ecclesia exercendam sit Pastori & Parochianis observandum?* Resp. hæc præcipuè esse observanda. 1. *Ordinem*, ut scilicet tempora pro quovis exercitio deputata accuratè observentur, & quidem ipse Pastor maturè illud incipiat, Parochiani verò maturè adesse studeant. 2. *Modestiam*, utque adeò omnes confabulationes, risus, aut aliæ ejusmodi levitates, cultum DEI summoperè dedecentes studiosissimè caveantur. 3. *Piæritatem*, ut scilicet, quod olim ante ejusmodi actiones Præco in templo hortabatur (*age, quod agis*) hoc omnes sibi quoque dictum existiment, atque adeò DEVM suum in Spiritu & Veritate adorent, ne audire illam severam Servatoris increpationem cogantur: *Domus mea, domus Orationis est, vos autem fecistis speluncam latronum & scurrarum.*

§. II.

De Cultu particulari Cælitum.

MEMBRUM I.

De Cultu Christi Salvatoris.

Qu. 1. *Quid circa Christi cultum speciatim observandum sit?* Resp. sicut Christus quatuor Beneficia communia legimus in Verficulis ab Ecclesia indicata: *se nascens dedit suam vitam, se moriens in pretium, se regnans dedit suum regnum, se resurrexens dedit suam gloriam*: speciali quodam modo, & in excellentiori gradu ipsi Pastori exhibuit, dum scilicet propter ipsum modò natus, sed etiam post annū trigesimū tribus annis ei proximo conversatus est, ut modum agendi, & conversationis Pastorem doceret; dum item non tantum se in edulium, sed etiam ut aliis Christianis dedit, sed etiam conficiendi & consumendi Corporis & Sanguinis sui amplissimam potestatem communicavit: dum denique non tantum pretium se propter obtulit, sed etiam, ut ipse Pastor hoc pretium quotidie in æterno in Persona Christi pro mundo offerre posset, ad altissimam Sacerdotis dignitatem eum exivit; ita merito sequentia à Pastore officia speciali studio erga eundem Cultum præstari debere, quæ quidem nonnemo sequenti simplici aptè complexus videtur.

Charitas tenerrima

Propter Redemptionem.

Gratitudo maxima

Propter Vocationem.

Imitatio studiosissima

Propter perfectionem.

Qu. 2. *Quomodo Charitatem suam erga Christum Cultum ostendere debeat?* Resp. per sinceram & amorosam reverentiam, *affectu, effectū, profectū* demonstratam. Et 1. per eundem *affectū* illi compatietur, si jugiter SS. ejus Passionem in memoria habeat; hoc enim sibi gratissimum esse non tantum amicis suis ostendit, præcipuè S. Gertrudi, dum eundem in Blofio c. 2. Monil. dixit, quoties quis crucifixi imaginem

animo piè commoto atpexerit, toties pietatis Divinæ oculum eidem obverti. 2. *Effectum*, ut illud S. Joannis 1. Jo. 2. dictum sibi applicans: *Filioli, non diligamus verbo & lingua, sed opere & veritate*: eat & ipse, & moriatur cum illo, mortificationem ejus quotidie in corpore suo gerens, & humilians semetipsum, & obediens factus usque ad mortem Crucis, seu clarius loquendo, nolit esse sine indigentia, dolore, & contemptu (hi enim, teste P. Balthafaro Alvarez S. J. Sacerdote, assidui Christi comites per totam vitam extiterunt) quoniam ipsum vidit tam inopem, virum dolorum, defectum, & novissimum virorum. 3. *Profectum*, ut vel ex hoc etiam motivo, ne tam copiosus labor & Passio sine suo careat, sed potius optatum fructum abundanter sortiatur, non modò ipse profectui animæ suæ, & perfectioni insigniter studeat, sed alios etiam ad similem profectum pro viribus excitare studeat; atque hæc tria officia, ut alacrius præstet Pastor, egregiè more suo hortatur S. Bernardus, dum ait: *Super omnia Te mihi amabilem reddit, Bone IESU, Calix, quem bibisti, opus nostræ Redemptionis; hoc enim omnino amorem nostrum sibi vendicat; hoc, inquam, devotionem nostram blandius allicit, iustius exigit, arctius stringit, & vehementius afficit.*

Qu. 3. *Qua Officia erga Christum in Evcharistia latitantem prestare debeat?* Resp. ista præcipuè. 1. *Frequentem visitationem in templo*: ad quam meritò excitare potest non modicè Pastorem, si meminerit in Evcharistia impletum, quod olim in Veteri Testamento Levit. 36. promiserat DEUS: *Ponam tabernaculum meum in medio vestri, & non abiciet vos anima mea: ambulabo inter vos, & ero DEVS vester, vósque eritis populus meus*: Quid enim aliud per hæc verba indicare voluit, nisi quòd in medio nostri sit futurus, ut Protector, ut Medicus, ut Consolator, ut Cibus, & præcipuè ut Consiliarius; si enim Moyses in quovis paulò graviore negotio recurrit ad Tabernaculum, ad consulendum Dominum, quidni etiam Pastor ad hoc Tabernaculum longè præstantius fugiat, ut audiat Divinum responsum, & ut pius Author ait, de multis rebus præsentibus & futuris instructus recedat: certè hunc morem zelosissimis quibusque Pastoribus usitatissimum fuisse scimus, uti specialiter de S. Francisco Xaverio Indiæ Apostolo Scriptor vitæ testatur, dum integras frequen-

ter noctes, in templo eum consumpsisse scribit; idem scripsit P. Balthaf. Alvarez (qui, ut S. Theresia revelavit, suo tempore omnium hominum, qui tunc cum ipso vivebant, sanctissimus erat) Ludovicus de Ponte in vita illius cap. 6. testatur, additque valde illi doluisse, quod tam parum essent, qui accederent ad negotia sua apud hunc Dominum tractanda, cum hujus rei causa ipse nobiscum sit; profectum Christum sincerè amaremus, contingeret nobis, quod nos dum avulsus à Discipulis incepit cadere, & mæstus esse; deremusque in habitu nobis dici ab ipso illa ad sponsam dicta verba: Revertere, Sunamitis, revertere, ut breviter videamus te. 2. *Religiosam sumptionem* in eo constantem, ut ardentissimum illius desiderium ante illam incipiat; sub ea varios, eosque intensissimos Fidei, Spei, Charitatis, Humilitatisque actus eliciat; & post illam affectuosas gratias persolvens, suas & aliorum necessitates summa fiducia explicet, remediūque humiliter petat. 3. *Zelosam distributionem*, id est, ut non modò promptus sit ad SS. Christi Corpus omnibus petentibus porrigendum, sed etiam, ut multi frequenter petant, per ferventes actiones procurare studeat, uti infra fufius dicitur.

Qu. 4. *Quid circa Christum in terris conversantem observare debeat?* Resp. pariter tria, nimirum ut studeat, ut pro viribus imitari, in conversatione privata, prædicatione publica, & curatione charitativa corporum & animorum, quod quidem omnia, quomodo cum magno fructu & perfectione procurare possit, & debeat, infra, cum de actionibus ad Parochianos exercendis ageretur, pluribus explicabitur.

M E M B R U M II.

De Cultu SS. Cæli Reginae.

Qu. 1. *Quibus potissimum Officiis hunc hyperdulia cultum prestare debeat Pastor?* Resp. tribus illis, quæ nonnullis sequentibus Versibus indicavit.

Constans Veneratio
Propter meritorum Excellentiam.
Crebra Invocatio
Propter Patrocinij potentiam.

Qu. 2. *Quomodo venerationis officium implere debeat?* R. sequentibus præcipue modis. 1. *Cogitatione*; quod faciet, si certò sibi persuadeat id, quod olim Suarez to. 3. de Incar. fusè docuit, & ideo ipsa B. Virgo gratias illi agi voluit, quòd scilicet in primo Conceptionis instanti omnes Sanctos collectivè sumptos in donis supernaturalibus gratiæ, aliarumque virtutum longè superàrit, & harum postea singulis momentis per novos meritorios actus duplicatum incrementum acceperit, ut verè de illa S. Anselmus de Concept. Virg. dixerit: *Nihil tibi, O Domina, aequale est, nihil comparabile; omne enim, quod est, aut supra te est, aut infra te. supra te solus DEVS est; infra te omne, quod DEVS non est.* 2. *Verbo*, ita ut non modò ipsemet privatim eam laudibus condignis frequenter celebret, & præconia illius suavissimè commemoret, sed alios etiam, tum in publicis Concionibus, tum privatis colloquiis, ad similia laudis, amoris, & venerationis officia ei præstanda efficaciter incitare conetur. 3. *Opere*, id est, ut & variis signis exterioribus, puta inclinationibus & genuflexionibus, castigationibus corporis, misericordiæ operibus ipsius amore susceptis, & quod vel maximè ipsi in votis est, omnibus suis actionibus quotidianis ad ipsius honorem post DEI gloriam, per bonam intentionem specialiter ordinatis, internam suam de illius excellentia conceptam æstimationem contestetur.

Qu. 3. *Quomodo invocationis implere debeat Officium?* R. sequentibus actibus. 1. Magnam in ipsius Patrocinio fiduciam collocando, ita ut certò sibi persuadeat, eam præ omnibus aliis Sanctis & posse, & velle succurrere, quæ duo Officia, uti propria sunt Advocati, ita meritò sufficiunt ad magnam in eo, ubi reperiuntur, fiduciam collocandam, id, quod præclare iterum S. Bernardus ostendit his verbis: *Nihil sic potest vel pietatis eius, vel potestatis commendare magnitudinem, nisi fortè aut non creditur DEI Filius honorare Matrem, aut dubitare quis possit, in affectum charitatis transisse MARIÆ viscera, in quibus novem mensibus ipsa, quæ ex DEO est, charitas corporaliter requievit.* 2. In omnibus necessitatibus cum filiali affectu ad eam recurrendo, juxta consilium
ejusdem

eiusdem Sancti : *In periculis , in dubiis respice stellam ,* *MARIAM , non recedat à corde , non recedat ab ora .* Cuius quàm efficax sit hæc invocatio , testatus est idem sanctus dum dixit : *Ille solus sileat Laudes tuas , O B. Virgo , qui te deliter invocatum senserit unquam in necessitatibus suis fuisse ; & quid mirum , si invocata adest , qua etiam non vocata præsto est .* 3. Etiam illas preces , & opera , quæ DEO offeruntur , per illius manus offerendo : ut iterum monet , similes fructum oblationis hujus ostendit S. Bernardus Sermonibus aquæ duct. dicens : *Modicum illud , quod offerre desideras , preciosissimis illis , & omni acceptione dignissimis MARIE manibus offerendum tradere cura , si non vis sustinere repulsam .*

Qu. 4. *Quomodo imitationis officium præstandum ?* Resp. sequentibus actibus . 1. Certò credendo , hanc imitationem esse gratissimum B. Virgini obsequium præcedentibus alijs , & absque hoc reliqua omnia parùm ab illa estimatum iri , uti bene advertit S. Hieronymus his verbis : *Imitatur , dilectissimi , amate MARIAM , quam colitis ; non quod quam amatis ; quia tunc verè colitis , & amatis , si non imitatur velitis ex corde , quam amatis .* 2. Pariter credendo , hanc imitationem potissimum in quotidianis operibus ad voluntatem DEI conformandis consistere , ut bene notavit S. Hieronymus dixit : *Virginis est cultus gratissimus optima vita .* Hinc pro Patrocinio præstando rogata non aliud peti debet quàm , quæcunque dixerit vobis , servate , & facite . Omnem hujus Imitationis fructum & profectum DEO gratanter adscribendo , usurpandòque frequenter , illud solent illius Canticum Luc. 2. *Magnificat anima mea Dominum quoniam fecit mihi magna , qui potens est , & sanctum nomen eius .*

Qu. 5. *Quare hunc triplicem cultum præcipuo studio exercere debeat Pastor ?* Resp. ob triplicem causam . 1. *Propriè commune officium ;* cum enim officium Pastoris requiratur , & ipse Parochianos suos assiduò cum S. Paulo parturiant , nec formetur Christus in illis , meritò eam ut Magistra spiritualis parturitionis eligere , & venerari debet . 2. *Propriè necessarium auxilium ;* cum enim ex una parte ob vocacionis præcellentiam copiosa illi gratia necessaria sit , ex altera parte notum sit ex comuni SS. Patrum sensu , eam in multis

Ecclesie corpore collo comparari, per quod omnia Beneficia à Christo velut capite in reliqua membra distribui, & deri vari debent, facile apparet, si ulli homini, Pastori necessarium esse crebrum ad hanc SS. Patronam recursum. 3. *Propter opus solatium*: si enim visa est olim hæc Virgo benignissima socios S. Bernardi in agro laborantes invisere, recreare, & sudorem à vultibus abstergere, vasculoque chrystallino colligere, ut eundem Filio suo offerret, præmiùmque pro illo expeteret; quidni magis hanc gratiam & solatium speret Pastor in spiritali messe Animarum Christo Filio ejus lucrandarum piè occupatus, si in cultu illius & amore constans permanserit.

MEMBRUM III.

De Cultu reliquorum Calitum.

Qu. 1. *Quos potissimum Calites colere & invocare debeat Pastor?* Resp. hac in re optimè facturum, si morem Ecclesie Festa Sanctorum in varias classes dividendis secutus, in prima quidem classe ponat B. Virginem, S. Angelum Custodem proprium, Sanctum, cujus nomen gerit, SS. Petrum & Paulum, velut totius Ecclesie Catholice Principes, & si quos alios speciali titulo sibi colendos putat. In secunda classe Patronum Diocesis, Titularem sue Ecclesie, S. Josephum, S. Sebastianum pro peste, S. Barbaram pro felici morte obeunda, aliòsque, quos ob minùs principalem causam in Patronos elegit. In tertia classe, SS. Angelos Custodes & Patronos suorum Parochianorum, unà cum SS. Menstruis, qui ei per vitam obvenerunt, uti & illos etiam Sanctos, quorum anniversaria memoria illà die colitur. In quarta classe demum omnes Sanctos, utpote quos omnes in Patronos eligendos, summòque studio colendos esse, rationes nec pauca, nec leves mox referendæ persuadent.

Qu. 2. *Quare non tantum certi, sed omnes Sancti speciali cultu colendi sint?* Resp. ob tres præcipuè causas, quarum prima ex parte DEI offertur, qui ut summo amore & honore Sanctos omnes velut dilectissimos amicos prosequitur, ita summè quoque desiderat, gratùmque habet, si ijdem ab hominibus singulari studio colantur, atque adeò & ipse in illis, tanquã perfectissimis suis operibus lauderetur, & honoretur.

Hinc

Hinc S. David Psal. 150. tam sollicitè ad hunc cultum habitatus est, dicens: *Laudate Dominum in Sanctis eius.* Secunda ex parte ipsorum Sanctorum desumitur; cum enim illi omnidie noctuque in DEO summè laudando, honorando, & amando occupentur, hæc autem obsequia Pastor pluris æstimare debeat, quàm si personæ suæ propriæ fuissent exhibitæ; utique DEUM plùs multò, quàm se diligat, an non ingratus mus omnium mortalium censerì posset, si tantum amorem non cognoscere, mutuisque officiis compensare studeret. Tertia tandem ratio ex parte ipsius Pastoris, id est, ex fructibus, quos ex tali cultu sperare potest, colligitur; cum enim quis sanctus omnia Clientis sui obsequia, ad ipsius amorem facta per revelationem DEI cognoscat, atque adeò ipsi in tutelam & protectionem assumat, & Advocati apud Deum officium pro ipso exercere soleat, an non ampliffimum cultu omnium Sanctorum fructum Pastor referet, si omnes Sanctos in suis actionibus Spectatores, in necessitatibus vocatos, in periculis Protectores habere mereatur?

Qu. 3. *Quibus officiis colere ac venerari Sanctos habere debeat?* Resp. ijs præcipuè, quæ S. Bernardus in Psal. 138. habitat. SS. Angelis (nam eadem quoad hunc cultum præcipuumque est ratio, cum & Sancti Clientibus suis fideliter assistant) exhiberi suasit. scilicet 1. *Reverentiam pro præsentibus*; ut scilicet in quovis diversorio, in quovis angulo Angelis nostris & Patronis reverentiam habeamus, neque audeamus illis præsentibus, quod homine vidente non audeamus. 2. *Fiduciam pro Custodia*; ut scilicet quoties gravissima est, ut urgere tentatio & tribulatio vehemens immineat, timeamus Custodes nostros, Ductores nostros, Adjutores nostros in opportunitatibus nostris, in tribulatione. Quid est, si sub tantis Custodibus timeamus, qui nec superari, nec seduci, minùs autem seducere possunt? Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt, quid trepidamus? tantum sequamur, & adhæreamus eis, & in protectione DEI Cæli commoremur. 3. *Devotionem pro benevolentia*; ut scilicet omnes actiones nostras post DEI & Servatoris nostri, sanctissimæ Genitricis ejus honorem, ad ipsorum quoque cultum & beneplacitum referamus, atque adeò vel ex hoc titulo cum maxima diligentia ac perfectione elaborare studeamus; hic enim

cultus & purissimus (utpote omni nævo voluntario carens) & amplissimus (utpote uniuersa vitæ totius opera complectens) & longissimus est (utpote per totam vitam sine ulla aut diurna aut nocturna interruptione durans) atque adeò & facili negotio præstari à Pastore potest , & ipsi sanctis gratissimus futurus jure meritò judicatur.

CAPUT II.

DE DOCTRINIS ERGA TERRESTRES OBSERVANDIS.

HI in tres potissimum partes dividi possunt, quorum prima Superiores non potestate duntaxat, ut Episcopos & Decanos, sed etiam dignitate, uti sunt Magnates complectitur. Altera æquales, sub quibus veniunt alij Pastores, aut Clerici, Benefactores, Inimici, Vicini, Hospites, Peregrini, qui subditi non sunt, comprehendit. Tertia tandem Parochianos seu Subditos, qui & ipsi in varias classes pro sexûs & ætatis diversitate subdividi possunt, continet; erga quos omnes, quomodo se Pastor gerere debeat, hoc capite explicare aggredior.

§. I.

Quomodo Pastor erga Superiores gerere se debeat?

MEMBRUM I.

Quid erga Ecclesiam observandum?

Qu. 1. Quid erga S. Ecclesiam observare debeat Pastor? Resp. ea, quæ sequentibus Versiculis sunt comprehensa.

Insignis honoratio

Per vitæ sanctitatem.

Filialis subjectio

Per officij fidelitatem.

Fortis propugnatio

Per doctrinæ potestatem.

Qu. 2. Quare illam tantopere honorare debeat? Resp. ob tres causas. 1. Quia est Sponsa Christi, pro qua redimenda, mun-

mundanda, sanctificanda, congreganda, sibi que profusa
 jungenda Corpus & Sanguinem suum sacrosanctum tradidit
 non dubitavit. 2. Quia est *Magistra Veritatis*; si ergo
 Magistros, qui frequenter etiam falsa docent, tanto honore
 prosequendos censemus, quantum honorem debet Patris
 Ecclesie, quae à Spiritu Sancto illustrata non potest esse
 certam & infallibilem profiteretur doctrinam, ideoque columna
 veritatis appellatur. 3. Et praecipue, quia est *Mater* nobis
 de qua potiori jure sibi Pastor applicare illa verba ad Tobias
 juniorem à seniore c. 4. dicta potest: *Honorem habebit
 tri tua omnibus diebus vita eius; memor enim esse debet
 & quanta pericula (& persecutiones à varijs Tyrannis
 sit propter te in utero suo.* Unde praclare ad hunc honorem
 amorem hortatur S. Augustinus Conc. 2. in Psal. 88. sequen-
 tibus verbis: *Amemus Dominum DEVM nostrum, non
 Ecclesiam eius: illum sicut Patrem, istam sicut Matrem
 lum sicut Dominum, hanc sicut ancillam eius, quia filij
 eius sumus, sed matrimonium magnam charitate compagemus.*
 Nemo offendit unum, & promeretur alterum; & clarius
 l. 4. de Symb. c. 10. *Huius conclusio Sacramenti per Eccliam
 terminatur: quoniam si quis absque ea inventus fuerit, non
 erit à numero Filiorum. Nec habebit DEVM patrem, qui Eccliam
 non noluisset habere matrem; nihilque ei valebit, qui
 didit, vel fecit tanta bona sine fine summi boni.*

Qu. 3. *Quomodo hunc honorem Ecclesia exhibere debet*
 & sequentibus officijs. 1. *Magnificando*, utpote quod
 DEVS tot tamque eximijs dotibus & promissionibus
 fratur: pro qua Christus, teste S. Paulo, se tradidit, ut illam
 sanctificaret, mundans eam lavacro aquae, in verbo vitae, ut
 hiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam,
 aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta
 immaculata. 2. *Firmiter assentiendo*, nempe non tantum
 doctrinis in S. Scriptura contentis, sed etiam Traditionibus
 Ecclesiasticis: nam in his rebus, de quibus nihil certum
 Scriptura Divina, mos Populi DEI, vel instituta magister
 pro Lege tenenda sunt, teste S. Augustino Ep. 86. ad C
 lam. 3. *Sanctè vivendo*; nam uti DEI, ita & Ecclesiam
 eius pulcherrimus est vita optima.

Qu. 4. *Quid filialis subiectio Ecclesiae praestanda exigit*

hæc potissimum; scilicet ut omnia Mandata & Decreta Ecclesie cum reverentia suscipiat, velut DEI Eloquia; cum humilitate approbet, velut divina oracula; cum amore impleat, velut materna imperia.

Qu. 5. Quomodo propugnanda sit Ecclesia? R. contra tres hostes eam forriter defendendo. 1. Contra prophanos Ethnicos, superstitiones eorum stolidas detegendo, ac refutando. 2. contra pertinaces Hæreticos, falsitates eorum ac perfidiam solidis doctrinis expugnando. 3. Contra frigidos Catholicos, eorum vicia, quibus Ecclesie auctoritatem & splendorem imminuunt, acriter castigando, & corrigendo.

Qu. 6. Quibus armis ad hanc propugnationem uti debeat Pastor? R. sequentibus. 1. Oratione; hoc enim genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi oratione, quâ scilicet gratia efficacis pro se & hostibus crebrò & ardentèr petatur. 2. Doctrinâ; quâ veluti gladio ancipiti Verbi DEI junctæ hæreticorum machinationes & impugnationes efficaciter dissolvantur. 3. Exemplo juxta monitum S. Petri 1. Pet. 2. Conversionem vestram inter Gentes (& alios incredulos ac immorigeros) habentes bonam, ut in eo, quod detrectant, de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent DEVM in die Visitationis; Christi enim bonus odor sumus in DEO, in his, qui salvi sunt, & in his, qui perunt, alius quidem odor mortis in mortem: alius autem odor vitæ in vitam.

MEMBRUM II.

Quid erga Superiores Ecclesiasticos sit observandum?

Qu. 1. Quomodo erga Superiores Ecclesiasticos, præcipuè Episcopum, Vicarium eius Generalem, & Decanum se gerere debeat Pastor? R. sequentia capita ei esse observanda.

Summa Reverentia,

Quia DEI Vicarii.

Charitas ingenua,

Quia Patres piissimi.

Obedientia promptissima,

Quia Pastores optimi.

Qu. 2. Quomodo reverentia sit illis exhibenda? R. his præcipuè officiis. 1. Magni eos æstimando, nam ut bene S. Gregorius Instruct. IV.

H

gorius

gorius, C. quid ergo. 11. q. 3. dixit, non sufficit exteriori temperare Maioribus, nisi ex intimo cordis affectu subiciamus sentiamus de eis; hoc autem quomodo obtinere debent alibi l. 3. de Cura Past. c. 5. ostendit, monens Clericos, ne dum Praepositorum suorum vitam temerè iudicant, nullo modo rectè redarguant, inde per elationis impulsu in praesentem mergantur. Et ne, cum culpam Praepositorum considerant, tra eos audaciores fiant; sed sic eorum prava apud sententiam dijudicent, ut tamen timore constricti, sub eis iugum servientia non recusent. 2. Honestè de illis loquendo: ita enim olim DEUS Psal. 40. praecepit: Nolite tangere Ceruicem meos, murmurando scilicet, aut detrahendo, quia, ut Gregorius rectè ait, Praepositorum facta oris gladio feruntur sunt, etiam cum rectè reprehendenda iudicantur; alioquin dire cogentur illud Moysis Exod. 16. Non contra nos murmur vestrum, sed contra Dominum. 3. Honorem debitè exhibendo, ubi occasio datur; nam si de simplici Sacerdote S. Paulus 1. Tim. 5. Qui bene praesunt Presbyteri, honore digni habeantur, quid de Episcopis in Summo dotii gradu constitutis sentiendum erit?

Q. 3. Quomodo charitatem exhibere debeat? Resp. in officii. 1. Cavendo offensam: nam cum sint Patres paterfamilias in Christo ipsum genuerunt: jure usurpant ad illum. Malachiae 1. Filius honorat Patrem, & servus Domini sui; si ergo Pater ego sum, ubi est honor meus? & si Dominus ego sum, ubi est timor meus? 2. Creando laudem per accuratam officii sui administrationem; nam Filius (qualis utique est Pastor talis) laetificat Patrem, Per hoc sic merebitur cum solatio audire: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Matth. 3. 3. Ostendendo pietatem: verè enim de Episcopo suo Pastor illa S. Pauli Heb. 1. verba usurpare potest: Non habemus Pontificem, qui sit compati infirmitatibus nostris. Adeamus ergo cum pietate ut gratiam (& auxilium) inveniamus in tempore opportuno.

Qu. 4. Quomodo obedientiam exhibere debeat? Resp. in triplici perfectione, nimirum 1. Cum perfecta intentione, ita, ut suo modo adimpleat, quod S. Paulus Eph. 6. olim vis praeceperat, dicens: Servi obedite Dominis carnalibus sicut Christo cum timore & tremore (imò & amore) in simplicitate

vestri, sicut Christo, non ad oculum servientes quasi hominibus
 placentes; sed ut servi Christi, facientes voluntatem DEI ex
 animo cum bona voluntate servientes, sicut Domino, & non
 hominibus. 2. Cum debita extensione: ita ut usurpent respec-
 tu Episcopi sui, quod olim Populus Israëliticus Exod. 24.
 dixit: *Omnia, qua locutus est Dominus, faciemus, & erimus*
obedientes. nam ut rectè S. Bernardus, in tract. de præcept. &
 dispens. dixit: *Sive DEVS, sive homo Vicarius DEI manda-*
tum quodcunque tradiderit, pari profectò obsequendum est cura,
pari reverentia deferendum, ubi tamen D E O contraria non
præcipit homo; quòd si contigerit, vergendum indubitanter con-
sulo in sententiam Petri. Act. 5. quia oportet D E O magis obe-
dare, quàm hominibus. 3. Cum debita intensione: ita ut sim-
 pliciter (id est, non tantum opere implendo, quod præceptum
 est, sed voluntate etiam, & iudicio approbando, & volendo)
 hilariter (non ex tristitia, vel necessitate, quia hilarem Da-
 torem diligit DEUS 2. Cor. 9. & ut alius ait, Serenitas in
 cultu, dulcedo in sermonibus multum colorant obedientiam
 obsequentis) *velociter (nam verus obediens, teste S. Bernardo*
l. c. nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præripit
præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci,
manus operi, itineri pedes, totum se colligit, ut imperantis colligat
voluntatem) & perseveranter, quia sola perseverantia
 est, quæ amatorem obedientiæ ad Regis cubiculum introdu-
 cit, ut cum videat in decore suo, in quem desiderant Angeli
 prospicere; atque ad hanc perfectionem obedientiæ procu-
 randam Pastor tantò magis conniti debet, quantò magis ad
 eam per promissionem in ordinatione factam adstrictus est,
 nam, ut in Jure Canonico Cap. quamquam. dist. 29. dicitur,
 quamquam omnes, qui sacris mancipantur Ordinibus, Ca-
 nonicis Regulis teneantur adstricti; expedibile tamen visum
 fuit, Concilio Toletano, ut promissionis suæ vota sub cau-
 tione sponderent, quos ad probationis gradus Ecclesiastica
 probaret disciplina; solet enim plus teneri, quod singulari-
 ter promissum est, quàm quod generali sponcione concludi-
 tur. Et ideo placuit huic sancto Concilio, ut unusquisque,
 qui ad Ecclesiasticos gradus est ascensurus, non antè hono-
 rem consecrationis accipiat, quàm placiti sui annotatione
 promittat, ut Fidem Catholicam sincera cordis contritione

ac devotione custodiens, justè & piè vivere debeat, & in
 illis operibus suis, Canonicis Regulis contradicat, atque
 debitum per omnia honorem, atque obsequii reverentiam
 præ eminenti sibi unusquisque rependat, juxta illud Pauli
 Leonis dictum: *Qui se scit aliquibus esse præpositum, non
 sibi ferat, sibi aliquem esse Prælatum; sed obedientiam, quam
 exigit, etiam ipse rependat.*

Qu. 5. *Quare tria officia hæc hactenus explicata singulariter
 erga Episcopum exercere debeat Pastor? Resp. ob hæc
 tria causas. 1. Propter bonum DEI, id est, gloriam & bene-
 neplacitum ejus, cui gratior est obedientia, quam victori-
 e cujuscunque alterius obsequii; id quod non obscure
 Samuel Sauli indicavit, & ideo etiam Dei tantopere sibi con-
 placuit in Christo Filio obediens usque ad mortem Crucis,
 cuique nomen super omne nomen dedit. Philip. 2. 1. *Pro-
 pter bonum Ecclesie: cuius incrementum & conservatio
 præcipuum ab obedientia dependet, uti egregiè S. Ignatius
 aurea sua Epistola de obedientia his verbis ostendit: *Ab
 hac, qua de obedientia diximus, æquè privatus erga Superiores
 proximos, atque Rectoribus, Præpositisque localibus erga Pro-
 vinciales, Provincialibus erga Generalem, Generalem denique
 erga illum, quem DEVS ipsi præfecit, nempe suum in terris
 regnum observanda sunt, sic, ut Ordinum perfectæ distinctio,
 proinde pax retineatur, & charitas, sine qua nec Societas
 nostra, nec alterius, cuiuslibet sodalitati possit rectè gubernari
 conservari. Nimirum hoc modo Providentia illa deus
 omnia suaviter, infima per media, media per summa, per
 fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis natura
 hierarchie ad aliam subordinata series. Hinc & Coelestium
 aliorum omnium, quæ cœntur, corporum certis locis ac gradibus
 inter sese apta connexio, quorum conversiones ac motus ad
 movente supremo gradatim omnes usque ad infimos ritè pro-
 niunt. Idem in terris, tum in omni civitate bonis institutio-
 nibus, tum verò in Hierarchia Ecclesiastica cernitur, in
 omnia membra & functiones ab uno Generali Christi Dominici
 nostri Vicario derivantur; & quò accuratius dispositio & ordi-
 natio hæc custoditur, eò rectior erit gubernatio, & magis
 Contra verò huius ordinis negligentia quàm gravia
 modis multis hominibus & societatibus importentur, nempe***

videt. 3. Propter bonum suum: id, quod Christus Jo. c. 15. olim Apostolis clarè indicavit, dum dixit: Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum; sed triplicem potissimum, quorum primus est, gratiæ copiosæ communicatio, unde laborum omnis successus & fructus pendet. Secundus est fortis protectio contra omnes, qui ipsi quacunque ratione nocere voluerint; ut enim, quamdiu membra sunt capiti unita, fortiter ab eo defenduntur, separata autem relinquuntur indefensa; ita simili modo se res cum capite, & membris Ecclesiasticis habet; Hinc DEUS olim obediens Abrahamo Gen. c. 15. dixit: Noli timere Abraham, ego Protector tuus sum, Tertius subditorum prompta subiectio; id quod pulchrè S. Augustinus, in Psal. 103, indicavit dicens: Expedi inferius subyci Superiori, ut ille, qui subyci sibi vult id, quod inferius est, se subyciat Superiori suo. Agnosce ordinem, quare pacem. Tu maiori, tibi minor. Quid iustius? quid pulchrius: E contrario verò, ut idem S. Doctor alibi de opere Monach. ait, Quid iniquius, quam velle sibi obtemperari à minoribus, & nolle obtemperare maioribus?

MEMBRUM III.

Quid erga Magnates observare debeat Pastor?

Qu. 1. Quomodo erga similes Magnates gerere se debeat Pastor? R. sequentia observando.

- Honoris iusti oblatio
- Propter statum eminentiam.
- Favoris conservatio
- Propter virium potentiam.
- Locutionis cautio
- Propter periculi presentiam.

Quorum officiorum primum æquissimum est, quia decet, ut magis honorentur ij, quos DEUS honoravit, & suos quasi Vicarios constituit; secundum utilissimum est, quia, ut bene S. Ignatius Constit. p. 7. c. 2. advertit, quò bonum universalius, eò & divinius est; & tales homines, cum profecerint, in causa erunt, ut ad multos, qui eorum auctoritatem sequuntur, vel per eos regulantur, perveniat. Tertium summè necessarium est, quia de hac locutione cum veritate dici potest illud

Officium Pastoris erga Magnates,
illud Ecclesiastici, c. 28. *Multi ceciderunt in ore gladii,*
non sic quasi, qui interierunt per linguam suam.

Qu. 2. *Quibus mediis benevolentiam & favorem talium Personarum conciliare & conservare debeat Pastor?* R. In quærentibus præcipuè. 1. *Piis desideriis & orationibus;* cum cor Regis in manu Domini sit, qui, quocumque inclinabit illud, meritò per preces potius ad DEUM quam per humanas industrias hic favor quæritur. 2. *Mili subiectione;* nam teste Ecclesiaste c. 11. *Sapientia humiliati exaltabit caput illius, & in medio Magnatorum constituet eum faciet;* 3. *Reverenti conversatione,* ut, five cum illis five de ipsis loquatur, non modò nihil minùs honorificè illis loquatur, sed potius excusans aut dissimulans (multa officii obligatio & discretio suadeat) ea, quæ minùs honorifica sunt, ipso loquendi modo ostendat, se collatam à Deo potestatem, dignitatè que in iis agnoscere & venerari

§. II.

Quomodo erga æquales se gerere debeat
Pastor?

MEMBRUM I.

Observanda erga Religiosos.

Qu. 1. *Quid erga Religiosos observare debeat Pastor?* R. In præcipuè, quæ sequentibus Versiculis indicantur.

Condigna æstimatio

Obstatùs perfectionem.

Benevola admissio

Ad laborum Communionem.

Amica gratulatio

Ob Privilegiorum possessionem.

Qu. 2. *Qua potissimùm privilegia data Religiosis servare debeat Pastor?* R. ea, quæ aliquo modo relationem ad ipsos habent ob potestatis æqualitatem, qualia sunt, quod possint vestes sacras & vasa ad Sacrificium deputare, medicare, ut ad illos pro hoc fine recurrere possint. Quæ sunt mendicantes, plerumque habeant potestatem ab illis

non tantum à peccatis, sed etiam à censuris in Bulla Cœnæ non contentis, aut ab homine generaliter non latis; commutandi & relaxandi vota Pontifici non reservata; prædicandi Verbum DEI non repugnantibus curatis Parochialium Ecclesiarum: porrigendi in suis templis Evcharistiam, præterquam tempore paschali, & in mortis articulo, nisi necessitas urgeat; imò possint etiam dare aliis facultatem in suis templis eam distribuendi. Quòd sint exempti à Decimis, prædialibus, & sæcularibus sæculari jure non possessis. Quòd possint suos Familiars, id est, Famulos in sæculari habitu servientes, aut Officiales suorum Monasteriorum aut domuum quocunque tempore absolvere, Sacramentum Evcharistia, & Extremæ Unctionis (non tamen matrimonii, nisi specialiter id eis sit permissum) administrare, & etiam sepelire, quòdque hos nemo excommunicationi, vel interdicto subicere possit, quamdiu in servitio horum Religiosorum sunt; quòd varias indulgentias proponere possint: Quòd Fideles possint die Festo Missas & Conciones apud ipsos etiam contradicentibus Pastoribus audire, & per hoc satisfaciant præcepto Ecclesiæ.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An Pastor possit quoscunque Religiosos confitentes audire?* R. affirmativè, si peregrè veniant; quia prudenter supponere potest, talem Religiosum non petiturum, ut audiret ipsius confessionem, nisi facultatem generalem, vel specialem haberet confitendi.

Qu. 2. *An possit absolvere Religiosum, de quo dubitat, an non casum reservatum habeat?* R. si ipse etiam Religiosus dubitet, posse ipsum absolvere, eò quòd in dubio præsumatur non reservatus, uti multi apud Dianam p. 3. tr. 4. ref. 4. docent.

Qu. 3. *An, si Religiosus casum certò reservatum habeat, possit eum absolvere?* R. si necessitas aut gravis causa ad confessionem urgeat, posse eum absolvere, sed cum onere sistendi suo Superiori, uti iterum multi AA. apud Dianam docent.

MEMBRUM II.

Observanda erga alios Sacerdotes.

Qu. 1. Quid erga Sacerdotes specialiter observari debet?

Pastor: R. sequentia præcipuè.

Concordia in affectu

Propter vinculum Fraternitatis.

Reverentia in Colloquio

Propter meritum dignitatis.

Promptitudo in obsequio

Propter titulum equalitatis.

Si enim jam olim primi Christiani tanto inter se nervi-
tatis conjungebantur, ut, teste S. Scriptura, eorum esset
unum, & anima una; quanto magis similem inter se con-
suetudinem Pastores procurare debent, ut quorum officium
charitatem proximi à Christo toties commendatam vel
exemplo commendare.

Qu. 2. Quæ vitanda sint specialiter erga alios Sacerdotes?

Pastores: R. itidem tria.

Injusta æmulatio

Ob muneris successum,

Indigna conversatio

Ob noxium confessum.

Messis præoccupatio

Ob fervoris excessum.

Quarum quidem actionum non admodum laudabilium
ma committitur, si Pastor, dum alios, vel ad pinguius
noratiùsque beneficium promoveri, vel prædicationis, in-
versationisque gratiâ magnam nominis famam sibi com-
rare; aut copiosos ex labore suo manipulos, conversionis
licet animarum reportare advertit, invidiolâ quâdam
se sinat; quod quidem vitium tantò studiosius illi vitandum
est, quanto arctiori fraternæ charitatis vinculo aliis Sac-
dotibus obstrictus esse debet, atque ad eò omnia illorum
na tanquam Fratrum communia reputare, maxime cum
per ipsam congratulationem, & amorem sibi propria
possit, uti eleganter S. Augustinus indicavit dicens: *Con-
gredere illi, cui DEVS aliquam gratiam dedit, & potes illi
quod in te non potes. Ille habet fortè Virginitatem, tu a illi*

& tua est: Hoc ideo, quia in illo tu es: per proprietatem enim non es tu, per charitatem tu es. Multò minus verò tristari debet, si alium talentis majoribus à DEO donatum, aut ad altiore dignitatem euectum videat, sed potius illam saluberrimam Thomæ Kempensis l. 3. c. 22. sententiam animo volvere: Ille, qui maiora accepit, non potest merito suo gloriari. Qui autem pauciora accepit, contristari non debet, nec indignanter ferre, nec ditiori invidere, sed te potius attendere, & tuam bonitatem maximè laudare, quod tam affluenter, tam gratis & libenter, sine personarum acceptione munera tua largiris; omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus, tu scis, quid unicuique donari expediat; & cur iste minus, ille amplius habeat, non nostrum est, sed tuum est discernere, apud quem singulorum definita sunt merita. Nihil ergo amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum ita latificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum aeternæ dispositionis tuæ, de qua tantùm contentari debet, & consolari, ita ut libenter velit esse minimus, sicut aliquis optaret esse maximus; nam voluntas tua, & amor honoris tui omnia excedere debet, & plus eum consolari, quàm omnia beneficia sibi data vel danda. Secunda verò actio scilicet conversatio vitiosa per commestationes, ludos illicitos, vana & scurrilia colloquia pariter tantò studiosius vitanda est Pastori, quantò præstantior est fructus, pro quo obtinendo illi tum tempus, tum alia instrumenta & media tam liberaliter à DEO concessa sunt: *Consecrasti os tuum Evangelio*; talibus iam aperire illicitum, adsuescere sacrilegium, ait S. Bernardus; Quid diceret, si non tantùm levia verba proferentes, sed commestationibus diurnis, nocturnisque, ac ludis illicitis vacantes adverteret? an non repeteret notabilem illam suam sententiam? *Volat tempus irrevocabile, & non advertit inspiens, quid amittat; libet, inquiunt, fabulari, donec hora prætereat, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam* (addamus nos: ad DEI honorem amplificandum, ad Ecclesiam & Rempublicam protegendam, atque juvandam, ad animas DEO lucrandas, ad gaudium tibi, tuis Superioribus, & amicis, vivis atque defunctis, procurandum) *miseratio Conditoris indulset*: si ergo jam olim Rex Balthasar Dån. c. 5. quia vasa sacris usibus deputata pro Convivio adhibuit,

H 5

manum

manum parieti inscribentem vidit : Numeravit DEPUGNUM tuum, & datum est Medis & Persis ; an non similes sententiam & pœnam Pastor quoque timere poterit, si temporibus divinis actionibus consecratum in prophanos usus tam indignè insumpserit ? Tertia tandem actio, scilicet melleis laborum præoccupatio, vel ideo etiam studiosè vitanda est, ut sicut in exercitu nihil perniciosius est, quàm si milites subitione non contenti ordinem turbare, aliorumque locum vendicare præsumant, ita nec in Ecclesia, quæ, ut alibi dicimus, est similis aciei castrorum ordinatæ, gravius damnum & periculum creari potest, quàm si pulcherrimus ille laborationis, quam illa tam sapienter instituit, ordo turbetur : sit ergo contentus Pastor loco suo, & intra sphaeram DEO præfixam se contineat, satisque præclare se munera functionum arbitretur, si ita suis, licet paucis, Parochianis vigilat, ut dicere olim cum Christo Jo. c. 12. possit : *Quos dedisti mihi, custodivi, & nemo ex eis perivit, nisi perditionis.*

Qu. 3. Cur Pastor singulari studio hanc charitatem erga alios Pastores & Sacerdotes ostendere debeat ? R. ob triplicem potissimum causam. 1. *Ob acquiendam facilitatem operationis ;* tum quia sic partem laboris in alium transferat, tum quia magis copiosam à S. Spiritu gratiam potest sperare, si pote qui ad instar animæ non nisi membra inter se univificat, movetque. 2. *Ob comparandam securitatem promotionis ;* nam *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas pro-* Prov. 18. id quod præclare olim Scilurus Rex Scythiarum, qui quinquaginta, quos habuit, filiis suis declaravit, dum paulo ante mortem ad se eos vocans, singulis fasciculum ex octoginta sagittis colligatum obrulit, frangeréque jussit, cumque illi id posset, soluto fasciculo cuilibet unicam sagittam potius iterumque frangere præcepit, quod cum illi nullo negotio præstitissent, hanc saluberrimam doctrinam subjecit : *Facilis est vobiscum se res habet, ô Filii ; quamdiu per vinculum charitatis invicem colligati eritis, nemo vires vestras potentius que frangere poterit ; quamprimum autem rupto hoc vinculo privatam quisque utilitatem quæsierit, actum erit de vobis, & illud eripietur.* 3. *Ob degustandam suavitatem promotionis ;*

solationis : illius nempe quam S. David olim gustaverat dicens Psal. 132. *O quam bonum & quam iucundum est, habitare fratres in unum; verè enim melior est buccella sicca cum gaudio, quod ex concordia percipitur, quam domus plena iurgii, teste Salomone Prov. 17.*

M E M B R U M III.

Observanda erga Benefactores.

Qu. 1. *Quid erga Benefactores, tum suos, tum Ecclesia sua observare Pastor debeat?* R. sequentia præcipuè.

Beneficii agnitio

Per dignam æstimationem.

Gratiarum actio

Per crebram prædicationem.

Vicissitudinis exhibitio

Per obsequiorum delationem.

Hæc enim tria præcipuè ad perfectam gratitudinem communiter requiruntur, nempe ut agnoscantur & æstimentur, & in memoria constanter habeantur accepta beneficia, & sic corde vel cogitatione exerceatur Gratitude: deinde ut æstimatio hæc tum ipsi Benefactori declaretur, tum apud alios etiam deprædicetur, & sic verbo & ore gratiæ agantur; & tandem, ut simili vel majori beneficio compensentur, & sic officium gratitudinis opere etiam, atque ad eò perfectè præstetur.

Qu. 2. *Quas ob causas Pastor specialem diligentiam adhibere debeat in dictis officiis erga Benefactores præstandis?* Resp. ob sequentes præcipuè causas. 1. *Ad præterita beneficia compensanda:* si enim agri fertiles decuplo plùs reddunt pro semine, quod acceperunt; & si vel ipsa brutorum feritas mitescat, atque ad mutua obsequia præstanda incitetur, quanto studio homo rationis usu præditus conniti debebit, ut hoc in genere ab irrationalibus istis creaturis se in gratitudinis officio persolvendo superari non sinat? 2. *Ad præsentia beneficia conservanda:* nam, ut rectè S. Chrysostomus Hom. 25. in Matth. dixit, *optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum, & perpetua confessio gratiarum.* Hinc Thomas Kempensis l. 3. c. 10. ait: *Qui gratiam Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratia data, & patiens pro oblata: oret, ut redeat: Cau-*

124 De Officio Pastoris erga Benefactores.
tus sit & humilis, ne amittat. 3. Ad futura beneficia pro-
renda: nam iugiter sibi subvenire facit, cui collatum benefi-
cium semper ob oculos consistit; & invitatur ad magna, quanta-
nter suscipit modica: spemque de futuris recipit, qui tantum
beneficia recognoscit, ait egregie Cassiodorus in Pl. Quoniam
miseric. & ep. 4. Ideo enim, teste pio Authore l. 2. c. 12. non
possunt in nobis dona gratia fluere, quia ingrati sumus. Autem
nec totum refundimus fontali origini, semper enim debetur gra-
tia dignè gratias referenti.

Qu. 3. Qua industria ad hanc gratitudinem ritè præsta-
dam à Pastore sint adhibenda? R. hæ præcipuè. 1. Accu-
rata notatio Benefactorum & beneficiorum: quem in libro
librum designare oportet, qui in duas partes divisus, duas
classes majorum & minorum Benefactorum contineat, ut
scripto nomine cujusque, qui beneficium contulit: deferatur
qualitate & quantitate beneficii, & tempore, quo collatum
est. 2. Significatio frequens grati animi, quæ fiet, si vel in
die natali Benefactoris; vel, ubi aliàs occasio se offert, hoc
aliquis specialis per vinculum natalium oblatum, aut aliud
simile obsequium deferatur; nam qui beneficium accepit,
feudatarius se Benefactoris constitutum agnoscere debet,
cui, si compensare beneficium non potest, in recognitionem
certè illius suo tempore obsequium deferre debet. 3. *Com-
mendatio per preces*, tum proprias, usurpando in
quæ illud Ecclesiæ: *Retribuere dignare, Domine, emenda
nobis beneficientibus propter nomen tuum vitam æternam*,
tum alienas expetendo, partim à Parochianis, partim à re-
maximè ab animabus, quas per opera sua purgatorii penam
eripere studuit; harum enim preces, uti certius peraguntur
& perfectius persolvuntur, ita meritò aptiores quoque celeb-
ri debent, ad varias Benefactoribus gratias à DEO efficaciter
impetrandas.

M E M B R U M IV.

Observanda erga Inimicos.

Qu. 1. Quid erga Inimicos observare Pastor debeat? R. Hæ
quæ sequentibus versiculis indicantur.

Injuriam condonatio

Per divinam dilectionem.

Orationis oblatio

Per ignorantiam praetensionem.

Amoris conciliatio

Per beneficiorum collationem.

Quorum primum est de præcepto juxta illud Christi Matth. 5, Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Alterum de consilio juxta illud ejusdem Christi loc. cit. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos, ut sitis Filii Patris vestri, qui in Cælis est. Tertium de congruo, si enim diligitis eos, qui diligunt vos, inquit idem Christus, quam mercedem habebitis, aut quid magnum prestabitis? nonne & Publicani hoc faciunt?

Qu. 2. Quomodo iniuria condonatio facienda? R. cum istis conditionibus. 1. Cito, ita ut quemadmodum S. Paulus Eph. monet, Sol non occidat super iracundiam eius, sed potius sequatur consilium Christi Matth. 5. suadentis: Esto consentiens Adversario tuo cito, dum es in via cum eo: nam & vulnera recentia facilius curantur, quam inveterata; neque, qui laborat, curationem differt, donec fiat omnino fistula. 2. Ingre: ut ipsa etiam memoria injuriæ, quantum fieri potest, deponatur juxta consilium Ecclesiastici, cap. 10. Omnis injuria proximi ne memineris: & nihil agas in operibus injuriæ; hinc jam olim Majores volebant, ut beneficia in chartis, injuriæ in aquis scriberentur, ne vestigia deprehendi possent. 3. Liberaliter: juxta consilium D. Petri 1. Pet. c. 3. Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed è contrario benedicentes: si ergo, inquit D. Paulus Rom. 12. esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi; hoc enim faciens carbones congeres super caput eius; noli vinci à malo, sed vince in bono malum.

Qu. 3. Quomodo Oratio pro Inimicis peragenda? R. cum sequentibus conditionibus. 1. Frequenter, sic enim sat clare Christus indicavit, dum orationem istam orationi, quam Apostolos docuit, & ab iis assidue recitari voluit, inseruit. Adde, quod nullo tempore defuturi sint inimici; omni ergo tempore pro illis orandum erit. 2. Ardenter: juxta Exemplum S. Stephani, qui postis genibus clamavit voce magna, dicens:

dicens Act. 7. *Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* 3. *Manter*: excusando eos, & ignorantiam prætendendo præ Christi Exemplum: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quæ faciunt.* Luc. 23.

Qu. 4. *Quomodo amor Inimicorum conciliandus sit?* Responsum triplici potissimum medio. 1. *Studio perfectionis & conversionis cum DEO*; nam teste Salomone Prov. 16. *cum placent Domino via hominis, Inimicos quoque eius concorvat pacem.* 2. *Dulci colloquio*: nam eodem teste Prov. 15. *Verbum dulce multiplicat amicos, sermo durus suscitatur furor.* 3. *Crebro beneficio*; quia hi sunt carbones, qui, teste Apostolo, super caput Inimici congesti non possunt non in illorum tuum amorem accendere.

Qu. 5. *Quare Pastor hanc Inimicorum dilectionem præ studio exercere debeat?* Responsum ob causas, quæ ipsum speciale contingunt. 1. *Propter Sacrificii oblationem*; cum enim oblationem offerunt, imò quotidie SS. Missæ Sacrificium offerre debent merito sibi specialiter dictum à Christo Matth. 5. *credetis, si offers munus tuum (quale utique in eminenti gradu hoc Sacrificium) ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habeat aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veni offerre munus tuum.* 2. *Propter Vocationis perfectionem*: Cum enim Pastoris officium ex singulari beneficio acceperit, mercedem etiam non sanarum duntaxat, sed morbidarum quoque morborumque Oviium curam suscipere, easque humeris caritas ad ovile & Pastorem reducere debet; atqui supportationem hanc vel maximè tunc præstabit, quando sequatur verbum filii S. Pauli Colof. 3. dicentis: *Induite vos ergo sicut DEI viscera misericordia, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam; supportantes invicem, & donantes vobis met ipsis, si quis adversus aliquem habet querelam, sicut & dominus donavit vobis.* Accedit, quòd munus ipsius exigit, ut sit Mediator inter DEUM & homines sibi adversantes, & que mutuo reconciliet, qui autem hoc efficere poterit, si tales inimicitias foveat, & Mediatore indigeat? an necesse jicietur illi: *Medico, cura te ipsum?* 3. *Propter divitiarum multiplicationem*: cum enim speciali studio propter status elevationem, imitationem Patris æterni procurare, & sic

perfectus esse, juxta Christi mandatum debeat, merito & ipse etiam solem, id est, charitatem suam non super bonos duntaxat, sed etiam malos facere debet oriri.

M E M B R U M V.

Observanda erga Hospites.

Qu. 1. Quid erga Hospites precipue observare debeat Pastor?
R. sequentia.

Benevola exceptio
Propter hospitalitatem.

Liberalis tractatio
Propter charitatem.

Jucunda conversatio
Propter hilaritatem.

Qu. 2. Quid sit hospitalitas? R. esse actum charitatis, quo proximus amore DEI frugali mensa & hospitio gratis excipitur: Ex qua descriptione patet, tria ad Hospitalitatem requiri. 1. *Intentio*: ut scilicet propter DEUM, & non prae cise ex amore & reverentia naturali exerceatur. Unde S. Hieronymus in cap. 1. ad Tit. Hospitalitatem illam remunerandam a DEO esse dicit, quae membris Christi tecto indigentibus, & varias necessitates patientibus exhibetur. 2. *Moderatio*; neque enim Hospitalitatis, sed potius Prodigalitati nomen meretur exceptio, quae cum excessu in multitudine, vel pretiositate rerum ad victum & habitationem pertinentium exhibetur, id quod bene S. Chrysostomus in c. 24. Matth. ostendit: *Hospitalitas non circa deliciosos cibos & magnos ostenditur, sed circa assiduas susceptiones impotentium & peregrinorum, ut hospitalitas non ab hominibus laudetur, sed a DEO censeatur.* nam *deliciosa convivium magis luxuriam accusant, quam humanitatem commendant.* Quare, ut recte alius quidam ait, liberalitas mentis potius, quam mensa, & alacritas in officiis praestandis potius, quam prodigalitas commendat hospitalitatem. 3. *Liberalitas*, cujus quidem necessitatem Concilium Constantinopolitanum tertium cap. 9. ostendit his verbis: *Admonendi sunt omnes, ut hospitalitatem diligant: ut nulli hospitium praeberere decreverint; & si cui forte hospitium praeberint, nullam ab eo mercedem accipiant,*

piant, nisi forte illi, qui recipiuntur, sponte aliquid dent, non ille modus Hospitalitatis non solum inhumanus, sed etiam crudelis est, quo nunquam in domum hospes ante recipitur, nisi pro dandi hospitii merces compensetur.

Qu. 3. Qua sint proprietates vera hospitalitatis: potissimum. 1. *Discretio*: quâ scilicet & Personarum, qui recipiuntur, necessitas: & rerum, quæ per hospitalitatem feruntur, qualitas attendatur, ne scilicet aut sumptibus necessitati Hospitum, aut voluptati superfluat. 2. *Hilaritas*: nam hæc & ciborum condimentum optimum, & hospitii ornamentum gratissimum meritò reputatur; unde Ecclesiasticus c. 35. universim monuit: *In omni dato hilaris fac vultum tuum; Hilarem quippe datorem non DEVS timet* teste S. Paulo 2. Cor. 9. sed homines etiam, ut experientia abunde probat, diligunt. 3. *Accuratio*: ut scilicet omnia quæ ad victum & hospitium pertinent, cum tanta sufficienter & diligentia præparentur & offerantur, ut nihil, quod culpæ, multum verò, quod commendare possit, inveniatur, & effectum æquè ac affectum non sine magis solatio experiatur.

Qu. 4. Erga quas potissimum Personas hospitalitas eranda sit? R. erga has potissimum. 1. *Erga Religiosos*: hi enim uti virtutis merito, & paupertatis perfectioris studio, alios pauperes antecellunt, ita meritò quoque Hospitalitatis titulum majorem habere creduntur. 2. *Erga saculari pauperes*: de quibus S. Ambrosius l. 2. offic. c. 25. sic loquitur: *Eò magis infirmo ac inopi nos studere convenit, quia pro eo non habet remunerationem, speramus à Domino IESU, qui specie convivii generalem virtutis edidit formam, ut huiusmodi nostra conferamus beneficia, qui ea nobis non possumus restituere dicens, ad epulas & convivium non eos, qui divites sunt, pauperes invitandos; divites enim rogari videntur, ut ipsi quoque reddant convivium; Pauperes, quia non habent, restituunt, cum acceperint, remuneratorem nobis faciunt minimum, qui se pro Paupere obligandum obtulit; ad ipsos quoque sæculi usum collatio beneficii, facta in pauperes magis in locupletes plus iuvat, quia dives dedignatur beneficium, pudet eum debitorem esse gratiæ; Quin etiam id, quod collatum est sibi, meritis suis arrogat, quod velut debitum accepit*

ideo datum sit, eò quòd is, qui dedit, reddendum sibi à divite uberius existimaverit, ita in accipiendo beneficio, eo ipso quòd acceperint divites, dedisse se magis, quàm accepisse existimant; Pauper verò, etsi non habet, unde reddat pecuniam, refert gratiam, in quo certum est, quòd plus reddat, quàm accipiat; pecunia enim nummo solvitur, gratia nunquam exinanitur, condendo vacuatur pecunia, gratia autem & habendo solvitur, & solvendo retinetur. Deinde quòd dives refugit, pauper fatur, quòd sit obligatus, sibi que subventum, non honori suo delatum putat: donatos sibi arbitratur filios, vitam redditam, servatam familiam. Quando igitur melius apud bonos, quàm apud ingratos, locatur beneficium. 3. Erga Benefactores: hi enim, cum liberales aded se ac beneficos erga Ecclesiam, vel ipsum Pastorem exhibuisse supponantur, saltem gratitudinis jure exigunt, ut signum aliquod recognitionis erga eos ostendatur, quale præ aliis est Hospitalitas cum debita affectione exhibita.

Qu. 5. An non interdum etiam amicos & Consanguineos, licite ad convivia vocet, atque invitet Pastor? R. affirmativè, modò conditiones à S. Augustino S. 2. de Temp. Advent. præscriptæ observentur: Rogandi, inquit, sunt, & Parentes & Vicini, sed rariùs rogandi sunt, & non nimis sumptuosa & deliciosa, sed tam parca & sobria, vel honesta debent illis convivium præparari, ut remaneat, unde possint Pauperes refici, unde possit aliquid indigentibus erogari.

Qu. 6. Quas ob causas Pastor specialiter Hospitalitatem hanc exercere debeat? R. ob has præcipuè. 1. Propter conditionem Beneficii: nam teste S. Hieronymo c. Quoniam. 16. q. 1. Quidquid habent Clerici, Pauperum est, & ideo domus illorum omnibus debent esse communes. Susceptioni Hospitum, & Peregrinorum invigilare debent. Maxime curandum est illis, ut de Decimis & Oblationibus, Cænobii, & Xenodochii, qualem voluerint & potuerint, sustentationem impendant, nec tam in Pauperibus paupertatem, quàm Religionem attendant. 2. Propter exigentiam officii, nam uti Concilium Parisiense l. 1. c. 14. rectè discurret: Cum Hospitalitas in tremendi examinis die, ab aeterno Iudice sit remuneranda, qui diciturus est: Hospes fui, & collegistis me, & ob id ab omnibus Christianis summopere sit sectanda, multò magis tamen, vigilantiusque ab his, qui di-

alicuius & exemplis ad vitam aeternam alii ducatum praeberent, postposita avaritia peste, & alia quolibet occasione exequenda. Episcopi namque (& ob paritatem rationis cuiuscunque alterius Pastoris) domus commune omnium esse hospitium; ac proinde summopere illis studendum esse, ut Hospitalitatem habendam subditis predicant, ipsi enim omnes primum factus adimpleant. 3. Propter augmentum vini beneplaciti: quam rationem S. Paulus Heb. c. 13. laudavit, dicens: Hospitalitatis nolite oblivisci, per hanc enim quidam placuerunt DEO, Angelis hospitio susceptis. Unde non modo etiam in temporalibus bonis majorem benedictionem sperare poterit Pastor, cum DEUS non patiarit liberari se vinci, sed pro modico beneficio dare solet mensuram bonam, confertam, coagitatam & superfluentem in suam benefactoris. Quem in finem proderit memorabilem historiam à Caesario l. 4. c. 68. conscriptam ipsis Authoris verbis referre: Abbas quidam, ut puto, de Ordine nigro, sicut ex relatione cuiusdam Abbatis Ordinis nostri didici, hospitalis erat, & circa pauperes multum misericors; & quia in operibus misericordia fervens fuit, tales dispensatores domui sua ordinavit, qui eius fervorem non tantum non impedirent, sed non incenderent. Quando plures Hospites suscepit, quanto pietatis pauperibus exhibuit, tanto illi & domui eius Deus amplius benedixit; post eius mortem Successor eius avaritiâ, pietatis Officialibus amotis, & eis, quos tenuerat, verat, substitutis, ait: Praedecessor meus nimis erat indiscretus, eius Officiales nimis prodigi, sic expensas Monasterij minuere oportet, atque temperare, ut, si foris seges grandinata fuerit, & tempora cara emerferint, habeamus unde pauperibus subveniamus; Huiusmodi verbis avaritiam suam pallians, Hospitalitatem prorsus exclusit, & confectis beneficis pauperibus subtraxit: Charitate subtrahâ propriam non potuit Monasterii substantia, imò in brevi ad tantam devenit paupertatem, ut vix haberent, quod Fratres carerent. Die quadam Vir veneranda canitiei venit ad Monasterium, quaesivit hospitium, quem ille quidem clanculo & timore collegit, atque hospitalitatis officia pro posse illi exhibens adiecit: non te scandalizare debet, bone vir, tam negligenter te procuro, quia necessitas in causa est.

quando vidi talem statum huius Monasterii, ut, si venisset Episcopus, cum magna charitate & abundantia fuisset susceptus. Respondit ille: duo Fratres expulsi sunt de Monasterio isto, nisi illi duo fuerint reversi, nunquam bonus erit status eius: Unus eorum vocatur DATE, & DABITUR VOBIS alter vocatur, sicque ab oculis eius recessit. Portarius, cum esset Laicus, nomina eadem retinuit, Abbati & Fratribus audita recitavit; resumpta est hospitalitas, & cepit eis mox Dominus benedicere, ut prius.

MEMBRUM VI.

Observanda erga Hæreticos.

Qu. 1. Quid circa Hæreticos observare debeat Pastor? R. Præcipue, quæ sequens strophæ indicat:

Affidua Oratio,

Vt vera lux luceat.

Mansueta conversatio,

Vt durum cor mollescat.

Percauta disputatio,

Vt Fides non vilascat.

Qu. 2. Quid in conversatione privata cum Hæreticis observandum sit? R. sequentia præcipue. 1. Removenda impedimenta impediencia conversionem; qualia sunt, difficultas operum in nostra religione præscriptorum: damnum rerum temporalium, quod incurritur propter hæresin desertam: Parentum & Amicorum derelictio & persecutio: inconstantia nota: Catholicorum vitia, & schismata: avitæ Religionis desertio: contemptus gratiarum DEI: Judicij proprii fiducia. 2. Offerenda adiumenta promoventia conversionem; qualia sunt oratio frequens & fervens, quæ feritè petatur lumen à DEO ad veram fidem agnoscentiam; opera misericordiarum in eundem finem exercita: propositorum dubiorum clara solutio: oblatio libellorum solidè de rebus fidei discurrentium, quales sunt aliqui libelli P. Jodoci Ked, Clypeus Fidei, Manuale Becani, & similes. 3. Applicanda fomenta; Qualia sunt comis allocutio, errorum rariorum auscultatio, altercationis inutilis devitatio, fervoris in refutandis oppositis doctrinis moderatio, honorifica de ijs, & ejusdem

dem Sectæ ascleclis locutio, variorum beneficiorum collatio, amoris sinceri significatio.

Qu. 3. Quid in Concionibus contra Hæreticos observandum sit? *R. 1.* *Abstinendum à Convitiis, præsertim lacerato animo prolatis; hæc enim hoc ipso, quod ex sincera charitate non provenire credantur, nocebunt plûs, quàm procedunt, nam, ut rectè S. Augustinus super Ep. ad Galat. admonet, quidquid lacerato animo dixeris, punientis est impetu, & charitas corrigentis: dilige, & dic, quod voles.* *2.* *Præsertim principis solidis: Qualia potissimum sunt, quæ ex miraculorum, SS. Patrum consensu, discordia Hæreticorum, restate miraculorum, successione Pontificum, abfuit contraria doctrina illatis petuntur.* *3. Obvians in Concionibus, ostendendo eorum inefficaciam, falsitatem, & insimam cohærentiam.*

Qu. 4. Quid in disputationibus cum Hæreticis observandum sit? *R. 1. Aptæ materia selectio: ut scilicet ad cavendas intractabiles mox aliqua quæstio fundamentalis arripiatur per disputationem, quales sunt de vera Ecclesia, Judice controversarum, Traditionum autoritate, sensu vero S. Scripturarum, successione Doctorum & doctrinæ.* *2. Accurata formalistica observatio: quia vix efficacius est medium ad curam pervicaciam & audaciam reprimendam; unde si ipsi in ordine & forma argumentum proponant, ipse Pastor ea in manum redigat; sic enim haud difficulter eorum inefficaciam & falsitatem ostendet.* *3. Variarum industriarum, & rûmque constans usurpatio: quales sunt, ut status quæstionis semper invariantus servetur: ut in eadem controversia neatur, donec plenè discussa sit, neque sinantur Adversarii, uti pro innata levitate solent, pro libitu ad aliam disputationem probations onus in illos reiiciatur, cum nos in possessione doctrina vel articulo, qui tantum ex Traditione habentur, postulatio hæc tanquam iniqua reiiciatur, cum hæc in principali controversia, an nihil aliud, quàm quod in Scripturis reperitur, credendum sit? ut ab illis nulla argumenta humana ratione & autoritate perita admittantur, cum ipse se omnia ex S. Scriptura probare posse: ut contra eos non temerè quibusvis rationibus minùs solidis utatur.*

alia facile solvantur, atque adeò ipse in probatione defecturus, Adversarij verò sibi victoriam arrogaturi, sicque in errore magis confirmandi sint (Optimum ferè & efficacissimū probandi genus est, quo P. Jodocus Kedd cum magno fructu usus est, ut scilicet dicatur, nostram solam Religionem posse probari talibus argumentis, quæ non æquè aliis, quorum dogmata rejicimus, servire possint: nullam autem ex hæreticis sectis ejusmodi argumenta afferre posse) ut responsio brevis sit, quia longis verborum ambagibus obscuratur solutio argumenti: ut semper magnum modestiæ & mansuetudinis studium præferat, neque irritari se sinat, etiamsi ipsos irritatos videat; multò minùs verò aculeatis verbis insultet, aut convitiis opponat, sed dissimulatis ejusmodi vitij argumenta sua proponere, aut alia, quæ ad disputationem pertinent, agere pergat.

Qu. 5. An eodem modo cum omnibus Hæreticis agendum sit? R. negativè, sed cum Becano in præludio Manualis esse distinguendos in quatuor classes, quarum prima continet *perstinaces*, atque adeò propriè dictos Hæreticos, contra quos præcipuè media hæctenus assignata, speciatim crebra oratio, sunt usurpanda. Secunda *Zelosos* complectitur, qui ex ignorantia potius, quàm pertinacia judicant suam sectam veritati & Evangelio conformem esse, atque adeò vitam & opes pro ejus defensione profundere sunt parati, quibus proinde omnis benevolentia, & commiseratio ostendenda, & oretenus vel per libellos aptos tum motiva credibilitatis pro nostra fide proponenda, tum discordia, falsitas, contradictiones suæ sectæ ostendendæ. Tertia *Frigidos* comprehendit, id est, eos, qui quidem agnoscunt errorem suum, & verò etiam parati sunt deponere, sed ob varias excusationes, quas frigidè prætendunt, in iisdem perseverant, quibus proinde partim inanitas & inefficacia harum excusationum solidis rationibus ostendenda (quem in finem colloquia P. Christophori Pfäumer insigniter conducunt) partim graves minæ, quas DEUS in Sacra Scriptura desertoribus Vocationis suæ proposuit, clarè ob oculos ponendæ erunt. Quarta denique *Dubios* includit, qui simplici ac recto corde veritatem quærunt, ideòque, quia ipsi veritatem per se invenire non possunt, ab aliis instrui petunt; qui proinde ad petendum à DEO lumen

& dubia sua fideliter proponenda animandi, accuratè pro-
prie instruendi, & exemplis primariorum Personarum, post
maturam considerationem, sepositis quibuscunque
commodis fidem nostram amplexæ sunt, narratis idem
animandi sunt.

§. III.

Quomodo Pastor erga Inferiores se
gerere debeat?

Per hos potissimum hoc loco intelliguntur ipsi Parochiani, qui ipsius curæ & directioni sunt Commissi, qui quia
in varias etiam classes subdividi possunt, videlicet Magis-
trum, Cives, Domesticos, Conjugatos, Sponfos, Mulieres, Ab-
mulos, Juventutem, Infantes, Infirmos, Tentatos, Careros,
Defunctos, Excommunicatos, erga quos omnes speciatim
quædam observanda, eodem ferè, quo modo notati sumus,
ordine explicabuntur. Quia tamen aliqua plerisque eccle-
siæ communia sunt, ideo hæc ante obligationes particularium
meritò præmittuntur.

MEMBRUM I.

De Obligationibus communibus Pastorum.

Duplicis generis obligationes habet Pastor, nimirum
quas, quæ immediatè ad finem illius spectant, suntque
numero, scilicet obligatio Sacramenta & Sacramentalium
ministrandi, instruendi Parochianos per Conciones, Con-
cheses, & privata colloquia: defunctos ad sepulturam con-
tand; aliæ versantur circa media ad prædictum finem
nendum necessaria, suntque iterum tres numero, videlicet
obligatio residendi, conversandi, parendi Superioribus,
quibus omnibus in sequentibus membris, quantum ad
Pastori poterit, agatur.

MEMBRUM II.

De Obligatione administrandi Sacramenta in
genere.

Qu. I. Quid in genere circa administrationem Sacramen-
torum Parochus observare debeat? R. ista præcipuè, 1. Præ-

beat sufficientem scientiam, id est, ut sciat, quæ Sacramenta, quibus, quando, & sub qua obligatione teneatur administrare. 2. *Ut nôrit convenientem praxin*, quâ possit Sacramenta juxta intentionem ac mentem Christi & Ecclesiæ fructuosè administrare. 3. *Ut habeat ardentissimum Zelum*, quo velit obligationi suæ satisfacere, atque adeò DEI honorem, & suorum Parochianorum salutem per administrationem dictam insigniter promovere.

Qu. 2. *Quid ad praxin Sacramenta administrandi requiratur?* R. tria. 1. *Ut integrè administrantur*, id est, debitam materiam & formam cum legitima intentione applicando. 2. *Ut sanctè administrantur*, id est, ut non tantùm status gratiæ procuretur, si quis extra illum constitutus est, sed etiam Cæremoniæ ab Ecclesia ad devotionem majorem excitandam præscriptæ accuratè observentur. 3. *Ut decenter administrantur*, id est, ut non tantùm habitu Clericali honesto, superpelliceo mundo, & decenti stola indutus sit, sed omnes etiam actiones, verborumque pronuntiationem ira moderetur, ut non minùs aliorum ædificationi, quàm propriæ devotioni serviat.

Qu. 3. *Quibus industriis ad horum Sacramentorum frequentem usum promovendum uti debeat?* R. 1. *frequenti commendatione*, ita Concilium Tridentinum Sess. 24. de reformatione. c. 7. jubet his verbis: *Ut fidelis populus ad suscipienda Sacramenta majori cum reverentia, atque animi devotione accedat*, præcipit S. Synodus Episcopis omnibus, *ut non solum, cum hæc per se ipsos erunt populo administranda, priùs illorum vim & usum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem à singulis Parochiis piè prudentèrque, etiam linguâ vernaculâ, si opus sit, & commodè fieri poterit, servari studeant.* Præcipuè verò, quòd hæc Sacramenta sint illa saluberrima media, per quæ, ut idem Concilium loquitur, omnis vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur, ac proinde ex illis tanquam è fontibus Salvatoris haurienda sit illa aqua viva, quam qui biberit, in æternum non sitiet, sed fiet in cœfons aquæ salientis in vitam æternam. 2. *Promptâ administratione*: nam tergiversatio & morositas, multò verò magis repulsa plurimum ab usu rerum sacrarum avertit; damnû verò majus accidit, & nonnunquam irreparabile, quando

pro infirmis petuntur. Hinc Decreta Synodalia Augustanae
Dioecesis Par. 2. c. 2. n. 5. tam sollicitè præcipiunt, ut Pa-
res, quique eorum vice funguntur, ad Sacramenta ministran-
da vocati moram omnem abrumpant, & officio suo facien-
dere festinent, gravissimè puniendi, si quem ipsorum neg-
gentia & tarditate sine Baptismo, Pœnitentia, Sacro Viatico
aut extrema Unctione mori contingat. 3. *Gratuità ad-
satione*: de qua quidem optimè Manuale Parochorum p. 1.
c. 1. n. 4. sic loquitur: *Quibusdam in locis vetatur, ut Sa-
cramenti administrationem aliquid directè vel indirectè ex-
atur, ad tollendam simoniaca labis, vel saltem avariæ op-
tionem; alicubi istud permittitur, quantum scilicet vel legi-
consuetudine taxatum est (stolam aliqui vocant) tu si-
sis, quia licitum, modò iustum, recipere poteris; sed exigua
ministerium, sordes olet; imò etiam operà præstia alterius
ventiosè ad extorquendam solutionem, turpiculum est: cor-
nientius deferres ad tribunal Episcopi eum, qui solvere te-
perinaciter, cum solvendo sit: à pauperibus oblatas etiam
respice, ijs gratis dandum, quod gratis accepisti; decet
quam mediocris fortuna hominibus aliquid remittere, pro-
tim pro Sacramento necessitatis, si commodè pretium capere
non possint pro opera: neque ea liberalitas propterea præsumptu-
adfert Successori: si nonnunquam ditiores supra consuetum
ferant, acceptare potes, modò sponte sua donent. Ita dicitur
bellus prudenter & rectè.*

Dubia moralia.

Qu. 1. *Quibus personis Pastor Sacramenta administrare
debeat?* R. illis omnibus, qui sequentes condiciones habent
& 1. sunt *subiecti*, nam, cum pascere gregem sit actus
jurisdictionis, solis Parochianis administrabit Sacramenta
non alijs absque licentia proprii Pastoris, vel ipsius Superio-
ris, quæ facultas in casu necessitatis concessa videtur. 2. *capaces*:
hinc, qui usum rationis nunquam habuit, aut necesse
baptizatus est, ad nullum Sacramentum, præterquam Bap-
tismi admitti debet. 3. *Digni*: quales non sunt, qui vel
Sacramenta vivorum sine statu gratiæ: vel ad Sacramenta
mortuorum, si adulti sint, sine attritione prævia de peccatis
se ingerunt.

Qu. 2. *An sub gravi peccato obligetur Pastor ad Sacramenta administranda?* R. affirmativè ex communi Theologorum, cum objectum hujus obligationis de se grave sit, ipsaque salus Parochianorum à tali administratione pendeat.

Qu. 3. *An Pastor conscius peccati mortalis debeat semper confessionem præmittere, antequam Sacramentum ministret?* R. negativè cum Barbosa de Paroch. c. 17. n. 4. sed sufficit, si per contritionem in statu gratiæ se constituat, cum nulla Lex de confessione præmittenda sit posita, nisi fortè pro administratione Sacramenti Eucharistiæ prius celebrare deberet, aut propter accidentale quoddam impedimentum judicaret, se minus dispositum esse ad contritionem eliciendam.

Qu. 4. *An in gravi necessitate etiam cum periculo vita teneatur Parochianis suis Sacramenta administrare?* R. affirmativè cum S. Thoma, & communi Theologorum apud Barbosam l. c. n. 12. & seq. nisi alium idoneum cum consensu Ordinarij explicito vel interpretativo sibi substituat, aut ipsius vita ad reliquorum salutem necessaria esset, & Sacramentum, vel secundum se simpliciter non foret necessarium ad salutem, uti Eucharistia vel Extrema Unctio; vel certè respectu personæ, eò quòd ex verisimilibus conjecturis non habeat conscientiam peccati mortalis, vel per contritionem legitime se dispositura credatur. Ratio autem responsionis est, quia Pastor cum ipso beneficio suscipit hanc in se obligationem, ut velut bonus Pastor velit etiam ponere animam pro ovibus suis; ergo non potest subterfugere hoc onus, nisi alium substituat, & tunc, licet corpore absit, animo tamen, quantum fieri potest, præsens esse debet, ut nihil necessariū ad salutem ovibus desit, teste Barbosa n. 14. cum Chapeaville, quòd quidem de congruentia rectè dici videtur, non autem, quòd ex obligatione ad id teneatur, cum, uti supponitur, in alium idoneum cum Episcopi consensu curam Pastoraalem transtulerit.

Qu. 5. *An, si Pastor capitalem cum aliquo inimicitiam gerat, & prudenter timeat, ne noctu Sacramentum administrans invadatur ab illo, possit pro sui defensione arma portare?* R. Barbosa l. c. n. 21. cum Possevino, prius quidem tentanda alia media v. g. Amicos aut alios in societatem adsciscendos, qui eum defendant: si tamen hos habere non possit, posse ipsum

ipsum occultè arma ferre, etiamsi Sacramentum ferat, non
necessarium ad salutem sit Sacramentum, ad quod ministran-
dum vocatur, & non sit moraliter certum, ipsum occurrere
antequam ad infirmum perveniat; tunc enim, cum in-
firmus esset itio ad infirmum, ad eam non obligatus merito
datur.

Qu. 6. *An Pastor habens capitalem inimicam licitè
suis Parochianos, ut de die eum vocent pro Sacramentis
ministrandis, & protestetur de nocte se non iturum?* R. Barbosa
n. 22. & 23. ex Possevino negativè, eò quòd ire tenentur
quotiescunque necessariò vocatur; addunt tamen sine pro-
statione non eundi, posse eum monere Populum de periculo
atque adeò rogare, ut quantum fieri potest, abstineant à
eterna vocatione.

Qu. 7. *An, si Pastor in occultam excommunicationem
dedit, possit licitè petentibus Sacramenta ministrare?* R. neg-
mative, modò non possit ante administrationem impet-
absolutionem; ita Barbosa l. c. n. 24. cum pluribus alijs
hoc ipso, quòd Concilium Constantiense dedit facultatem
communicandi cum excommunicato tolerato, videtur
indirectè concessisse, ne excommunicatus toleratus
communicando & administrando Sacramenta, quando
tuntur à Fidelibus; alioqui enim ad illius peccatum
dum tenerentur abstinere à tali petitione.

Qu. 8. *An, si Pastor putavit, se esse legitimum Pastorem,
talis etiam ex communi errore est habitus, postea vero
hendam, se putativum tantum titulum, à Superiore
tunc datum habuisse, debeat rescindere omnem admini-
strationem Sacramentorum, qua rescindi vel repeti potest?* R. in
communi Canonistarum apud Barbosam l. c. n. 28. neg-
cum in Jure Canonico cap. Infamis, 3. q. 7. expressè de-
tur, confessiones etiam talibus factas iterandas non esse
cètè tamen idem monet, hanc responsionem tantum pro-
re de inhabilitate per jus humanum constituta; in hac
sola, non autem in divina potest Ecclesiasticus Judex
re velle defectum Ministri.

Qu. 9. *An Pastor seclusa Episcopi reservatione possit
simplici Sacerdoti dare licentiam, Sacramenta distincta
licentia ministrandi?* R. affirmativè, uti teste Barbosa l. c. n. 29.

§. Congregatio negotijs Episcoporum & Regularium præposita definit, & ipsa praxis confirmat. Cur autem ad Sacramentum Pœnitentiæ ministrandum dare licentiam non possit, ratio est, quia ad hoc Sacramentum jurisdictio requiritur, quam solus Episcopus dare debet, uti Concilium Tridentinum Sess. 23. c. 15. decrevit.

M E M B R U M III.

De Obligatione Sacramentum Pœnitentiæ administrandi.

Qu. 1. *Quid circa administrationem huius Sacramenti potissimum observare debeat Pastor?* R. ea maximè, quæ sequenti strophæ exprimuntur.

- Exacta audientia
- De peccatis admissis.*
- Severa reticentia
- De secretis commissis.*
- Discreta Pœnitentia
- De delictis remissis.*

Qu. 2. *Quid circa audientiam peccatorum observandum?*

R. 1. Ut omnia clarè & integrè percipiat, quia nescit justitiam observare sententiæ, qui non studuit perfectam habere notitiam causæ. 2. Ut, ubi opus fuerit, circumstantias & numerum peccatorum inquiret, quia sine horum explicacione non potest integra cognitio peccatorum, qualis ad confessionem requiritur, haberi, nisi per accidens ea non possint explicari. 3. Ut diligenter studeat qualitatem peccatorum cognitam habere; an scilicet sint mortalia, vel venialia duntaxat: an non sint Episcopo aut Pontifici reservata.

Qu. 3. *Quid circa reticentiam observandum?* R. 1. ut ea sine gravi & legitima causa per cogitationem non revocet in memoriam, sed perinde oblivisci studeat, acsi nunquam ea audivisset. 2. Ut neque per verba mentionem tam apud Pœnitentem, quàm alios de ijs faciat, nisi in ijs casibus, in quibus aut ipse Pœnitens facultatè dedit cum ipso loquendi, aut certè prudenter creditur non ægrè laturus, si de ijs cum aliquo saltem in genere loquatur. 3. Ut nec opere quidquam committat, ex quo aut Pœnitens aut alius prudenter suspi-

suspiciari possit, eum notitiâ peccatorum in confessione peccatorum usum esse; Quare universim meminerit septuplicis Sigilli, id est, obligationis, quâ ad Secretum artificum servandum obligatur, scilicet Præcepti naturæ, Præcepti DEI, Præcepti Ecclesiæ, Virtutis Justitiæ, Fidelitatis, Religionis, Charitatis, atque adeò pro hoc sine sibi applicabile memorabile illud Ecclesiastici cap. 20. consilium: *Non verbum adversus proximum tuum? (Pœnitentis contra ipsum) commoriatur in te, fidens, quia non te dirumpet.*

Qu. 4. *Quid circa pœnitentiam imponendam observandum?* R. sequentia potissimum cavenda. 1. *Nimia anxietas:* scilicet non cõvenientes pœnitentias imponat, ad quam quidem anxietatem cavendam proderit meminisse, quòd magis Authores probabiliter doceant, quòd non sit ulla pœnitentia saltem gravis, imponenda ei, qui probabiliter Indulgentiam lucraturus creditur; quòd non sit dimittendus Pœnitens, qui saltem levissimam pœnitentiam vult acceptare; quòd magis sit propter misericordiam, quam severitatem reddere poenitentem: quòd satius sit cum parva pœnitentia peracta pœnitentem ad Purgatorium, quàm cum magna non pergenda ad Infernum; quòd magis conducant ad satisfactionem pauca opera cum fervore, quàm multa sine illo peracta quòd minora mala timenda sunt ex nimis levibus, quam nimis gravibus pœnitentijs impositis. 2. *Nimia facilitas:* Peccatoribus gravibus absque conveniente pœnitentia dimittendis; aut in obligatione restituendi contracta dissimulanda, ubi oportet ob oculos habere Decretum Concilii Tridentini Sess. 14. c. 8. quod distinctè prohibet, ne pro gravibus culpis leves pœnitentiæ imponantur. 3. *Nimia severitas:* quia hæc & odiosum facit confessionis Sacramentum minus dispositum reddit Pœnitentem ad pœnitentiam obstinuosè peragendam; medium ergo hîc, si ullibi, tenuere debent, & prudenter zelosi Confessarij.

Qu. 5. *Quid circa Indulgentias, quæ satisfactionis Sacramentalis necessitatem aut minuunt, aut omnino tollunt, observandum?* R. hæc præcipuè procuranda. 1. *Sufficiens cognitio,* ut scilicet non tantùm sciat, quas ipse, sed etiam, quas Pœnitentes sive titulo omnibus Christianis communi: sive propter metalla, aut imagines, v. g. quinque Sanctorum, &c.

Caroli Borromæi, S. Thomæ de Villanova; sive ratione variorum Congregationum, Rosarij, Chordigerorum, Carmelitarum, B. V. Annuntiatae apud Patres Societatis JESU; sive denique ratione Stationum Romanarum, aut aliorum templorum obtinere possunt, & quid ad singulas obtinendas requiratur. 2. *Prudens æstimatio*: Quâ sciat legitimas indulgentias à falsis, quæ interdum circumferuntur à vagis aliquibus peregrinis Sacerdotibus, aut Religiosis ad pecuniam emungendam, discernere: de reliquis verò, quæ sufficienter fundatæ videntur, non solum honorificè ipse semper loquatur, & sentiat, sed similem etiam æstimationis sensum suis subditis ingenerare studeat; ad quem finem non parum conducet, si bene illis demonstrat, quantò opere tum DEUS ipse, tum Christus amorem suum per erectionem & apertionem hujus thesauri ostenderit, quàmque adeò meritò non parum offendendi sint, si advertant, tantum beneficium tam parvi à Christianis fieri, tamque negligenter in suam utilitatem converti. 3. *Studiosa applicatio*: ut scilicet non ipse duntaxat tantam, tamque necessariam gratiam participare non negligat, sed ad idem etiam faciendum Parochianos suos assiduo & efficaciter impellat, tum varias praxes & modos, quibus eas obtinere possint, suggerendo: tum potentes stimulos ex charitate erga se ipsum & proximum, præcipuè defunctos, quibus sat multæ indulgentiæ ex Concessione Pontificis, imò ex proprio arbitrio (licet non infallibiliter) omnes juxta nonnullorum Authorum sententiam applicari possunt, petitos identidem admovendo: tum denique difficultates, & prava judicia, quæ interdum de hujusmodi indulgentiis conceperunt, aptis solutionibus tollendo.

Qu. 6. *Quid Jubilæi tempore observandum Pastori? R. 1.* tria præcipuè curanda. 1. *Matura promulgatio*, ut scilicet eo tempore, quod pro singulis Parochijs ab Ordinario constitutum est, facile obtineri possint. 2. *Accurata instructio*: quæ requirit, ut imprimis Bulla ipsa in vernaculam linguam redacta; aut certè, ut praxis habet, submissum ab Ordinario Decretum & Bullæ compendium legatur; deinde conditiones ad obtinendum Jubilæum præscriptæ clarè & ad captum explicentur: & tandem, ut facultates variæ per ejusmodi Jubilæum concessæ non sine commendatione paternæ bene-

benevolentia, & charitatis, quæ tum à DEO, tum à summo Pontifice per concessionem talis Jubilæi copiosè demonstratur, & confirmatur, proponantur. 3. *Studiosa cooperatio* ut scilicet non tantùm ipse Pastor paratus sit, confessione-rum, qui eam tali tempore peragere volent, libenter & patienter audire; sed alios etiam, ubi vel necessitas, vel maius commoditas, & consolatio Parochianorum exigere videatur. Operarios in auxilium advocet; præcipuè verò labores, & subditi sui præscriptas condiciones perfectè, & securiorimodo, id est, juxta sententias non tantùm probabiles, sed omnibus aut plerisque approbatas implere studeant: unde advertat, aliquem v. g. non posse ampliùs tria jejunia tribus diebus constitutis peragere, posse autem tribus diebus continuis; in tali casu, licet non desint Authores, qui probabiliter putent, etiam tali modo peracta jejunia sufficere ad ob-nendum Jubilæum, quia tamen sequendo hanc sententiam certi non essent de obtentione Jubilæi, præstat certam viam inire, atque adeò mutare hoc triplex jejunium in ali-quodam opus æquivalens; sic enim juxta omnes Authores (si aliunde nihil desit) lucrabitur Jubilæum.

Qu. 7. *Quid circa casus reservatos observare debeat Pa-ster?* sequentia præcipuè procuranda. 1. *Sufficiens cogitatio* quâ saltem illos casus, qui frequentius incurri solent, in me-moria habere studeat. 2. *Prudens ponderatio*: qua omnes circumstantias diligenter examinet, & an non aliqua ex illis reservationem tollat omnino, accuratè secum perpendat. 3. *Causa absolutio*: ut scilicet, nisi gravis aliqua causa id cogere videatur, non absolvat eum, qui similem casum reser-vatum habet; si verò legitima causa absolvendum suadet, diligenter de onere se sistendi Superiori moncat.

Qu. 8. *Quibus industriis potissimùm Pastor uti debeat, ut optatum fructum ex administratione Sacramenti huius obtineat?* Re. sequentibus præcipuè. 1. Ut studeat esse benignus Pater in audienda confessione, ita ut nec ad nimias blanditias, & sensualem Matrum amorem declinet; nec per nimiam severitatem in audiendo & examinando Pœnitente patetis charitatis & mansuetudinis obliviscatur. 2. Ut studeat esse Iustus Index in impertienda absolutione, absolvendo scilicet eos, quos, & quantum potest, efficiendòque sedulo, ut sua

cuique alteri læso jus à Pœnitente tribuatur, cautionem etiam juramento vel alio modo præstitam exigendo, ubi prudens Judicium eam necessariam esse persuaserit. 3. Ut in satisfactione imperanda studeat esse *prudens Medicus*, præscribendo pœnitentias non tantum ad reatum culpæ tollendum opportunas, sed etiam ad morbi radicem tollendam aptas: con-
diendo item amaritudinem medicinæ, Saccaro seu dulcedi-
ne paternæ consolationis & adhortationis: & tandem, ubi
opus fuerit, acrioribus remedijs, omnem respectum aut va-
num offensæ incurrendæ timorem deponendo.

Dubia moralia.

De Confessione Sacramentali.

Qu. 1. An Pastor habeat Jurisdictionem ordinariam in foro pœnitentiæ circa omnes suos Parochianos? R. affirmativè cum communi Authorum, & colligitur ex ipso Concilio Tridentino Sess. 23. c. 15. ex quo rectè deducunt Authores, cum, qui tale Beneficium curatum accepit, ceteri approbati absque alia licentia per Ordinarium facienda.

Qu. 2. An dicto modo approbatus possit audire confessiones extra suam Parochiam? R. posse quidem ipsum suos Parochianos extra Parochiam existentes audire; non tamen alios, uti ex multorum autoritate probat Barbosa de Paroch. c. 19. n. 4. & 5. additque ita decisum ab ipsa etiam S. Congregatione.

Qu. 3. An possit ijs, qui maiore anni parte domicilium intra Parochiam habent, Sacramentum hoc ministrare? R. affirmativè cum Laymanno, l. 5. tr. 6. c. 10. n. 9. qui ait, ipsum etiam Advenas & Peregrinos ex tacita voluntate Ordinarium per consuetudinem confirmata tempore Paschali audire posse, si ad propriam Parochiam facilè accedere non possint.

Qu. 4. An possit alienos Parochianos sub spe ratihabitionis de futuro absolvere? R. cum Layman. l. c. n. 16. & alijs negativè, seclusâ consuetudine; quia cum Jurisdictio in hoc Sacramento essentialis sit Sacramento, & Minister officio Judicis fungatur, non potest idem Sacramentum administrare, nisi præsumpto consensu de præsentibus, qualis non est, si sub ratihabitione de futuro Sacramentum administrare velit.

Qu. 5.

Qu. 5. *An possit alteri Pastori curam in sua Parochia committere?* R. affirmativè cum Ludovico Engel p. 3. man. c. n. 6. ubi ait, passim receptum esse consuetudine, ut ab uno Parocho possit altero Parocho cura in sua Parochia committi, & delegari ad breve tempus, idque non tantum in dicitur Parochiis ejusdem Diocesis, sed etiam in confinio diversarum constitutis procedere, ut Lugo de pœn. d. 21. l. 1. n. 1. & alij existimant, sicque locum habere axioma Juris, c. lecti. 4. de Arbit. cap. Contingat, 13. de foro comp. quod consuetudo jurisdictionem tribuat.

Qu. 6. *An possit quemcunque Sacerdotem pro Cooperatore suscipere, eique suam Jurisdictionem delegare?* R. negativè sed debere talem Cooperatorem prius ab Episcopo ejusdem Diocesis seu Ordinario esse approbatum, eo quod hic Jurisdictionem conferre soleat confessiones audiendi. Barbosa de Paroch. c. 19. n. 27. cum multis aliis.

Qu. 7. *An teneatur Parochianorum suorum confessiones quandocunque hi petierint, audire?* R. non deesse quosdam probatos Authores, qui putent, eum semel tantum se obligari ad eosdem audiendos; ita enim Reg. Silv. de milla, & alij sentiunt apud Barbosam l. c. n. 8. rectius tamen hunc cum communi aliorum docere, quod toties eos teneatur, quoties prudenter judicaverit expedire nullaque subest causa negandi. Ratio est, quia, cum homines frequenter in peccata mortalia labantur, & propeccato periculo aternæ damnationis sint expositi, utique Pastor officio Pastoralis Officij tenebitur, quandocunque poterit, & petunt, eos ex tanto periculo eripere, & ipsorum profectum spirituales omni meliore modo promovere.

Qu. 8. *An teneatur Parochiano petenti licentiam committere alteri dare?* R. affirmativè cum Barbosam l. c. n. 1. & Laymannus l. 5. tr. 6. c. 13. n. 3. esse communem licentiam; siquidem justam causam afferat, quia, cum parochia varia impedimenta intervenire, ob quæ aliquis justam necessitatem concipiat, proprio Parocho confitendi, æquum omnino est, ut facilem se præbeat in ejusmodi licentia concedenda, ne per illius rigidam negationem subditos à frequentatione hujus Sacramenti tam necessarii usu absterreat.

Qu. 9. *An, si quis ex Parochianis ipso non interrogato*

gularibus confiteatur, id permittere teneatur? R. affirmative cum communi, modò ejusmodi Regulares ab Ordinario approbati existant, idque adeò verum est, ut Diana p. 4. tr. 8. ref. 102. & alij suspectum de Hæresi fieri dicant, qui doceret, confessos Regularibus, etiam in Palchate, teneri iterum confiteri peccata sua Parocho.

Qu. 10. *An schedam facta confessionis teneatur dare illi, quem propter indispositionem non absolvit?* R. et si non desint, qui negativam teneant, verio rem tamen, & obligationi de Sigillo tenendo conformiorem esse affirmativam sententiam, cum verè dicere possit, talem sibi confessum esse; monet tamen non malè Layman. l. 5. tr. 6. c. 14. n. 8. si scheda non statim offerenda sit, rectius negari tale testimonium, moneri que Pœnitentem, ut se priùs rectè disponat ad veram confessionem. Idem etiam faciendum censet, si quis ficto & simulato animo accederet ad confessionem; in tali enim casu cooperari censeretur ad fictionem, si schedam ei offerret.

Qu. 11. *An possit absolvere eos, qui à Secta Lutheri vel Calvini recedere volentes, ab eo deprehenduntur cum ignorantia inculpabili in erroribus suis perseverasse?* R. affirmative cum Laymanno l. 2. tr. 1. c. 13. n. 4. nisi consuetudo alicubi vigeat, ut etiam tales ab aliquo habente potestatem ab Hæresi absolvendi absolvantur, in tali tamen casu non debet in absolute dicere; Absolvo te ab hæresi, quam incurristi, sed si eam incurristi.

Qu. 12. *An, si Pastor occultè excommunicationem aut suspensionem incurrerit, possit subditorum iusta de causa confiteri potentium confessiones audire?* R. affirmative Barbosa de Paroch. c. 17. n. 24. cum multis aliis, modò priùs contritionem eliciat, nec ipse possit priùs absolutionem ab excommunicatione commodè impetrare.

Qu. 13. *An si aliquis ex subditis casum reservatum illi confiteatur, possit illum ad alium Parochum vel Regularem habentes Privilegium absolvendi mittere?* R. cum Ludovico Engel in Man. p. 3. cap. 2. n. 6. moneri quidem debere subditum, ut Episcopo se sistat; si tamen is nolit aut difficultatem gravem, aut aliam justam excusationem offerat, posse illum mitti ad privilegiatum, qui proinde illum potestate non quidem delegata, sed prorogata (quod fit licentiam

dando subdiro, ut alteri se subijciat) absolvere poterit enim Pastor potest suam jurisdictionem in subsidium deprecari, cur non etiam licentiam dare possit, ut se alterius jurisdictioni subijciat.

Qu. 14. *An, si Subditus aliena Diœceseos casum in sua Diœcesi reservatum afferat, possit eum Pastor absolvere?* R. potest quidem Pastorem sequi Laymanni sententiam l. 5. c. 1. de pœn. distinguentis, & si quidem casus in sola Diœcesi Diœcesi reservatus sit, posse eum absolvere; non tamen si in Pastoris Diœcesi, vel utrâque sit reservatus, tunc enim ad alterutrum Episcopum, aut alium, qui potestatem absolventi ab illis accepit, mittendum esse; magis tamen consultum fore, sicut Ferdinandus de Castro, & alij docent, semperque modi Pœnitentem ad eum, qui reservavit, aut cui hanc potestatem absolventi dedit, aut qui ejus Superior est, mittendum esse.

Qu. 15. *An Pastor habeat facultatem, quemcumque Confessarium eligendi?* R. cum Barbosa affirmativè, sed hanc facultatem non ex Jure (vi hujus enim Episcopo consultum debent) sed ex consuetudine convenire.

Dubia moralia.

De Indulgentijs.

Qu. 1. *An, si Pastor probabiliter iudicat Pœnitentem laicorum indulgentias plenarias, debeat illi nihilominus medicalem pœnitentiam iniungere?* R. negativè cum Lugone & alij, quia, cum Pœnitentia medicinalis tantum sit accessorium pœnitentiæ Sacramentalis, meritò hâc sublatâ etiam medicinalis Pœnitentia sublata creditur.

Qu. 2. *An, si Ecclesia Parochialis antiqua destruitur, vel in eodem, vel alio loco de novo sub eodem titulo ac Parochia adificetur, Pastor indulgentiam priùs habitam adhuc eadem tam reputare debeat?* R. Layman. affirmativè, quia merito eadem censetur Ecclesia; modò talis Ecclesia non sit auctoritate Superioris in pœnam delinquentium destructa; tali enim casu omnibus privilegijs spoliari censetur, Indulgentia præcisè ratione sitûs & loci concessa fuerit, non enim amitteret indulgentiam, si in alio loco ædificaretur.

Qu. 3. An, si iubilæum in sua Parochia proposuit, possit adhuc Parochianos suos ad indulgentias pro Defunctis lucrandas adhortari, aut Indulgentias Altaris privilegiati aliis applicare? R. affirmativè cum Diana & communi aliorum, quia respectu Defunctorum cessat ratio suspendendi Indulgentias, quæ est, ut Fideles tantò magis incitentur ad Jubilæum Romæ acquirendum.

Qu. 4. An, si ob Leges Rubricæ Festum aliquod in Parochia transferri debeat, etiam Indulgentias ob illud festum concessas, pro illo primùm die, in quem transfertur, promulgare debeat? R. negativam quidem sententiam ab Azor, Fagundez, & quibusdam aliis teneri, affirmativam tamen sententiam probabiliùs ab aliis apud & cum Diana p. 6. tr. 7. & 8. ref. 3. 1. teneri, modò tam in choro, quàm in foro transferatur; verùm P. Gobat in thes. indulg. n. 327. putat, eas etiam transferri, licet quoad chorum tantum transferatur, saltem loquendo de primarijs Religiosorum Festis, eò quòd tunc ratio, propter quam ad tale festum Indulgentia concessa est, adhuc vigeat, nempe ut Festum tale à Fidelibus cum tantò majori frequentia celebrètur.

Qu. 5. An, si templum Parochiale, vel aliud, in quo Indulgentia sunt proposita, nimis angustum sit, possit publicè Auditores sub concione hortari, ut foris preces præscriptas persolvant? R. affirmativè cum Laymanno l. 5. tr. 7. c. 3. n. 3. quia tales adhuc censentur moraliter præsentés. Imò Suarez d. 52. s. 1. n. 7. apud eundem putat, in ejusmodi concessione etiam Cæmeterium nomine Ecclesiæ comprehendi, quia in favorabilibus verba latè interpretanda sunt. Quamvis rectè moneat Layman, extra casum necessitatis id semper agendum esse, quod certius & securius est.

Qu. 6. An possit Parochianos suos securè hortari, ut per consuetas preces Angelus Domini &c. cum tribus salutationibus Angelicis lucrari quotidie contentur plenarias Indulgentias? R. affirmativè; quia ejusmodi Indulgentias à duobus Pontificibus Sixto V. & Paulo III. concessas esse, varij Authores apud Dianam p. 4. tr. 4. ref. 24. testantur; etsi verò ipse Diana p. 10. tr. 16. ref. 1. judicet, ad pomeridianum tantum pulsus eas obtineri, alij tamen indeterminatè loquuntur, unde præstat ad omnes pulsus, si fieri possit, eas preces persolvere.

Qu. 7. *An, quando pro Festi alicuius Indulgentiæ obtinenda requiritur communio, & aliquando duo eiusmodi Festa propinqua concurrunt, possit dicere subditis, unicam Communionem pro utriusque Indulgentiis lucranda sufficere?* R. affirmativè cum Lugone & aliis apud P. Gobat, quia morè censetur ad utrumque Festum pertinere, cum sæpe aliquod festum aliquod per Communionem honoraturi pridie communicare soleant. Quia tamen aliquando Romæ rescriptum non sufficere Communionem in Feria V. Cœnæ Domini peractam pro Indulgentiis sequenti die, si in eam incidat festum Annuntiationis B. V. ideo securiùs est, utroque die Communionem peragere, quod in raro & extraordinario casu concilè concedi potest.

Dubia moralia.

De Jubilæo.

Qu. 1. *An possit Pastor tempore Jubilæi pro penitentibus imponere preces præscriptas ad indulgentias non plenarias obtinendas?* R. affirmativè cum P. Gobat, & multis alijs, quia ratione harum cessat ratio suspendendi.

Qu. 2. *An possit permittere Parochianis, ut opera pro Jubilæo obtinendo præscripta intra duas hebdomadas peragant?* R. securiorem quidem, & in praxi omnino consulendam sententiam videri Henriquez negativam, si tamen iusta causa interveniat, omnino id licere, multi Authores apud Dicitur p. 3. tr. 14. ref. 153. & p. 5. tr. 12. ref. 25. affirmant, quia Bullæ verba plerumque hanc interpretationem admittunt videntur, & secundum Epikeiam prudenter credi possunt mentem Pontificis esse, ut Jubilæum etiam in tali casu contineatur.

Qu. 3. *An, si quis in uno loco Ecclesiam visitet, & in alio reliqua opera præscripta peragere velit, possit id Pastor peragere?* R. affirmativè cum Laymanno l. 5. tr. 7. c. 8. quia, cum Jubilæum toti Ecclesiæ sit propositum, non videtur referre, quo in loco ea peragat, modò utrobique Jubilæum sit propositum.

Qu. 4. *An opera aliunde debita pro Indulgentiis obtinendo possit suadere?* R. affirmativè cum eodem Laymanno

l. c. n. 13. & communi aliorum, quia constat ex praxi, si jejunium incidat in unam diem ex ijs, quæ pro jejunio Jubilæi præscriptæ sunt, non propterea aliam diem pro jejunio deputari.

Qu. 5. *An Adolescentibus vigesimum primum annum nondum ingressis debeat commutare ieiunium, si illud sine gravi incommodo obire possint?* R. negativè cum P. Gobat. de Jubil. n. 211. & alijs, cum hîc de favore seu beneficio obtinendo agatur, atque adeò, qui commodum sentire cupit, ipsum etiam onus sentire debeat.

Qu. 6. *An, si quis primâ hebdomade semel, alterâ bis ieiunet, id approbare Pastor queat?* R. non deesse quidem probatos Authores, qui negent, quorum sententia proin ut securior ordinariè practicanda est; si tamen necessitas aut alia iusta causa id exigat, licitè id fieri putant Bonac. Laym. & alij apud Dianam, p. 5. tr. 12. ref. 24. multò faciliùs verò tolerari potest, ut ob similem causam intra eandem hebdomadem præscripti dies mutantur, uti Henriq. Fill. & alij apud P. Gobat l. c. n. 213. docent.

Qu. 7. *An possit audire tempore Jubilæi Parochianos alterius Diœcesis?* R. negativam quidem sententiam à multis teneri apud Dianam p. 1. tr. 11. ref. 7. & p. 5. tr. 12. ref. 52. verùm hunc cum plurimis ab ipso citatis æquè probabiliter affirmativam tueri, cum talem facultatem Pontifex concedat Pœnitentibus, ut cuicumque approbato confiteri possint, atque adeò etiam Pastori, ut eos audire queat.

Qu. 8. *An possit virtute Jubilæi absolvere à Casibus Episcopo reservatis?* R. affirmativè cum Diana, & plurimis ab ipso citatis contra Bonacinam & alios, quia non apparet, cur, cui majus concessum est, scilicet facultas absolvendi à Papalibus casibus, non etiam id, quod minus est, scilicet facultas absolvendi à casibus Episcopalibus concessa videatur.

Qu. 9. *An, si is, quem absolvit à casibus reservatis, negligat lucrari Jubilæum, debeat eum habere pro non absoluto à dictis casibus?* R. posse ipsum sequi communiorem & veriorrem sententiam, quæ negat, talem reincidere in priores casus reservatos, quam Diana p. 3. tr. 4. ref. 145. cum Suar. Vasq. Sanch. & multis alijs docet.

Qu. 10. *An possit aliquem absolvere sub hac conditione, ut*

lucetur Jubilæum? R. negativè cum Diana p. 3. tr. 4. ref. 1. & communi aliorum: quia Confessarius non potest pro iustu suo alias apponere condiciones, quàm quas Pontifex Jubilæum largiens apposuit; ergo, cum istam conditionem Pontifex in Bulla non apposuisse supponatur, neque ipse Confessarius eandem apponere poterit.

Qu. 11. An possit absolvere eum, qui virtute Jubilæi absolutus est, ab ijs reservatis, quorum prius oblitus erat, si non præterierit reliqua opera pro Jubilæo præscripta? R. posse ipsum absolvere talem secundum probabilem Sanchezij l. 8. d. 1. q. 1. & l. 4. c. 4. n. 45. & Dianæ l. c. sententiam; cum enim hoc accepit talis Pœnitens facultatem virtute Jubilæi, ut absolvi possit à reservatis, non apparet sufficiens ratio, cur in prima illa confessione tempore Jubilæi facta, non sit saltem indirectè absolutus ab isto reservato peccato, cuius absolutio est, atque adeò illud tanquam non amplius reservatum a iuris Sacerdoti approbato confiteri queat, ut rectè etiam Laym. l. 5. tr. 7. c. 8. n. 9. discurrit; qui tamen cum Rodriguez rectè contra Henriquez negat, idem etiam de commutatione votorum oblatorum post Jubilæum faciendâ dici potest, ut quòd absolutio virtute Jubilæi facta nullo modo occidat super absolutionem votorum oblatorum, sicut peccatorum.

Qu. 12. An pariter possit absolvere eum, qui post omnia opera pro Jubilæo requisita impleta, infra tempus Jubilæi incidit in novum casum reservatum? R. affirmativè cum Diana p. 3. tr. 4. ref. 153. & alijs, quia virtute Jubilæi acquisivit jus & facultatem ipse Pœnitens, ut possit absolvi ab omnibus peccatis, quæ ante tempus Jubilæi finitum sunt commissa (favorum enim benigna interpretatio faciendâ) ergo etiam ab hoc absolvi poterit, etiam si non faciat iterum reliqua opera præscripta; nam si hæc repereret secundâ hebdomadè, plures concederet ipsum posse absolvi, cum multi putent, aliquem intra tempus Jubilæi toties posse lucrari Jubilæum, quoties præscripta opera peregerit, etsi quoad hoc Laym. l. 5. tr. 4. c. 8. n. 1. cum S. Thoma, & alijs probabiliùs contrarium docere videntur, putentque hanc sententiam suam ab ipsa etiam confessione & praxi Fidelium, quæ est optima privilegiorum interpretatio, approbari.

Qu. 13. An virtute Jubilæi absolvera possit Clerici Pœnitentia

forem, vel alium nominatim excommunicatum? R. etsi Vasquez cum pluribus aliis apud Dian. p. 1. tr. 11. ref. 26. id neget, posse tamen Pastorem tutâ conscientiâ absolvere talem propter ejusdem Dianæ, & Sanchezij l. 6. c. 7. n. 49. aliorumque sententiam. Quorum aliqui, licet sententiam suam limitent, & tantum extendant ad forum interius, si excommunicatione fit non à jure, sed homine facta, non improbabili- ter tamen Medina, Rodriq. & alij apud Dianam in utroque foro & casu validam esse asserunt.

Qu. 14. An virtute Iubilæi possit etiam ab irregularitate, ex delicto proveniente absolvere? R. probabiliter id ipsum posse, cum contra Suarez, & multos alios ita sentiat Salas cum plurimis aliis ab ipso citatis, addatque ex Salonio, hanc sententiam teneri posse, etiamsi in Bulla solùm dicatur, Confessarium posse absolvere à Censuris, non addendo à pœnis Ecclesiasticis, quia, cum ipsa pœna sit delicto annexa, conveniens est, ut, sicut à delicto absolvendi plenissimam accipit facultatem Sacerdos approbatus, ita etiam à pœna inde consequente absolvere possit, sicut id ipsum de excommunicationibus, aliisque Censuris ex peccato ortis conceditur.

Qu. 15. An possit virtute Iubilæi perinde iuramenta promissoria, ac vota commutare? R. non deesse quidem sat multos Authores, qui cum Sanchezio id negent, æquè tamen probabiliter id concedi à Suarezio to. de rel. l. 6. c. 14. n. 19. Basilio, Pontio, & aliis apud Dianam p. 5. tr. 12. ref. 57. eò quòd votum & juramentum pium in Jure apud Doctores æquiparentur, atque adeò dispositum de uno, etiam de altero dispositum censei debeat, uti bene discurrit Laym. l. 4. tr. 3. c. 11. n. 4. qui tamen ob hoc ipsum fundamentum negat iuramenta promissoria in materia excepta pro votis, v. g. Religionis, & Castitatis commutari posse; sed hoc etiam non pauci ab eodem Layman. citati concedunt, existimantes nullum juramentum Pontifici esse reservatum, eò quòd major longè, & diversa sit obligatio Juramenti, quàm Voti, atque adeò in favorabilibus quidem, non autem odiosis inter se æquiparari debeant.

Qu. 16. An commutationem Voti facere possit in minus bonum virtute Iubilæi? R. cum Dian. p. 1. tr. 11. ref. 40. & multis ab eo citatis contra Suar. & alios affirmativè, quia

cum commutatio in votum æquale, aut melius juxta auctores autoritate propria fieri queat, nihil per facultatem commutandi vota amplius dedisset Pontifex, si non in commutare liceret; ob quam rationem Diana p. 1. tr. 12. ref. 39. cum multis Authoribus judicat, nullam causam ad hanc commutationem requiri.

Qu. 17. *An possit commutare vota illius, cuius Confessionem tempore Iubilæi non audivit?* R. affirmative cum Sanch. & multis aliis apud & cum Diana, p. 5. tr. 12. ref. 50. quia ista commutatio sit independens à Jurisdictione Confessionis utpote quæ neque circa peccatum, nec circa effectum ex peccato ortum versatur, unde P. Gobat. de Jubil. n. 301. cum aliis asserit, eam ante Confessionem factam fieri posse.

Qu. 18. *An post Iubilæum finitum possit commutare votum illius, qui tempore Iubilæi commutationem petere non potuit?* Resp. securius quidem acturum, si talem mittat ad Sacramentum, qui facultatem commutandi tale votum extra Iubilæum habet; si tamen id comòdè fieri non queat, possunt id facere ex sententia probabili Sanch. Lessij, Hentij, & aliorum apud & cum Diana p. 2. tr. 6. ref. 9. & p. 1. tr. 12. ref. 40.

Qu. 19. *An illi, qui tempore Iubilæi publicati habuit opor-
tunitatem invincibilem illius, possit suadere, ut intra duas hebdomadas notitia acquisita illud lucrari conetur?* R. affirmative cum Diana p. 3. tr. 4. ref. 151. & aliis, quia talis interruptivè justum impedimentum, perinde ac alij v.g. extra Pœnitentiam vagantes, habuisse censendus est.

Qu. 20. *Quibus Regulis se in commutatione votorum ob-
servare possit?* R. sequentibus. 1. Attendendæ sunt circumstantiæ, non excellentia virtutis in subrogando alio opere hinc votum jejunii ad carnem macerandam rectè in Pœnitentiam, Confessionem, aut Communionem commutatur, minùs bene in simplicem Orationem, aut Eleemosynam. 2. Materia subrogata non debet necessariò proportionari materiæ promissæ, quoad magnitudinem, durationem, numerum, sed sufficit, si sit æqualis obsequij divini, certe non notabiliter minoris; hinc Eleemosyna corporalis in spiritualement, multæ preces in unum Sacrificium commutari possunt. 3. Spectandus finis & fragilitas votantis.

potest commutatio fieri in opera, quæ alioqui solitus est facere; & minor eleëmofyna pro commutatione imponi debet inopi, quam diviti. 4. Ubi major est causa commutandi, levior potest esse commutatio; hinc facilius dispensandum in votis metu ex defectu sufficientis deliberationis factis, quàm si deliberatè facta fuissent. Porro ut videatur in praxi, quomodo opera aut vota in alia commutari queant, proderit aliquot exempla ex Epinomia Parochorum afferre; sic ergo is ait: Votum non committendi aliquod peccatum potest commutari in perpetuam mensuram Confessionem, & recitationem Coronæ semel in mense, per biennium vel triennium: Votum Religionis intrandæ in Confessionem & Communionem mensuram, jejuniium sextæ Feriæ per totam vitam: Votum non nubendi in Confessionem mensuram, per biennium & novem Sacra; Votum jejunandi omnibus Ferijs sextis in Confessionem & Communionem decimo quinto die, & in tria Sacra, aut recitationem Coronæ, & eleëmofynam sextis Ferijs faciendam.

M E M B R U M I V.

De Obligatione Sacramentum Eucharistiæ administrandi.

Qu. 1. *Quid circa hanc obligationem specialiter observare debeat Pastor?* R. sequentia tria.

Honestas asservatio,

Vt semper habeatur.

Zelosa exhortatio,

Vt sepius sumatur.

Fidelis distributio,

Vt lex adimpleatur.

Qu. 2. *Quid circa asservationem observandum sit?* Resp. tria præcipuè. 1. *Locus*: qui debet esse separatus, honorificus, bene clausus, uti Synodalia Decreta Diœcesis Augustanæ cap. 5. p. 2. n. 3. & 7. indicant his verbis: *In qualibet Parochiali Ecclesia sit Tabernaculum seu reservatorium, ut vocant, in loco eminenti, conspicuo, honorifico, mundo, quò etiam minimè humidus videatur; ubi secundum antiquissimam Ecclesia consuetudinem, quam etiam Saculo Nicani Concilij*

cilij fuisse constat, Eucharistia pro infirmorum Viatico
vetur. Et quò sciri possit commodius, ubi adoranda Eucha-
ristia asseruetur, qua primum ab ingredientibus honorem pro-
retur, pia pictura & sculptura quadam parata sit, qua
stantes ad pietatis cultum, & Sacramenti huius dulcem mem-
riam, Christi que Domini venerandam presentiam ex-
Tabernaculum autem tale unà cum vasculo decenter paratis
ligenter claudi, & muniri, & claves à Parocho studiose ser-
vari, & nullo modo Aedituo committi mandamus, ne
ad irreverentiam & iniuriam omnem, ne hic accidat, pre-
bendam. 2. Vasculum; de quo ita dicta Synodus n. 5. dicit
sit in Tabernaculo mundum, decens & honestum Vasculum
(alij pyxidem nominant) quo Sacramentum hoc, quòd est
regimentum, & ex hac vita migrantium Viaticum con-
lulare ad infirmos deferri, illisque inde porrigi possit. In
ipso Vasculo tot Hostia consecrata semper habeantur, quòd
senti agrorum (aut aliorum subinde Communicantium) neces-
sitati probabiliter sufficere videbuntur; ubi Parochis emenda-
iniunctum volumus, ut eiusmodi Hostias semel aut bis mensi-
mensis reverenter in Missa ipsi sumant, vel aliis porrigant in
Communione, alias interim novas in usum infirmorum ad
suum numerum consecrare, & decenti in loco asseruari pre-
rent. 3. Lumen; de quo sic iterum dicta Synodus: In
lumen ante Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi, quòd
est lux indeficiens, & candor lucis aeternae, noctes atque dies
lumen pralucere. Quòd ut omnino fiat, omnium locorum
rochos ad eiusmodi luminarium defectus, ubicunque fuerint
rigendos, aut nobis, vel Vicario quamprimum denuntiandos
pena nobis arbitraria obligamus.

Qu. 3. Quin circa exhortationem sis observandum? Res-
sequentia præcipuè procuranda. 1. Ut bene intelligatur
hoc SS. Mysterium, altissimisque de eo sensus & æstimatione
Parochianis concipiatur. Qua de re sic loquitur Augustinus
Synodus p. 2. c. 5. n. 1. Cum Eucharistia sit Sacramentum
Sacramentorum, quo nihil sublimius, aut sanctius, aut
fius habet Ecclesia, graviter nobis & moleste ferendum est
sumum hoc Mysterium à seclariis & impuris hominibus
rendum in modum prophanari, & impie passim impugari, &
quiterque contemni. Quare non possumus non admonere, &

bene Parochis, ut Populo diligenter inculcent, quæ de astruenda huius Sacramenti veritate, transubstantiatione, adoratione, sumptione, & oblatione sancta Synodus Tridentina post clarissima tot Patrum & Doctorum testimonia definitur. 2. Ut fructus quoque ex digna huius Sacramenti perceptione concipi solitus bene intelligatur; de quo sæpe citata Synodus sic loquitur: *Eximius, verèque suavissimus & inexplicabilis est fructus, quem p̄ referunt ex dignè sumpta Eucharistia. Quam ob rem nec raro, nec leviter populus pro Concione monendus erit, ut non semel tantum Paschalis tempore, sed in præcipuis etiam Ecclesia Festis, adeoque si fieri potest, sæpius ad hunc celestem, divinumque panem libenter & reverenter edendum accedat, utque immensum hunc thesaurum celestium divitiarum, quo primi Christiani quotidie fruebantur, sæpe & avidè sumat, Christo ipso huc invitante.* 3. Ut modus etiam dignè sumendi Eucharistiam bene discatur, & studiosè practicetur: *Qui quidem modus requirit, ut nemo cum conscientia peccati mortalis accedere præsumat, sed antè se probet, & sacra Confessione, si opus sit, expiet: ut ita quis sit jejunus, ut à media nocte nihil omnino aut cibi, aut potus ad stomachum transmiserit; ut corporis habitu & situ ad pietatem composito, & quæ par est, fide, humilitate, modestia, & reverentia ad mensam sacram accedat, capite non abjectè demisso, sed decenter erecto, oculis submissis, ore non hiantè, neque oculo: ut in sacram Hostiam non irruat, sed à Sacerdotis manu, linguâ nonnihil ad labium exterius protensâ, excipiat, dentibus non terat: ut eâ sumptâ aliquid temporis orationi tribuat, neque mox excreet, neque statim ad confabulationes, aut cibum sumendum exeat: ut denique eum diem in rebus divinis ac sacris operibus piè transigat; ita ferè Manuale Parochorum p. 2. l. 2. n. 10. quod præterea alia duo capita suggerit specialiter inculcanda, videlicet ut forminx non veniant comptulæ, & ad vanitatem compositæ, sed velatæ, & in modesto vestitu, multò minùs cervicem aut pectus denudent, ne si Hostia sacra fortè vel particula illius decideret inter illas partes & vestem, minùs honestè iterum tolli queat à Sacerdote: deinde ut communicaturi manus junctas teneant, neque ori, aut illas, aut strophiojum sumptâ Hostiâ ad-*

moveant,

moveant; deprehensi enim sunt, qui Eucharistiam ore
pram ad gravia flagitia extulerint.

Qu. 4. *Quid circa dispensationem huius Sacramenti ob-
servandum sit?* R. 1. *Vt non detur indignis:* Quales sunt im-
pures à nativitate: Pueri & puellæ nondum sufficienter in-
structæ: notorij peccatores, ut Usurarij, Concupinarij, Men-
trices, Histriones ex professo turpia exhibentes: Excom-
nicati: qui inimicitias deponere, bona injustè ablata re-
stituere, & occasiones proximas, cum facillè possent relinquere,
nolunt. 2. *Vt non negetur dignis:* quales sunt omnes sancti,
qui in priori numero non continentur, si moderatè peccati-
ta S. Leo monet his verbis: *Nulli Christianorum facile Com-
munionem negetur; neque ad indignantis arbitrium Sacerdotum
fiat, ne anima, pro qua Christi Sanguis effusus est, irrogantem
tam sevi supplicij sauciata, & inermis quodammodo, excidat
omni munimine, diabolicis incurfibus, ut facillè capiatur,
obiecta.* 3. *Vt ritu convenienti dispensetur:* eo scilicet, qui
in Rituali Diœcesano præscriptus, vel certè per particu-
larum loci consuetudinem legitime est introductus.
Præcipuè autem duo quoad hunc ritum bene observari
monet Synodus Augustana p. 2. c. 5. n. 2. & 16. Primum est,
ut in S. Eucharistia dispensanda servetur, quod in Ecclesia
Catholicis tot jam sæculis mos obtinet, ac Sacris etiam Con-
cilijs Constantiensi & Tridentino comprobatum est; scilicet
ut non modò fideles Laici, verùm etiam Sacerdotes in
sacrificantes, Corpus & Sanguinem Domini, adeoque totum
Christum DEUM & hominem sub una specie Panis sumant.
Qui ritus communicandi tantò diligentius in Ecclesia
nostra est omnibus retinendus, quò certius constat, hoc non ob-
scuro Symbolo Catholicos à secta hodie plurimum diffe-
rentes, & eos, qui usam Calicis velut rem necessariam ad salutem
tantopere urgent, Ecclesiæ Catholicæ tum desertores, tum
contemptores esse; quos juvat magis de Sacramenti significatione
contendere, quàm Eucharistiæ virtutem & fructum quaerere:
Alterum est, ut, quoniam sæpe accidit, ut simplices populi
etiam hoc ducantur errore, ut ablutionem seu purificationem
nem ex Calice capientes, credant se Domini Sanguinem sumere,
à Parochis vas quoddam honestum distinctæ formæ
tam à Calice, quàm domesticæ figuræ cyatho, & quidem ali-

fieri potest, argenteum ad manum habeatur, unde Communicantibus ablutio, ut vocant, à quocunque Clerico, vel honesto Laico porrigatur, à quo tamen aliqui Carnifices, Lictores, leprâ, cancro, alióque morbo contagioso infectos abstinere debere ajunt, ne alijs periculum, aut saltem horrorem & stomachum moveant.

Qu. 5. Quid circa Præceptum Paschalis Communionis sit observandum? R. 1. Sedula præmonitio: ita Synodus Augustana l. c. n. 30. monet, dum dicit: *Exgeant quoque, & exhortentur suos Subditos, ut Præcepto de sumenda Communione annua satisfaciant in Parochia, ad quam de iure vel consuetudine pertinent, vel, si alibi ex legitima causa communicaverint, eius rei testimonium fide dignum exigant.* 2. Sollicita exactio: ita eadem Synodus his verbis: *Ineat ratio in singulis Parochiis, ut cognosci certè possit, quinam Præcepto annua Confessionis & Communionis Paschalis satisfecerint; in ipsa verò inquisitionis praxi, eum quisque tenere poterit, qui in sua Parochia observari consuevit, nisi gravis ratio alium usurpandum suaderet.* 3. Severa castigatio: eorum scilicet, qui obligationi suæ hæc in parte non satisfecerint, de qua quidem pœna sic loquitur dicta Augustana Synodus l. c. n. 21. *Cura nostram vel Parochi proprii licentiam, qui Communionem Paschalem ultra Dominicam in Albis distulerit, & admonitus, quod debet præstare, contumaciter recusaverit, is vivus à Communione Fidelium, & ingressu Ecclesia arceatur, & mortuus sepulturâ Christianâ careat, eiusque nomen ad nos, vel Vicarium nostrum deferatur, ut alijs etiam medijs ad obedientiam Ecclesia compellatur; & infra: Tempore Paschali, qui à sua Parochia absuerint, & intra octo dies à redditu impleti Præcepti Ecclesiastici testimonium fide dignum non exhibuerint, pari omnino cum illis, qui domi non communicaverint, conditione censeantur, ut vivis Ecclesia ingressu, mortuisque Ecclesiasticâ sepulturâ interdictum sit.*

Qu. 6. Quibus industriis uti debeat, ad frequentem Communionis usum inducendum? R. istis præcipuè. 1. Promotione cultus Sanctorum; quia sic excitabuntur ad eorum Festa, per Confessionis & Communionis usum, quem gratissimum Sanctis obsequium esse, mer: ò sibi persuadent, colenda. 2. Ereptione Congregationum; quia, cum hæc plerumque inter alias

alias Leges etiam hanc habeant, ut certis diebus communicentur; imò Indulgentiæ quoque copiosæ Communicantibus promittantur, non modicum inde stimulum ad frequentem Communionem addi sibi sentient, Parochiani ejusmodi Congregationibus adscripti. 3. *Promptitudinis sua in audiendo Confessionibus demonstratione*: sæpe enim multi libenter confiterentur, & communicarent, si copiam Confessarij expertam & facilem haberent. Unde valde bene faceret, si parochorum principalium aut ipse sederet etiam non vocatus confessionali, aut alium suo loco substitueret. 4. *Frequentatione commendatione*: quâ scilicet sive in Concione, sive alia utilitates ex tali ritu percipi solitæ demonstrantur, & firmæ persuasiones, per quas à frequenti usu impediri se sinant, efficaciter refutentur.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An Pastor teneatur porrigere Parochianis Eucharistiam, quotiescunque eam rationabiliter petunt?* R. affirmativè cum Barbosa de Paroch. c. 20. n. 15. & communis aliorum; quia Pastori impositum est onus pascendi oves sue, quod maximè fit Verbo & Sacramentis; nec par est, ut pavuli petant panem, & non sit, qui frangat illis.

Qu. 2. *An etiam in die Parasceves eam porrigere debeat, quis ex devotione illam petat?* R. negativè cum Barbosa hoc die nullis, nisi infirmis, distribuendam esse S. Eucharistiam, S. rituum Congregatio 19. Febr. 1622. decrevit.

Qu. 3. *An, si quotidie ab aliquo peteretur, illi danda sit à Pastore?* R. affirmativè Joannes Sancius Select. illud idque per plura argumenta & declarationem Cardinalium probat, videturque conformis hæc sententia ipsi etiam Concilio Tridentino Sess. 22. c. 6. quod inter alia sic loquitur: *Optaret S. Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistia percipere communicarent, quò ad eos SS. huius Sacrificii fructus uberior perveniret; rectè tamen aliqui limitant hanc doctrinam, ajuntque Conjugatis carnali commercio infervientes non facillè quotidie Communionem permittendam, illud Abimelech Sacerdotis ad Davidem dictum 1. Reg. 21. Non habeo Laicos panes ad manum, sed tantum panes*

sum, si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus: Et juxta monitum Apostoli hortantis, ut Conjuges ad tempus abstineant, ut orationi expediùs vacent, aliisque pijs exercitijs.

Qu. 4. *An deficientibus particulis possit Pastor celebrans de sua Hostia partem dare communicare volenti?* Resp. affirmative cum Fagundez Præc. 1. 1. 3. c. 20. n. 8. & pluribus alijs, quia hoc non obstat integritati Sacrificij, & Sacerdos non tenetur consumere totam quantitatem materiæ à se consecrata, ut pater in casu, in quo plures Hostias unam pro sumptione, alteram in Sacratio asservendam consecrat.

Qu. 5. *An pueros debeat ad Communionem paschalem peragendam adstringere mox, ubi annos discretionis attigerint?* Resp. non deesse quidem multos, qui id affirmant, sed negativam tamen sententiam Dianæ p. 5. tr. 14. ref. 50. & aliorum ab eo citatorum probabiliorem videri, cum reverentia tanto Sacramento debita requirat majorem diligentiam, quàm quæ statim post annos discretionis obtinetur.

Qu. 6. *An, si Pastor ob chiragram, vel aliud impedimentum non possit anterioribus digitis Hostiam contingere, licitum ei sit posterioribus digitis eam ministrare?* Resp. affirmative cum Toletio, Jordano, & pluribus alijs apud P. Gobat Caf. 2. 1. Alph. communic. quia cum etiam hi digiti consecrati sint, non apparet, cur non & ipsis contingere possit in tali casu Hostiam.

Qu. 7. *An, si Eucharistiam sine lumine & pravia Confessione ministret, mortaliter peccet?* Resp. cum Suar. d. 72. l. 4. & alijs negativè; cum nulla appareat ratio tam gravis obligationis; addit tamen idem Author, saltem venialiter peccaturum, qui extra Sacrificium sine lumine illam distribueret; intra Sacrificium tamen, etsi peculiare lumen pro Communionem accendi soleat, hoc tamen omittere, non continet per se ullam culpam, teste P. Gobat Alph. Sac. n. 167.

Qu. 8. *An possit quemcumque simplicem Sacerdotem suo loco substituere ad Communionem distribuendam?* Resp. affirmative cum Barbosa c. 20. de Paroch. n. 6. quia ad hoc non est necessaria actualis Jurisdictio, sed tantum potentia ad distribuendam Sacram Eucharistiam, quam etiam simplex Sacerdos habet.

M E M-

MEMBRUM V.

De Obligatione Sacramentalia administrandi.

Qu. Quid circa Sacramentalia potissimum observandum sit Pastori? Resp. sequentia præcipue. 1. Clara explicatione qua & ostendatur, quid sint Sacramentalia, & quem inibi instituta, nimirum quod sint actus externi Religionis ad colendum DEUM, gratiamque ab eo impetrandam ordinant, quales sunt variæ res benedictæ, variæ preces, præcipue Dominica Oratio, Eleëmofyna, & alij similes virtutum actus qui ad pium motum in utente excitandum, atque ad gratiam ex opere operantis causandam ordinantur, per quæ à Sacramentis distinguuntur, utpote quæ ex opere operantis eandem causant. 2. Crebra commendatio: ut scilicet ostendatur, quos fructus afferat horum Sacramentalium & sincerus usus: quod scilicet infringant virtutem Danorum, aliorumque malorum Hominum: Quod variam à Deo benedictionem etiam in temporalibus impetrent: quibus peccata venialia remittant, & ex consequenti gratiæ augmentum etiam à DEO obtineant. 3. Studiosa cautio: ne aut virtus, quam illis competat, attribuat, atque adeo inlibilem effectum habere credantur, aut per abusum ad superstitiones aut effectus prophanos non sine gravi irreverentia usurpentur.

MEMBRUM VI.

De Obligatione Prædicandi.

Qu. 1. Quid circa hanc obligationem observare debuit Pastor? R. ea præcipue illi procuranda, quæ sequentibus capitulis continentur.

Exacta præparatio

Pro Rei dignitate.

Apta pronuntiatio

Pro Verbi Maiestate.

Tranquilla resignatio

Pro fructus quantitate.

Qu. 2. Quid in præparatione maxime attendendum? R. Inventio materia, quæ sit solida, practica, & ad Audientiam

tempus, & locum accommodata, ne, dum parvis sublimia, & non profutura prædicat, se magis curet ostendere, quàm Auditoribus prodesse, ut bene notavit S. Gregorius; præcipuè verò curet, ut solida sit, id est, ad perfectionis Christianæ studium Auditoribus persuadendum ordinata, ut jure usurpare possit pia illa Ascetæ verbal. 3. de im. c. 3. *Audi fili mi, verba mea, verba sua vixissima, & omnium Philosophorum ac Sapientium huius mundi scientiam excedentia, verba mea spiritus & vita sunt.* 2. *Dispositio facilis & ordinata:* ut facilius omnia intelligi, & in memoria retineri valeant; ne alioqui Auditores fiant similes viro consideranti vultum nativitatæ suæ in speculo, abeantque, & statim obliviscantur, quales fuerint, sicut S. Jacobus Ep. c. 1. dixit. 3. *Elocutio gravis & ornata:* ne sectetur Lenocinia Rhetorum, sed veritates Piscatorum, ac potius dicere queat cum S. Paulo 1. Cor. 2. *Prædicatio mea non in persuasibilibus humana Sapientia verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis consistit.* Quamquam per hoc non prohibeatur, quò minus ornatum etiam facere studeat concionem; modò hic ornatus nihil vanitatis aut levitatis sapiat. Ut autem tria hæc capita tantò diligentius observet, meminerit Verbum DEI cibo spirituali communiter à SS. Patribus comparari, præparationem autem præviam coctionis & condimentorum subire officium, atque adeò tam parùm coctionem sine prævia præparatione Auditoribus gratam ac fructuosam futuram, quàm parùm cibus non bene coctus aut conditus sapere solet, ut rectè dixerit nonnemo: *Qui ascendit Cathedram sine labore, descendit sine honore.*

Qu. 3. *Quid in pronuntiatione præcipuè observandum sit?*

R. 1. *Vi naturalis & sincera sit,* id est, nihil contineat, quod affectationem, aut nimiam ad leges scholasticas coarctationem sapiat. 2. *Vi gravis & modesta sit:* ne scilicet morem imitetur eorum, qui, ut non malè advertit Manuale Parochorum, floridæ ætatis, nondum satis decoctæ, ad ostentationis verò vanitatem incitatæ, cum primum è scholis ad sacra pulpita conscendunt, concionem flosculis Rhetoricis luxuriantem, magna volubilitate, voce gestoria, gestu corporis tornato & histrionico adferunt, egregii scilicet, & vendibiles Oratores, nescientes, quòd Eloquentia sacra sit Matrona nobilis, non Puella nubilis, atque adeò in seriis re-

bus occupari, graviter loqui, modestè vestiri, & incedere
debeat, non nucibus pueriliter ludere, non fucillis
garrire, non fucis adulterare faciem, non molliter incedere
non aures denique & auras procari. 3. *Vi sit generosa & libera*: omnem puerilem timiditatem & respectum excludere
ne quasi ad Magistros & Patres, non ad Filios & Discipulos
verba facere videatur; sed & languor omnis & ignavia
tas studiosè cavenda, quia *sermo DEI*, teste D. Paulo, *Hebr.*
c. 4. vivus est & efficax, & penetrabilior omni gladio

Qu. 4. *Quid circa resignationem potissimum observandum?*
R. sequentia capita bene notanda. 1. *Longanimitas patientia*: quâ patienter expectet fructum in tempore suo, nec
stetut inordinatè, si non statim tantum, quantum cogit
Auditores ex ejus concionibus proficiant; semen est Verbum
DEI, Luc. 8. c. inquit Christus, quod, etsi in terram eorum
nam ceciderit, non tamen affert fructum aliter, quâ
tinentia. 2. *Magnanima demissio*: quâ nihil sibi ex
tantum, aut rigasse, DEUM autem incrementum
atque ad eò in ore & mente perpetuò gerat Davidicum
Ps. 115. *Non nobis, Domine, non nobis, sed Nomini tuo*
gloriam. 3. *Seria gratitudo*: quâ se potius à DEO
cium, dum eo tanquam Dispensatore uti dignatus est, re
pisse, quàm ipsi gratum officium præstitisse reflectat: atque
adeò humillimas & suo & Auditorum suorum nomina
tias ex animo persolvat, de reliquo in sancta ejus
acquiescens, quidquid circa fructum concionis sapientia
mæ illius Providentiæ disponere placuerit.

Qu. 5. *Quid in praxi concionis observandum?*
R. maximè. 1. *Assumenda vestis sacra*, scilicet Cotta, &
Birretum, ut vel ipse habitus sanctam quandam reverentiam
ipsi & Auditoribus ingeneret, atque ad verbum DEI
ctandum atque excipiendum extimulet. 2. *Petenda benedictio à DEO*, & si adsit, ipso etiam Episcopo, apte qua
panda illa S. Ecclesiæ Oratio: *Illo nos igne, qui natus est à*
ne, Spiritus sanctus inflammet, quem Dominus noster
Christus misit in terram, & voluit vehementer accendi
enim inflammatus quidni & ipse speret, se locutum
gnalia DEI? 3. *Servanda Rituum consuetudo*; ca

quæ in Rituali Diocesano præscribitur, à qua non facile recedet, quia in omnibus quidem, sed sacris præcipuè actionibus novitates studiosè semper sunt cavendæ, ut quæ plerumque murmurationem potius, quàm ædificationem & fructum pariant; semita trita plerumque optima, & securissima creditur.

Qu. 6. Quibus mediis uti debeat ad solidum fructum ex Consiis reporiandum? R. sequentibus præcipuè. 1. Vita exemplari: ita suadente S. Ambrosio, dum ait: *Antè vitam quam doctrina quærenda est; Vita enim bona sine doctrina habet gratiam, doctrina verò sine vita integritatem non habet;* id quod appositâ similitudine S. Bernardus l. 18. in Cant. confirmat dicens: *Si sapias, concham te exhibebis, non canalem; hic siquidem penè simul recipit, & fundit, illa verò, donec impleatur, expectat, & sic quod superabundat, sine suo damno communit.* Itaque Cathedram ascensurus illud S. Hieronymi Ep. 2. ad Nepot. sibi dictum putet: *Non confundant sermones tuos opera tua, ne, cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur igitur hæc, quæ dicis, ipse non facit?* 2. Coniunctione cum DEO: de qua breviter & bene dixit S. Augustinus: *Prius, quàm erigas proferentem linguam, ad DEVM leva animam sitientem; Rationes cum DEO pene, voluntatem eius exquire, & ab eo dicendarum rerum consilia cape; bene gesta ad DEVM recurre, gratias ago, coronam appende;* Samuelis ea erat vis dicendi, ut ex omnibus verbis eius nihil caderet in terram; unde putas id contigisse? nimirum noctes, diè que ante arcam Domini precibus vacabat; quid verba, nisi levus habuit? DEVS est, qui facit ventis pondus, cymbalum tinniens eris aures & auras verberans, nisi divina vis audientium cor pulset & moveat; Ita sentiebat Isaias cap. 50. cuius polluta labia Seraphin ad aram ignito calculo tangebant: *Domine, ait, dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est, verbo: erigit manè, manè erigit mihi aurem, ut audiant quasi Magistrum.* 3. Zelo discretò, juxta illud D. Apostoli 2. Tim. 2. *predica Verbum, nisi opportunè importunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina, vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelista, ministerium tuum imple.* Caveat tamen, ne imprudenter homines magis, quàm vitia carpat: ne publicè privata quotundam

dam peccata castiget: ne nimia exaggeratione, carceri
mi impetu rapiatur, & indiscreta libertate Viros Principes
aut Magistratus coram Populo, alieno loco, & tempore
neret, gravi offensione & scandalo, fructu nullo.

Qu. 7. *Quibus stimulis se incitare debeat Pastor ad prædicanda capita de concionibus studiosè observanda?* R. Incitatur præcipuè. 1. *Summa dignitate huius officii:* quid enim esse potest, quàm Angelicum subire officium, & legem pro DEO fungi, atque hujus sanctissimam voluntatem hominibus explicare? si S. Gabrielem Archangelum ideò præcipuè æni facimus, & felicem puramus, quòd præ aliis Angelis præcipuus sit, ad Decretum DEI de Incarnatione B. V. annuntiatum? si Cherubinos ideò præ aliis Angelis suspicimus, quòd illis præcipuè ex officio incumbit, alios Angelos illuminare, quidni per idem officium Pastori concessum, magis præcipuè dignitatem, felicitatèque obtigisse judicemus, & gaudeamus? 2. *Summa utilitate eiusdem officii:* Quid enim esse potest, quàm id, per quod efficiatur vitam non hanc temporalem, & miseris scatentem, sed eternam & spiritualem omni deliciarum genere affluentem, beatam, & abundantius habeat? atqui hic scopus præcipuus Concionatori, ac olim Christo Jo. 10. præcipuus, & de summam in ipsum quoque Pastorem utilitatem reddendam esse necesse est; cum enim Christus, quæ uni ex ministris facta reputet, sibi facta reputet, an non virtute hujus præcipui obligabitur ad supradictam vitam gratiæ & gloriæ, præcipuè obtinenda alios tam studiosè Pastor excitavit, & præcipuè quoque abundantius olim communicandam? an non magis illius, quæ tam multis benedixit, impinguabitur, & quæ inebriat, ipse quoque inebriabitur? 3. *Summa inconvivialitate:* si enim jucundum ad eò hominibus videtur, alios ad temperatum convivium corporale, quod tamen plerumque corporis & animæ cedit perniciem, invitare & excipere præcipuè, quanto jucundius erit, ad convivium spirituale Verbi Dei, & ad jure convivium securæ mentis, quod corporis & animæ salutem tantoperè prodest, tam multos & roboratius excitare posse? si, teste S. Ambrosio, perfectio Discipulorum præcipuum & perfectio Magistri est, quantum gaudium præcipuum Pastor, si majorem profectus spiritualis, atque ad eò

Beatitudinis partem sibi, suisque concionibus deberi adverte-
rit? an non cum summo solatio in hac & altera vita illud
Apostoli Philip. 4. ad eos usurpabit: *Itaque Fratres mei cha-
rissimi, & desideratissimi, gaudium & corona mea, sic stete in
Domino*: aut illud 1. Thes. 4. *Qua est enim nostra spes, aut
gaudium, aut corona gloria? nonne vos ante Dominum nostrum
IESUM Christum estis in adventu eius? vos enim estis gloria &
gaudium nostrum.*

Dubia moralia.

Qu. 1. *An Pastor obligetur sub peccato gravi ad conciones
diebus Fests & Dominicis habendas?* Resp. affirmativè cum
communi, saltem, si diutiùs hoc officium prætermitteret; ut
colligitur manifestè ex Concilio Tridentino Sess. 5. de refor.
c. 5. dum præcipit, ut Pastores, si ab Episcopo moniti trium
mensium spatio, officio suo defuerint, per censuras Eccle-
stias aut alias ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur, ita ut
etiam, si expedire ei visum fuerit, ex Beneficiorum fructibus
alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persolvatur, do-
nec principalis ipse respiciens officium suum impleat.

Qu. 2. *An teneatur in propria Persona id officium præstare?*
R. ita quidem sentire Cajetanum, qui putat, eum non satis-
facere suo officio quoad DEUM, si prædicationes suas
alteri committat per totum annum, sicut nec satisfaceret, si
totam suam curam Vicario committeret, nisi per immemo-
rialem consuetudinem excusetur; Verùm contrarium pleri-
que alii docent cum Barbosa de Paroch. c. 14. n. 6. Sess. 24.
de just. c. 4. & colligitur iterum ex Concilio Tridentino sic
loquente: *In aliis autem Ecclesiis prædicationis munus exer-
ceatur per Parochos, si ve iis impeditis per alios ab Episcopis im-
pensis eorum, qui eos præstare tenentur, vel solent, deputandos
in civitate, aut quacunque alia parte Diocesis censebunt expe-
dire.* Imò etsi non impediti sint, posse ipsos alios saltem Re-
gulares privilegium Pontificium habentes constituere, com-
munis consuetudo probat, per quam habetur passim in civi-
tatibus Regulares pro Parochis concionari, licet consultum
videatur, ut saltem aliquoties intra annum in propria Per-
ona concionentur.

Qu. 3. *An debeant etiam diebus non festis, saltem in Ad-
ventu*

ventu & Quadragesima aliquoties per Hebdomadam concionari? *Re.* ita quidem Concilium Tridentinum Sess. c. sacrosanctae, & ipsam etiam praxin in plerisque potioribus civitatibus habere; quia tamen idem Concilium Sess. 5. c. 2. expressè præcipit, ut saltem diebus Dominicis & Festis solennibus ejusmodi conciones habeantur, non videtur velle quod quæque Parochos ad tales conciones extraordinarias obliget præcipuè, si soli sint, & in talibus locis versantes, ubi Populus diebus non festis laboribus occupatus comparere non solet.

Qu. 4. An teneatur publica & occulta peccata in concionibus corrigere, etiam cum suo incommodo, etiamsi non sit in potestate emendationis? *Re.* affirmativè cum Hurtado, Coting. l. 2. & aliis apud Busenbaum, l. 3. tr. 3. c. 2. reso. 3. & ref. 5. eo quod cum Christo factus sit curam & sollicitudinem Gregis gentis, cujus curæ pars non minima est vitiorum correptio; quæ si non proficiat ad emendationem, conducet tamen ad hoc, ut se minùs excusare ad DEUM possint, querique, quod de vitiis suis corrigendis non sint moniti.

Qu. 5. An possit Parochianos suos cogere, ut conciones in Parochia audiant? *Re.* posse quidem ipsum id facere, si præcisè c. 2. de Paroch. spectentur; quia tamen his præp. privilegia Regularium & consuetudinem contrariam derogantur, ideo posse Parochianos in aliis etiam Ecclesiis audire conciones, modò Pastorem suum non contumaciter contempnant.

Qu. 6. An peccet graviter, si in peccato gravi concionator habeat? *Re.* etsi Suarez 3. p. d. 16. l. 3. putet, eum peccare graviter, si in peccato gravi publicè concionetur; alioquin tamen plerumque peccatum tale non agnoscere, si scandalum absit, eò quòd non videatur actio tam sancta, ut cum talis obligatione statum gratiæ exigere possit.

M E M B R U M VII.

De Obligatione dirigendi, & instituendi Confraternitates.

Qu. 1. Quid circa Confraternitates præcipuè observandum sit Pastor? *Re.* ea, quæ sequentes versus indicant.

Suavis institutio,
Vt multum frequententur.
Solemnis approbatio,
Vt minus impugnentur.
Legitima directio,
Vt diu conserventur.

Qu. 2. *Quid ad suavitatem Institutionis pertineat?* R. 1. Ut ad finem aliquem valde consolatorium dirigantur ejusmodi Confraternitates, qualis finis est v.g. Patrocinium speciale B. Virginis, aut alterius Sancti, auxilium mutuum in morte, aut post mortem: misericordia erga pauperes, vel captivos præstita: averfio gravis alicujus mali, ut belli, pestilentia. 2. Ut non multiplicentur nimium, sed opera detur, ut una vel altera principalis instituta, vel suscepta, in suo vigore permaneat, ejusque leges accuratè serventur; alioqui enim & hæc suo modo locum habebit illud Isaia cap. 9. *effatum: Multiplicasti gentem (& Confraternitates) & non magnificasti latitiam, & fructum inde speratum; si tamen interdum duæ Confraternitates diversas habent leges, & non difficiles, poterunt simul institui, arripique, uti sunt Congregatio Rosarii, & alia pro Agonizantium vel Defunctorum subsidio instituta.* 3. Ut neque leges instituendæ Confraternitatis multiplicentur, sed paucæ, faciles, & tamen solidæ, id est, ad propositum Sodalitii finem, plurimum conducentes præferantur, ut suo modo etiam talis Confraternitas dicere queat eum Christo, Matth. 11. *Tollite jugum meum super vos; jugum enim meum suave est, & onus meum leve.*

Qu. 3. *Quid circa approbationem observandum?* R. 1. Ut Titulus, Scopus, & Leges talis Confraternitatis accuratè descriptæ Ordinario vel alteri, à quo approbatio petitur, mittantur. 2. Ut per libellum supplicem ea approbatio petatur ab Ordinario loci, in quo erigenda est Confraternitas, & litteræ authenticæ ad hunc finem procurentur. 3. Ut, si commodè fieri possit, etiam ab Apostolica Sede confirmatio suppliciter petatur, unà cum Indulgentiis quibusdam, per quas Sodales ad accuratiorem legum suarum observationem excitentur.

Qu. 4. *Quid circa directionem observandum?* R. 1. Ut ipsa promul-

promulgatio cum insigni aliqua solemnitate, puta Officio solemnni, Concione, Processione, aut etiam Actiuncula brevis instituat, nominâque Sodalium in libro aut tabella annotentur, aliûsque liber habeatur, in quo nomina Magistrorum & alia, quæ, velut magis notabilia Posterorum memoranda consecranda videbuntur, studiosè perscribantur. 2. exercitia in legibus præscripta suo tempore & modo cum magna diligentia & fervore peragantur; & si quod impedimentum intervenerit, de eo Sodales maturè moneantur. Ut Transgressores Legum primò suaviter moneantur: deinde discretè puniantur: & tandem, si hæc nihil proficiant, omnino à corpore Sodalitatis, velut purrida & noxia membra abscindantur.

Qu. 5. *Quare eiusmodi Confraternitates instituenda, & conservanda sint?* R. ob tres causas. 1. *Ob emolumentum*, quod percipitur ex Patrocinio illorum Sanctorum, sub quorum tutela talis Confraternitas erecta est. 2. *Ob auxilium*, quod cuivis Sodali contingit ex frequentia adhortationibus, usu Sacramentorum, precibus pro se invicem ante & post mortem persolvendis. 3. *Ob incitamentum*, quod accipiunt Sodales ex mutuis exemplis & correptionibus sive verbosè opere factis, vel datis; quæ quidem tria commoda, quæ alii qui fastus deducunt, & ad numerum centenarium extendunt, merito sufficere possunt, ut ejusmodi Fraternitates magis confirmantur, accuratè instituantur, & studiosè conserventur.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An illos, qui ex Sodalitate exclusi sunt, censeri debeat participes Privilegiorum, & Indulgentiarum eiusdem Congregationis?* R. affirmativam quidem tenere sententiam Navarrum apud P. Gobat in Thef. p. 2. num. 637. sed verius hunc negativam amplecti; itaq; etiam alios ab ipso consulti respondisse, & meritò, si enim nemo Religiosum ex Ordine ejectum, vel spontè discedentem dicere audeat participem bonorum operum & privilegiorum illi Ordini concessorum, nulla sanè apparet ratio, cur non idem etiam pariter de ejecto aut spontè discedente à Congregatione dicendum sit.

Qu. 2. *Cum sæpe Congregationes aliqua sub divisione Regularium constituta gaudeant bonorum operum participatione,*

quid propriè per eiusmodi participationem obtinere censendi sint? R. et si Navar. Cordub. Henriq. Rodriq. & alii apud Layman. l. 5. tit. 7. c. 4. n. 5. & 6. putent, per eam applicari directè & immediatè satisfactiones subditorum, rectius tamen ipsum docere, quòd fructus ex tali participatione per modum impetrationis tantum illis obveniat, quatenus scilicet velut membra ejusdem Ordinis sunt participes illarum precum, quæ vel generaliter pro Religione & membris illius, vel specialiter pro Personis suæ Congregationi conjunctis à Regularibus Ordinis offeruntur; vel etiam quatenus opera bona eorundem Regulariù valent apud Deum de congruo impetrare, ut illorum intuitu propitius sit, & speciali auxilio protegat illos, qui membra sunt hujus Religionis; etenim amicitia ratio postulare videtur, ut DEUS propter Amicos suos etiam aliis benefaciat, qui illis amicitia conjuncti sunt.

M E M B R V M V I I I.

De Obligatione Conversandi.

Qu. 1. Quid circa conversationem præcipuè observandum sit? R. 1. Ut magni æstimetur à Pastore, & inter media potissima salutis alienæ procurandæ reputetur. 2. Ut modo convenienti instituat; est enim hæc ars non difficilis minus, quam utilis, atque adeò non nisi longo usu perfectè ad discitur. 3. Ut suo tempore & loco instituat; nec enim leves ex horum etiam neglectu errores in conversando committi possunt, uti experienciâ compertum est.

Qu. 2. Quare conversatio hæc magnificienda sit? R. ob sequentes causas. 1. Quia per illam *suavius* procuratur salus proximi, ob familiarem scilicet agendi modum. 2. Quia eadem salus etiam *efficacius* promovetur propter occasionem eligendi materiam loquendi accommodatam & gratam illi, cum quo agitur, eamque per frequentiore repetitionem magis inculcandi. 3. Quia *facilius* quoque procuratur; tum quia facilior est accessus; tum quia liberiùs, & sine rubore privatim loqui licet. Unde rectè Manuale Parochorum p. 3. c. 5. ait, hanc conversationem esse caput totius ferè vitæ Pastoralis; ex conversatione enim spiritus quasi vitales in partes omnes officii dimanant, siquidem vita exemplaris, & utilis

utilis Sacramentorum administratio, & Concionum, Concilio
cheleos, reliquarumque functionum Parochialium restitutio,
stitutio, in conversando ferè consistunt, ut ad eò merito
stor illud S. Hieronymi sibi applicare debeat: *In te omnia
Oculi diriguntur, domus tua & conversatio quasi in
constituta, Magistra est publica disciplina.*

Qu. 3. *Quis modus in conversatione adhibendus sit?* Respon-
cum, quem sequentes versiculi indicant, adhibendum.

Sancta conversatio,

Vt Pastor asstimeris.

Æqualis sit dilectio,

Vt mutuo amaris.

Sit mitis allocutio,

Vt plurimos lucreris.

Et primò quidem *sancta* sit oportet, id est, non nisi de rebus
ad salutem animæ conducentibus instituta, ut vel ex ipso
ce oves, id est, subditi cognoscant, eum esse verum Pastorem
nihil nisi salutem ovium suarum quærentem; sic enim non
exiguam apud illos auctoritatem obtinebit. Deinde *amara*
lis, id est, cum sincero & spirituali amore conjuncta esse de-
bet conversatio, quâ benevolentiam sibi Parochiani
conciliet: vix enim explicari potest, quantum efficaciter
omnibus Pastoris actionibus tribuat sincera dilectio, id quod
breviter & præclare S. Augustinus de laud. charit. innotuit
dicens: *Breve tibi præceptum præcipitur. Dilige, & fac, quod
vis; sive taceas, dilectione taceas: sive clames, dilectione cla-
mes: sive emendes, dilectione emendes: sive parcas, dilectione
parcas: radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice
bonum existere.* Probatum autem hic amor potissimum exhibi-
tione beneficiorum & officiorum juxta illud S. Gregorii
*Probatio charitatis exhibitio est operis: Quod si bene facere
non possit, curet, ut saltem propensam in eo ad beneficium
dum voluntatem videant.* 2. Præ reliquis tamen curandum,
ut *æqualis* sit erga omnes dilectio, sicque cum S. Pauli
omnibus omnia fiat, ut omnes lucrifaciat; nullus debet
deri vilis, qui divini sanguinis pretio constitit. Pastor est
tius Gregis; etiam agnelli, etiam ovicula scabiola, infirma
etiam errantes ad ipsum pertinent. Pastor Evangelicus
His nonaginta novem ovibus perditam unam requirebat.

Medici nusquam magis conversantur, quam cum aëgris: Christus idem supremus Pastor, & Medicus, venerat pro ovis, quæ perierant, & cum Peccatoribus non conversabatur modò, sed & familiariter convivebat. 3. Tandem *mitis* quoque sit conversatio, id est, omnem animi ferociam, verborum acrimoniam, corporis motus effrenes excludens, hoc enim ubi effecerit Pastor, jam Dominus factus est cordium, & quidvis ab illis impetrabit. Hinc S. David spiritum mansuetudinis, spiritum principalem vocabat, ut innueret, eum illorum, qui alios regunt, ferè proprium esse; ita certè Moyses inter homines mitissimus ad cervicosum & difficilem Israël Populum regendum præ aliis electus, facilè eum inflectebat bonitate, quæ sanctus erat, & quæ verbis monstra ipsa placabat. Nec frustra Christus Apostolis velut futuris olim Pastoribus tam sollicitè mansuetudinem suam imitandam proposuit, ut invenirent requiem animabus, id est, Parochianis suis.

Qu. 4. *Quomodo tempus in conversatione sit observandum?*

R. 1. *Ut rariò* instituatür conversatio, quando necessitas aut charitas aliud non requirit; ex hac enim raritate triplex fructus enascitur, scilicet ut satietas minùs pariat fastidium, & faciliùs apra materia pro colloquio inveniatur, & defectus Pastoris minùs prodantur, & ex consequenti auctoritas & veneratio magis conversetur. 2. *Ut breviter* peragatur: nam & ex hac brevitate triplex, isque non levis fructus reportabitur, scilicet, ut & peccatum, quod teste Salomone, in multiloquio non deest, faciliùs vitetur: & animus, qui, si per amorem incaluerit, picis instar tenaciter materiæ adhæret, nulli per affectum inordinatum agglutinetur: & ut tempus copiosius habeat ad orationem, aliàsque muneris sui functiones peragendas. 3. *Ut opportunè* instituatür, tum scilicet, quando & obedientia non obstat, & ij, cum quibus agendum est, neque negotiis necessariis impediti, nec affectionibus vehementer æstuantes parùm gratam habituri conversationem creduntur; ut enim immaturus fructus palato obrusus plùs cruciat, quàm sapit; & lignum humoribus infectum difficulter, nec sine gravi fumo accenditur, ita parvus quoque fructus, multa verò incommoda ex immatura & importuna conversatione plerumque sequuntur.

Qu. 5.

Qu. 5. Quo compendio dictas doctrinas sibi in memoria revocare possit? R. ignis præcipuè proprietates imitanda hoc enim Christus Luc. 12. indicare voluit, dum dicitur: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* ob eandem etiam causam Spiritum Sanctum in specie ignis misit. Itaque 1. Sicut ignis, dum agit in objectum, semper sursum tendit; ita Pastor, dum functiones suas peragunt, mentem tum per bonam intentionem, tum per pias affectiones in cælum elevatam habere studeat. 2. Sicut ignis, dum alios calefacit, de proprio calore nihil amittit; ita ipse sedulo caveat, ne, dum aliorum salutem curat, suam negligat. 3. Sicut ignis omnes in æquali peripheria potos sine Personarum discrimine calefacit; ita & ipse pauperum æquè ac divitum, ignobilium æquè ac nobilium sollicitudinem cordi habeat. 4. Sicut ignis calorem suum juxta proportionem distantia, vel dispositionis communicat; ita & ipse charitatem suam iis, qui vel ob necessitatem, vel aliam causam magis eam exigunt, liberaliter impendat, ut omnibus omnia factus omnes lucrifaciat. 5. Sicut ignis per calorem omnia operatur; ita & ipse, quicquid agit, peccatorem agere studeat. 6. Sicut ignis non cessat agere, donec vel defectu materia, vel per violentiam adversa qualitas destruat; ita & ipse tamdiu salutem suarum ovium procurare non desinat, quamdiu altior potestas, & vis DEI Superiorum, aut mortis ipsius ipsum non cohibet, materiaque subtrahit.

M E M B R U M IX.

De Obligatione Residendi.

Qu. 1. Quid de Residentia præcipuè observare Pastor debet? R. ea, quæ sequentibus Versiculis continentur.

Noscenda obligatio

Ad ritè residendum.

Aptanda habitatio

Ad munus exequendum.

Cavenda excursatio

Ad damnum præcavendum.

Qu. 2. Quid de obligatione residendi sciendum? R. sequentia præcipuè. 1. Quòd non tantùm Ecclesiastico, sed etiam

Divino Jure teneatur personaliter residere, uti apertè colligitur ex Concilio Tridentino, & vel ipsa obligatio curæ Pastoralis satis indicat, quæ profectò sufficienter impleri non potest, nisi Pastor gregi suo invigilet, & assistat. 2. Quòd singulis annis per tempus bimestre, sive continuum, sive interruptum à sua Ecclesia abesse possit, modò id fiat ex justa causa, & absque gregis detrimento. 3. Quòd ad modicum tempus v. g. per unum aut duos dies etiam sine licentia abesse possit, quia parùm pro nihilo reputatur; imò, si necessitas occurrat, quæ dilationem non patitur, ita ut ob distantiam loci pro facultate impetranda Episcopum loci adire non possit, licitum sit ei etiam ultra bimestre abesse, modò in hoc casu quàm primùm Ordinarium de discessu suo & occurrente necessitate certiore faciat, itaque suis ovibus provideat, ut ex ejus absentia notabile damnum non incurrant.

Qu. 3. *Quid circa locum Residentiæ sit observandum?* R. 1. Quòd teneatur Pastor in ædibus Parochialibus habitare: aut, si domum talem non habeat, aliam conducere, quæ sit intra limites Parochiæ, vel saltem in vicinia Ecclesiæ Parochialis, ut inde commodè per se ipsum inservire possit. 2. Quòd, si duas habeat Ecclesias perpetuò & æquè principaliter sibi invicem unitas, & per omnia æquales, possit residere, in qua maluerit: alioqui verò in digniore; aut, si de dignitate majore non constet, in frequentiore. Quòd si verò Populus dividatur, & una pars extra, altera intra civitatem habitet, in tali casu intra civitatem residere debet. 3. Quòd, si quis ex dispensatione obtineat Ecclesiam Parochialem cum dignitate, vel Canonicatu, teneatur residere in Ecclesia Parochiali, quia prima & præcipua cura debet esse animarum, & tunc omnes redditus dignitatis & Canonicatus percipere possit, præter distributiones quotidianas; imò & has, si redditus omnes ex distributionibus constent.

Qu. 4. *Quæ sint causa excusantes à Residentia?* R. sequentes quinque. 1. *Christiana charitas*, ut si quis ad gravia damna alicubi avertenda v. g. inimicitias graves conciliandas absit, modò ex tali absentia non sequatur notabile detrimentum commissarum ovium; hoc enim esset contra ordinem charitatis, imò & justitiæ, ex qua Curatus obligatus est, suis potius, quàm alienis ovibus subvenire. 2. *Vr-*

gens

gens necessitas: Qualis est vel gravis infirmitas Parochi, qui in loco Parochia: curari non potest; vel hostilis incurfus; vel inimicitia gravis, ob quam tutò habitare non potest in Parochia. 3. *Obedientia*: ut, si ex mandato Papæ, vel Legati aut Episcopi mittatur ad certa negotia conficienda, aut causam sat multi Authores etiam sufficientem esse putant, a Parocho ab Episcopo Visitatoris, vel Vicarii Generalis, vel Fiscalis officium deferatur, quidquid alii in contrarium dicant; cum enim Jure antiquo potuerit Parochus ex jure gravi causa etiam ad longum tempus abesse à sua Ecclesia non est recedendum ab hoc jure, nisi per novum jus contrarium & expressum sit illi derogatum, quod in præfentia non constat fuisse factum. 4. *Evidens Ecclesia vel Republica utilitas*: si ad Synodum generalem vel Provinciale vel Diocesanam legitime est vocatus, vel ad prosequendam litem super juribus Ecclesia: aliò proficisci debeat. 5. *Studiorum causa*: sive discendo, sive docendo, cum hoc tamen discrimine, ut si discendi causâ ab sit, non possit ultra septennium; & si in Universitate aliqua operam det Theologia: vel Juri Canonico, non ultra quinquennium, & quidem cum licentia Ordinarii abesse queat: si verò docendi causâ abesse quamdiu voluerit, etiam sine licentia Ordinarii abesse potest.

Qu. 5. *Quæ poena Pastori non residenti sint decreta?* R. jure novo Concilii Tridentini Sess. 23. c. 1. tres poenarum decerni. 1. Quòd fructus Beneficii suos non faciat atque adeò ante sententiam declaratoriam debeat eos Ecclesia: vel Pauperibus loci restituere. 2. Quòd si intra sex menses abfuerit, ipso jure privetur quarta parte fructuum unius anni: & si per alios sex menses in hujusmodi sententia perseveraverit, aliam quartam partem eo ipso amittat. 3. Quòd, si post edictum peremptorium valvis Ecclesia: affixum, terminumque competentem ad redeundum præfixum, contumax fuerit, ipsa etiam Parochia privari potest.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An Pastor teneatur ad Residentiam, si nimis tenuis redditus habeat, aut valde exiguus sit animarum numerus?* R. affirmative cum Barbosa c. 8. de Paroch. n. 4. & alii communiter, quia, cum in tali casu verè adhuc retineat Pastoralis officium

officium, meritò etiam satisfacere debet obligationibus, quæ indispensabiliter illud consequuntur, qualis meritò etiam obligatio residendi censetur.

Qu. 2. *An satisfaciatur sua obligationi, si præsens quidem sit in Parochia, sed omnia per suos Capellanos exercent?* R. negativè cum Cajetano, Soto, Possevino, & aliis apud Barbolam l. c. n. 41. colligiturque ex variis ipsius etiam Juris Canonici capitulis, nempe c. Relatum. 4. de Cleric. non resid. cap. extirpandæ 30. de Præbend. & ratio est, quia, cum Pastor pro animabus sibi commissis rationem reddere teneatur, ipsemet etiã experiri debet, qualiter in via salutis instructæ sint, atque ad eò aliquoties saltem per annum debet ipsis Sacramenta & curam per se ipsum ministrare, maximè si ipsum nominatim petant Parochiani; certè Possevinus de off. Cur. c. 1. n. 10. à gravi veniali peccato non excusat eum, qui, si nominatim petatur, nolit ire, cum debeat Parochianorum suorum amoris, comitati & benevolentia respondere.

Qu. 3. *An saltem ad restitutionem fructuum teneatur, si totam Curam per Cooperatores exercent?* R. etsi affirmativa sententia menti ac rationi legis conformior videatur, cum fructus non nisi propter administrationem concedantur, administrare autem non censetur, qui solum residet sine effectu; negativam tamen sententiam etiam probabilem esse, quam Garcias de benef. p. 2. c. 2. n. 59. & alii docent, nitentes eo fundamento, quòd nihil de hac restitutione in jure cautum sit, pœnales verò leges non extendendæ sint ad casus alios, quàm in jure expressos. Saltem dimidiam partem fructuum etiam aliqui contrariae sententia Auctores libenter concedunt, eò quòd residentia personalis etiam præcisè ab administratione magnam utilitatem adferat Parochianis, dum in quacunque necessitate recursum ad Parochum habent, & Capellani per ipsius præsentiam stimulantur ad curam cum majori diligentia exercendam.

Qu. 4. *An, si Pastor velit iuxta facultatem à Concilio concessam per bimestre abesse, nihilominus licentiam ab Episcopo petere debeat?* R. affirmativam sententiam hodie communius à DD. doceri, utpote conformiorem verbis Concilii dicentis: *ita tamen, ut quandocunque eos causà per Episcopum cognita & probata abesse contigerit &c.* negativam tamen pro-

probabiliter etiam à probatis Authoribus apud Barbo. de off. Epif. c. 8. n. 54. Az. p. 2. l. 7. c. 4. p. 10. defendi, tum quia jure antiquo id licebat, quod à novo jure correctum esse, et presè non constat: tum quia Concilium exigens, ut residendi licentia ultra bimestre scripto obtineatur, solum licentiam Episcopi in hoc casu exigere videtur: tum quia Episcoporum residentia arctius obligat, & tamen his concedenda licentia absque ulteriori petitione licentiæ ab alio Superiore Consultissimum est, ut in praxi Pastor consuetudinem & libertata suæ Diocesis sequatur; hoc tamen apud plerosque notum est, ad licentiam hanc dandam non requiri gravem necessitatem, sed sufficere quamvis justam, veluti recreationis, visitationis Amicorum &c.

Qu. 5. *An tacita, vel solum petita, & non obtenta licentia sufficiat?* R. ex communi negativè, itaque declaravit etiam Congregatio Concilii apud Garciam de benef. p. c. 2. n. 35. & 37. rectè tamen Authores notant, si Episcopus Pastori ex justa causa licentiam petenti denegat, posse recurrere, & appellare ad Superiorem Episcopi, ita tamen interea pendente appellatione non possit abesse, etiam Vicarium constituere velit, eò quòd non habeat licentiam jure requisitam.

Qu. 6. *An, si per paucos dies v. g. sex aut septem absit, sit sibi Vicarium substituere sine approbatione Episcopi?* R. affirmativè cum Barbosa de Paroch. c. 8. n. 52. & aliis, quia ita hactenus universalis consuetudo declaravit: imò potest suo loco etiam vicinum Curatum substituere, nisi specialiter tuto Diocesano id sit prohibitum: quia, licet talis substitutus super gregem suam non habeat Ordinariam jurisdictionem, est tamen approbatus & habilis, ut ei aliqua jurisdictione delegari possit.

Qu. 7. *An causa grassantis pestis Pastorem excuset à residentia?* R. negativè, itaque decisum ad instantiam S. Cong. Borromæi esse, ait Barbosa, ut adeò in tali casu non faciat officio, etsi alios Ministros idoneos substitueret, quia tam calamitoso statu Parochiani ex præsentia Pastoris magnam consolationem habent; ut qui melius cognoscunt statum subditorum, & circa alias necessitates repentinas succurrere possit, quàm Vicarius de novo substitutus.

tamen non obstante, non videtur Pastor eò usque obligari, ut etiam per se ipsum Sacramenta tempore pestis administra- re cogatur; non enim videtur mens Concilii fuisse, ut Pato- chus, qui Parochiæ suæ tam utilis est, cogatur sine necessita- te gravissimum vitæ periculum subire.

Qu. 8. *An, si Ecclesia habeat propriam domum Parochia- lem, Pastor eâ relictâ possit in paterna vel Cognatorum domo intra fines Parochia existente habitare?* R. affirmative cum Possentino de offic. Curat. c. 1. n. 7. quia, cum supponatur ex paterna domo prospicere sufficienter posse Parochianorum suorum necessitatibus, non apparet ratio, cur ei propter majus commodum, aut aliam similem causam talis habitatio concedi non possit.

M E M B R U M X.

De iis, quæ erga Magistratum observare debet.

Qu. 1. *Quid erga Magistratum observare debeat Pastor?* R. sequentia præcipuè. 1. Ut non immisceat se in rebus, quæ ad politicam administrationem pertinent; nihil enim perinde animos avertit, quàm si suis quisque limitibus non contentus alienos invadat. 2. Ut omnem illi reverentiam & honorem tam verbis, quàm factis exhibeat, suòque exem- plo etiam subditos suos incitet ad similem reverentiam exhibendam; sic enim efficiet, ut ipse quoque Magistratus ipsum vicissim reveretur, ejusque auctoritatem apud subditos defendat. 3. Ut studiosè caveat ab omni tam privata, quàm publica coram subditis murmuratione, aut correctione Ma- gistratûs; hoc enim modo magis exulcerantur animi, quàm emendantur. Quòd si gravem errorem à Magistratu com- mitti, aut subditos graviter premi advertat, tum aut ipse il- lum privatim cum suavitate & discretionem moneat; aut si mi- nus fructuosam fore admonitionem timet, ad Ordinarium rem deferat, & quid in tali casu faciendum sit, ab eo ex- spectet.

M E M B R U M XI.

De iis, quæ erga Communitatem observanda.

Qu. *Quid circa Communitatem observare Pastor debeat?*
R. tria potissimum illi procuranda, quæ in corpore humano,
Instruct. IV. M *cujus*

cujus similitudinem refert Communitas, observari videtur juxta triplicem videlicet ordinem, quo membra inter se comparari possunt. 1. Itaque curet, ut Caput seu Magistrus erga Subditos tanquam membra ritè se gerat, atque adeo ut caput liberaliter reliquorum membrorum necessitatibus succurrat (dum & cibum ac potum assumit, & ad illa committit, & præterea etiam alia media, quibus eorum infirmitatem conservet, excogitat, & procurat) infirmitatibus compatitur, & cum illis in lecto se collocat, & tandem aliquid membris imperare vult, modo suavissimo, & pleneque præcundo id facit; ita & Magistratus hæc ipsa ratio erga subditos observare studeat. 2. Ut subditi erga Magistratum perinde se gerant, sicut membra erga caput, adeo promptè obediant; honorem præminentie & dignitatis libenter concedant, imò ipsi deferant; Superiores pro viribus defendant, sicut manus aut tergum ad suscipienda pro capite vulnera se ultrò exponunt. 3. Ut iidem subditi inter se, sicut membra ejusdem corporis se gerant, adeo compatiantur sibi mutuo in infirmitatibus; communi lentur sibi de bonis: & sese invicem in oneribus permutuo sublevent, sicut in corpore modò pes, modò latus, modò pedum aut alia pars totum pondus reliquorum membrorum sustinet. Quorum quidem omnium capitum executiones quanto perfectius suâ industriâ Pastor obtinebit, tanto persistentius suo erga Communitatem munere perfunctus videbitur.

M E M B R U M XII.

De iis, quæ erga Infantes observanda sunt.

Qu. 1. *Quid circa Infantes observare Pastor debeat?* Hæc tria præcipue, quæ sequentibus versiculis memorantur, nonnemo complexus est.

Matrum tollat malitiam;

Vt rectè generentur.

Omnem gerat industriam,

Vt verè baptizentur.

Gravem fuget socordiam,

Vt sanctè educantur.

Qu. 2. *Quomodo rectam generationem promovere possit?*

debeat? *Re.* tribus modis. 1. Si eas Mulieres, quæ ut fieri frequenter solet, metu multiplicandæ prolis, aut ex alio illegitimo motivo debitum vel omnino non reddunt, vel certe non debito modo, sicque generationem impediunt, efficacibus argumentis ad officium faciendum persuadere studeat. 2. Si tam privatim, quam publicè gravitatem peccati, quod per procurationem abortûs committitur, explicet, aptisque rationibus & exemplis illas abstertere studeat. 3. Si diligenter indaget, an matres prægnantes curam infantiam, quos in utero adhuc gerunt, convenientem suscipiant, & siquam vel laboribus vel aliis exercitiis immoderatis se, partumque suum periculo exponere advertat, seriò admoncat, & castiget; è contrario verò salutaria remedia præscribat, quæ ad felicem partum obtinendum præ cæteris conducere videntur; qualia sunt B. Virginis Christum sine dolore parientis, & S. Ignatii Lojolæ (ut qui infantum horum, quorum curam per suos socios gerere non potest, salutem procurandam sibi quodammodo in cælis reservavit) feria & constans invocatio ac veneratio.

Qu. 3. *Quomodo verum Baptismum procurare debeat?* *Re.* tribus pariter modis. 1. Si frequenter suis Parochianis necessitatem hujus Sacramenti, utpote sine quo in re vel voto suscepto nemo salutem obtinere potest, incultet, atque adeò seriò hortetur, ne ullam in hoc Sacramento procurando negligentiam, aut moram culpabilem committant. 2. Si, quoniam frequenter contingere solet, ut infans in periculo mortis constitutus, ab Obstetrice aut alia quavis laica Persona baptizati debeat, diligenter pro Concione suos circa essentiam & modum hujus Sacramenti administrandi instruat: Speciatim verò moneat, ut formam propter erroris periculum vernaculâ potiùs, quàm latinâ linguâ proferant; ut simul eam proferant, cum aquam corpori affundunt, neque unus pronuntiet, alius abluat: ut, si Aquam Benedictam habere possint, eâ ante alias utantur: ut, si infans necdum sit utero egressus, caput abluant, aut pedem saltem, manumve & si ampliùs non possunt, saltem instrumento aut quavis arte aquam infanti adhuc in utero incluso applicent, ita tamen, ut postea, quid & quomodo circa illum Baptismum fecerint, Parochio referant. 3. Si singularem Obstetricum curam ge-

rat, & efficiat, ut Catholicæ sint (nam hæreticæ mibi
necessariis curant) & bonæ vitæ ac famæ (ne maleficia
superstitionibus Infantibus noceant, atque adeò à vero ba-
ptismo impediunt) in arte sua & omnibus, quæ ad bap-
tismum ritè conferendum necessaria sunt, bene instructæ.

Qu. 4. *Quid ipse Pastor circa baptismum admittendum
observare debeat?* R. sequentia præcipuè. 1. Ut, quantum
modum Card. Paleottus p. 3. instru. de Bapt. rectè
bene perpendat, à se per hoc Sacramentum, æternæ
januam, illi, quem baptizat, referari, proindeque cavere,
quã aliis aperit, sibi ipsi ob peccatorum sordes occludat.
cùm à DEO electus sit, ut sanctissimi illius Lavacri
minister, ita candidissimæ ipsius puritati respondere
deat iis virtutibus, quæ in Sacerdote ad tam sanctum munus
exercendum vocato requiruntur. 2. Ut omnes Cæremonias
in Rituali Diocæsano præscriptas accuratè observet, & cum
debita reverentia ac devotione peragat, atque, ut etiam
præsentes id faciant, allaboret, quem in finem procedent
terdum has Cæremonias publicè in concione explicat. 3.
Ut specialem Patrinorum curam habeat, atque adeò im-
pensis Parentes moneat, ut eos potius Patrinos eligant, qui
ipsorum infantium saluti consulere, quàm qui inopar
nire possint. Deinde ipsos Patrinos moneat, tum commu-
cum Baptizato, & ejus Parentibus cognationis spiri-
tum obligationis ad eum in rebus Fidei necessariis intrin-
dum, si per alios commodiùs id non præstetur. Caveren-
tem, ne, dum nomen Baptizati proferre jubentur, aut dem-
nimis, aut Ethnica, aut etiam plura quàm duo (nisi Patres
illustres sint) imponi velint; Tam hæc verò, quàm
Parentum, ac Patrinorum nomen, cum anno, mense, die
accuratè mox in libro ad hoc deputato juxta modum in Ri-
tuali præscriptum, vel ab Antecessoribus usurpatum de-
scribat.

Qu. 5. *Quid circa educationem Infantis observare debeat?*
R. hæc speciatim efficienda. 1. Ut Puerperæ post abolu-
tum puerperii tempus in primo statim egressu ad Ecclesi-
procedant, cum ipso etiam, si fieri potest, Infante, se-
DEO clementissimo gratas ac devotas demonstrant, ac
nedictionem solitam à Pastore petant, accipiântque.

Infantem, quantum fieri potest, ad multa incommoda & pericula evitanda, ipsæmet Puerperæ lactent, talisque eligant Nutrices, de quibus iusta spes concipi queat, quod Infantem in pietate & iustitia Christiana ita sint instructuræ, ut cum materno lacte ipsam etiam pietatem suxisse credantur. 3. Ut diligenter suo tempore moneantur Parentes, ne Infantem in eodem secum lecto collocent, & sic manifesto oppressionis periculo exponant.

Dubia moralia.

Qu. 1. *An possit baptizare Pastor Infantem, qui solam manum aut pedem exporrigit?* R. affirmativè cum Suarez tom. 3. in 3. p. q. 68. a. 11. Coninch, Pont. & aliis, quia per talem ablu-tionem verè ablutus dicitur, sicut nemo negat vulneratum dici, qui in pede vel manu vulneratur. Unde Lugo resp. moral. l. 1. dub. 1. admittit, etiam tunc baptizatum dici posse, si in solis capillis tingeretur; est tamen talis infans, si periculum evadat, iterum postea sub conditione baptizandus.

Qu. 2. *An in casu necessitatis possit Infantem adhuc secundine inclusum baptizare?* R. affirmativè cum Vasq. Præp. Granad. Hurt. & aliis apud Dianam p. 5. tr. 3. ref. 4. & 12. imò Marchantius tr. 2. c. 1. q. 1. cas. 2. hoc etiam ad umbilicum, perquam Infans à Matre alimentum sugit, extendit; Certè Infantem adhuc in utero Matris existentem, si per artem aquâ contingi possit, licitè baptizari, idem Diana p. 2. tr. 15. ref. 43. cum aliis docet.

Qu. 3. *An, si dubitatur, num baptizandus sit homo vel bestia, Baptismus conferendus sit?* R. Layman l. 5. tr. 2. c. 6. n. 13. affirmativè, si caput & pectus formam humanam præferant; si verò caput ferinum, reliqua verò omnia membra humana existant, tum Comitulus quidem ibidem citatus putat adhuc baptizandum esse, eò quod cor sit principale membrum hominis, sed rectè Laym. cum Navarro dicit, æquè probabile esse, quod caput sit Sedes principalis humanarum operationum, atque adeò in tali casu nonnihil expectandum esse, donec certius cognoscatur, sitne homo, vel non, nisi periculum vitæ adsit, in tali enim casu sub conditione baptizari deberet.

Qu. 4. *An, si propter duo capita & unum pectus, vel è con-*

trā dubitetur, an sit unus, vel duo homines, duplex Baptismus conferendus sit? R. idem Layman l. c. si operationes contrariæ deprehendantur, duplicem Baptismum conferendum esse; si verò dubium, vel periculum in mora sit, vel dubium resolvi non queat, tunc unum ex duplicatis modis absolutè, alterum sub conditione baptizandum est. Rectè tamen monet nonnemo, in ejusmodi portencolis casibus consultius esse, Episcopi & Medicorum consiliis quirere, si tempus patiatur.

Qu. 5. An, si Infans in foribus Templi cum scheda scripta Baptismi teste reperiatur, eum sub conditione rebaptizari liceat? R. etsi communior sententia ferè neget, id licitè posse, tamen tutà conscientia Pastorem baptizare talem infantem, eò quòd talis scheda non sufficiat ad legitimam fidem de Baptismo validè factò faciendam, Rituale Romanum autem absolutè dicat infantes expositos & inventos sub conditione baptizandos esse, si re diligenter investigati eorum Baptismo non constet; ita sentiunt Quintana, March. & plures apud Dian. p. 10. tr. 16. ref. 87.

Qu. 6. An consultum sit Infantes ab Obstetricibus baptizatos iterum baptizare? R. cum passim jam consuetudo invigat, & teste Busenb. l. 6. tr. 2. c. 1. d. 4. etiam à Patribus Romano sit approbata, rectius videri facere Pastorem, si pueri Infantes rebaptizet, eò quòd experientia doceat, Obstetrices plerumque in tali casu valde perplexas, alias omnino malitiosas & veneficas esse, ut adeò meritò prudens dicitur concipi possit de Baptismi valore.

Qu. 7. An, si periculum sit, Infantem propter Baptismum citius moriturum, eum baptizare liceat? R. affirmative est communi apud Vasquez, quia hoc modo non directè occiditur; & ex hoc casu pendet salus aeterna Infantis, quæ salutem vitæ temporali præferenda est; imò ob hanc ipsam causam Lessius, Sotus, Panorm. Leander. Bonac. & alii apud Dian. p. 10. tr. 16. ref. 20. concedunt, si Infans, dum ad Baptismum portatur, animam ageret, nec aliud medium superelset, quod ut in lacunam vel fluvium cum prolatione verborum proferretur, posse hoc licitè fieri.

Qu. 8. An possit tempore pestis sola aspersione baptizari, si sit contagionis contrahenda periculum? R. affirmative est.

Zambrano de Bapt. c. 1. d. 15. n. 5. & 7. modò certius sit, quòd talem puerum aqua contingat; cum in casu necessitatis juxta communem sententiam licitum sit plures ejusmodi aspersio- ne baptizare.

Qu. 9. An, si particularem errorem circa Personam com- misit, putans esse masculum, eum fuerit fœmella, debeat repe- tere Baptismum? R. negativè cum Layman l. 5. tr. 1. c. 4. n. 6. & aliis, modò servet intentionem Ecclesiæ, vel Christi institutoris, quia practicè intentio dirigitur ad præsentem hominem baptizandum, si capax est, cui intentioni non ob- stat speculativus error circa illam Personam.

Qu. 10. An, si probabiliter ex signis colligatur, Puerum in- fidelem ad rationis usum pervenisse, in vitis Parentibus bapti- zare queat? R. affirmativè cum Laym. l. 5. tr. 2. c. 6. n. 10. quia homo ratione præditus in iis, quæ ad animæ salutem pertinent, sui arbitrii esse debet.

Qu. 11. An Hæreticorum filios liceat in vitis Parentibus ba- ptizare? R. affirmativè cum eodem Laym. l. c. n. 11. quia Hæretici Ecclesiæ jurisdictioni subjecti sunt, à qua proinde sine injuria compelluntur, ut Parvulos suos ad Catholicorum Baptismum deferant, & in Fide ac Religione instruant; sin- verò id facere recusent, Infantes ab eorum cura abstrahi & baptizari jure possunt.

Qu. 12. An Hæreticorum liberos baptizare licitè possit, si re- stituendi sunt Parentibus cum perversionis periculo? R. ne- gativam quidem sententiam Suar. d. 25. f. 5. & alios tenere, eò quòd communis sententiã doceat, ob periculum simile in- fidelium filios baptizari non posse; verùm contrariam pra- xin à viris doctis & piis rectius observatam esse testatur Lay- man l. c. n. 11. eò quòd Hæretici non soleant Christi nomen detestari, neque Liberos Dæmonibus devovere, ut Pagani; & præterea certior spes affulgeat, quòd tales Liberi Catholi- cè baptizati aliquando veram fidem sint amplexuri, aut cer- tè ob invincibilem ignorantiam etiam in sua Hæresi mate- rialiter salvandi.

Qu. 13. An, quando penitus ignoratur, an aliquis sit ba- ptizatus, absolusè potius, quàm sub conditione conferri Baptis- mus debeat? R. ita quidem sentire Vasquetium apud Dicast. d. 1. n. 170. sed rectius hunc cum Diana & aliis docere, quòd

sub conditione sic conferendus, quia sic neque periculum
invalidi Baptismi conferendi, neque ejusdem iterum ad-
ministrandi.

Qu. 14. *An, si unicus tantum testis habeatur de Baptismo collato, debeat Baptismus sub conditione repeti?* R. negativè cum Ferdin. de Castro, Suar. Vasq. & communi aliorum colligiturque ex ipso Jure Canonico, in quo dicitur, Pa-
tulos, qui à Parentibus abstracti sunt, & an baptizati sint, igno-
ratur, baptizari debere secundum Patrum consuetudinem, si
non fuerit, qui testificetur.

Qu. 15. *An, si Baptismus semel solemniter administratus postea reperiatur nullus fuisse, Cereemonia iterum sine repeti-
da?* R. ita quidem antiquiores quosdam Theologos videtur
uti apud Tan. tom. 4. qu. 2. n. 116. & q. 3. n. 125. videtur
sed contrarium à plerisque Recentioribus doceri, eo quod
nempe, quem Ecclesia per Cereemonias intendit, jam per
earum administrationem magna ex parte sit obreptus.

Qu. 16. *An, si quis ab Hæreticis in infantia baptizatus ad
nostram Fidem transeat, Cereemonia postea repeti debeat?* R.
Laym. defacto talem apud Catholicos consuetudinem non
esse; fortassis ne rudis Populus existimare posset, nos Hære-
ticorum Baptisma cum debita forma collatum ut invalidum
improbare; alioqui autem, si sine scandalo fieri queat, non
esse à consuetudine universalis Ecclesiæ alienum, ut iterum
reperantur Cereemoniæ.

Qu. 17. *An in privato Baptismo Patrinus adhiberi debeat?*
R. negativè cum communi sententia, teste Laym. l. 5. c. 9. n. 5. eo quod in tali casu necessitatis Parentes ferre non
possint eligere idoneos ad munus patrini, atque adeo credi-
bile non sit, Ecclesiam illis talem obligationem imponere
voluisse.

Qu. 18. *An Hæreticus pro Patrino admitti queat?* R. neg-
itivè, quia non sunt idonei ad instituendum Baptizatum
tamen gravis causa aut necessitas id postulet, id facile per-
mitti posse, hancque praxin defacto in Germania superioribus
Viris doctis & piis practicatum esse.

Qu. 19. *An, si duo Coniuges simul prolem suscipere voluerint,
debeat id admittere Pastor?* R. negativè cum Laym. l. c. 11. n. 1.
& con-

& constat ex causa 30. q. 4. cap. ult. ubi dicitur, ut puritas spiritualis paternitatis ab omni labe conservetur immunitatis, dignum esse decernimus, ut utrique simul in hoc adspirare minimè præsumant; quamvis id consuetudine cohonestari posse Sanchez asserat; imò absolutè hodie illicitum non esse Navarrus & Vivaldus apud Laym. l. c. num. 3. citati doceant.

Qu. 20. An, si Parentes non designent Paternos, ad Pastorem spectet ea designatio? R. affirmativè cum Possentino de off. Cur. c. 6. n. 33. & Bonacina, quod præcipuè locum habet, si Infantem expositum baptizare debet.

MEMBRUM XIII.

De iis, quæ erga Juventutem observanda sunt.

Qu. 1. Quid circa Juventutem observare debeat Pastor? R. tria præcipuè sequentibus versiculis comprehensa.

Hanc tempestivè admone,

Vt citò confirmetur.

Parentum curam acue,

Vt piè educetur.

Omnem conatum adhibe,

Vt rectè informetur.

Qu. 2. Quid circa Confirmationem observare debeat? R. tria præcipuè curanda. Primò, ut maturè suscipiatur hoc Sacramentum, neque facilè ultra septennium differatur, præcipuè in illis locis, quæ hæretica lue sunt infecta, cum hoc Sacramentum sit perfectio quædam, & velut complementum characteris Baptismalis, ut Fidem, quam Christiani accipiunt per Baptismum, generosè & fortiter retinere possint tempore tentationum aut persecutionum. Quare Decreta Synodi Augustanæ p. 1. c. 4. sic excitant ad hoc officium Pastores; Rectè iam olim est constitutum, & à nostris quoque Parochis volumus observari, ut ipsorum admonitione permoti Parentes, & alij, qui curam Baptizatorum gerunt, eosdem Episcopo confirmandos offerant, neque sinant horum animas tum præsentis & salutari Spiritus Sancti medicinâ fraudari; alioqui, qui in ea re negligentè egerint, si ve Parochi, si ve Parentes, pœnis Canonicis subiacent. Curent iterum Parochi, de Sacra-

M 5 menti

menti huius institutione, præstantia, fructu sæpe docere, quibus septem dona Spiritus Sancti, quæ in hoc Sacramento conferuntur, & accipiuntur, ex professo tractent. Secundo, ut devotè & dignè suscipiatur, quæ de re sic monent citata Decretal. c. n. 2. 3. & 6. Admonendi Patrini præsertim rudiores, magis, & qui confirmandi accedent, ut norint, & cogitent, cum Sacramento Confirmationis esse semper in pretio habitum, magnòque consensu SS. Patrum comprobatum; imò etiam à ipsis Apostolis traditum, eam propter huc magnà religione, compositis manibus, ac sine tumultu, clamorèque, honestè & præparatos accedere oportere, ut mentes eorum excellentibus donis Spiritus S. plenius imbuantur, & in gratia spirituali cuncta quævis adversa corroborentur. Ad Episcopum accedentes præprimi erunt, flexis coram eo genibus, mente verò ad calum prædicta, religiose accipiant hoc Sacramentum. Deinde, qui faciunt alij, indecora festinatione evitata, ordine quodam & servatâ modestiâ subsequantur. Qui adulti ad Confirmationem veniunt, Sacramentali confessione suas primùm Conscientias purgent, gravibus autem sceleribus contaminati, & in penitentia, vel sententiâ excommunicationis ligati, nisi antea penitentiam agant, & ritè absolvantur, ab hoc Sacramento proijci præcipiuntur. Quò verò hanc devotionem magis excitet, præparabit materiam & formam bene illis explicare, quod quidem in Rituali Diœcesanum Salisburgense præclare præstat sequentibus verbis: Confirmatio sic defini potest: Est novè legis Sacramentum, quo homo baptizatus ex institutione Christi per Chrismatis in fronte Unctionem, sub præscripta verborum forma ab Episcopo factam, spiritualis gratia augmentum & robur accipit. Materia huius Sacramenti est Chrisma, quod ex oleo & Balsamo, solemnè Episcopi consecratione conficitur, atque id non omni, & quovis tempore, sed statò sacro solemnique die Cœnæ Domini; oleum, quod pingue est, & naturâ suâ diffluit, gratiæ plenitudinem capit, quæ per Spiritum S. à Christo capite in alios redundat, atque effunditur; Balsamum verò, cujus odoratus jucundissimus est, & præterea eam vim habet, ut, quidquid eo circumlitum fuerit, putrescere non sinat, significat suavissimam virtutum, quæ in hoc Sacramento conferuntur, quibus Fidelis à peccatorum sordibus præservati, & ab omni scelerum

congratione defenſi, calorem bonæ vitæ cum proximorum ædificatione diffundunt; & quoniam Dominus hanc Confirmationis materiam uſu ipſo & tractatione non ſacravit, quemadmodum aquam, cum ipſe baptizatus eſt, ſacraſſimi Corporis ſui contactu ſanctificâſſe perhibetur, ideo neceſſarium eſt, ut ſanctis & religioſis precationibus conſecretur; neque ad alium ea conſectio, niſi ad Episcopum pertinere poteſt, qui ejuſdem Sacramenta ordinarius Miniſter inſtitutus eſt. Forma ſunt hæc verba ab Episcopo, dum Baptizati fronte inungit, prolata; N. ſigno te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, In Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen. Tria proinde ſunt in hoc Sacramento, quæ continentur in forma prædicta: Quorum primum eſt, Cauſa principalis conferens plenitudinem roboris ſpiritualis, quæ eſt S. Trinitas, & exprimitur, cum dicitur: In Nomine Patris &c. Secundum eſt ipſum robur ſpirituale, quod per S. Unctionem Fidelibus ad ſalutem tribuitur & tangitur; cum dicitur: Confirmo te Chriſmate ſalutis. Tertium eſt ſignum, quod pugnatore datur, ſicut & in pugna corporali milites Ducum inſigniis inſigniantur, & quantum ad hoc dicitur; Signo te ſigno Crucis, in quo ſcilicet Rex noſter triumphavit. Imprimitur autem hoc ſignum Crucis ideo in fronte, ut inſtruat Chriſtianus homo, ſe neque verecundiâ, quæ in fronte maximè elucet, neque metu, neque periculo alio perterreretur unquam debere, quin palàm & liberè Chriſtum JESUM iguominioſè pro peccatis noſtris crucifixum, & omnè ejus doctrinam conſiteatur. Præter Characterem indelebiter in anima confirmati impreſſum, eſt etiam hujus Sacramenti effectus augmentum & perfectio vitæ ſpiritualis; in Confirmatione enim perficitur & augetur gratia, quæ in Baptiſmate collata eſt, adeò ut quis timore & pudore depoſito gaudeat etiam pro nomine JESU contumeliam pati. Exemplum illuſtre nobis eſſe poſſunt ſancti Apoſtoli, qui antea quidem imbelles, timidique clauſis ædibus ſe coſtinebant, ſed, ubi poſtea die ſacro Pentecoſtes Spiritum Sanctum acceperunt, facti ſunt viri fortes, conſantiſſimi, atque ad omne certamen & pugnam pro Fidei confeſſione & propagatione expeditiſſimi, ita ut ſumma Virtutis Apoſtolicæ contentione, univerſum orbem terrarum, brevi etiam repugnantibus impo-

portu-

portunissimis hostibus Evangelii luce collustrarint. Tertiò, ut ritè suscipiatur, id est, debitis Cæremoniis religiose observatis, quæ quidem tres sunt potissimum, nempe Patrus (qui adhibetur, ut sciat Christianus, se Spiritus Sancti gratiæ perfectionem ita assecutum esse, ut sibi tamen non tantum fidat, sed aliorum, qui vel ætate, vel disciplina potestiores sunt, monita, consiliaque libenter audiat, atque amplectatur) exceptio alapæ ab Episcopo data (ut sciat bonus Christianus, se tanquam fortem Athletam in militia Christiana constitutum, paratum esse oportere ad omnia adversus invicto animo pro Christi nomine perferenda, cujus facies velata & alapis cæsa fuit) pacis acceptio ab eodem Episcopo (quæ datur, ut intelligat confirmatus se gratiæ Cælestis plenitudinem & pacem, quæ exuperat omnem sensum, contentum esse, pacemque per Victoriã, & Victoriã per prælium obtineri; Ex parte verò Patrini requiritur, ut nomen illius quem præsentat, tempestivè indicet, manumque dexteram super humerum dexterum, dum confirmatur, teneat. Deinde ut accepto Sacramento frontem confirmati fasciã mundi, ob reverentiam sacri Chrismatis liget, eaque in tertium diem retentã, ab eodem Patrino (nisi Religiosus aliquis aut Sacerdos, quod consultius est, id faciat) solvatur, in aquam tingatur, iterumque exprimatur, & sic per eam frons pura formam in Rituali Diocesano præscriptam abluatur dicendo scilicet: *In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. DEVS Cælestis Pastor te mundet ab omni immunditia mentis & corporis, ut accipere merearis vitam aternam; quã lotionem peractã, Pastor, si ipse abluit, moneat Confirmatum, ut memor gratiæ cælestis in hoc Sacramento acceptæ, ne recuam esse sinat, sed fortiter pugnet, & peccati, Mundi, & Diaboli tentationibus viriliter resistat, aqua verò ad ablationem usurpata, cinerisque ex fasciã combusta relicti, vel in Cæmeterium, vel supra ossa mortuorum, vel ceretè in profluentem projiciantur.*

Qu. 3. *Quid circa educationem observare debeat?* Res. In sequentia. 1. Ut maturè ad orationem, Sacramentorum usum, nec non Præceptorum Divinorum & Ecclesiasticorum accuratam observationem assuefiant, ideòque monendi Patres & Ludimagistri, ut eos orationem manè & vesperi, ante de-

post mensam, & ad publicum signum Salutationis Angelicæ diligenter peragere jubeant; ut diebus festis ad Officia Divina & Vesperas mittant, vel ducant: ut suis temporibus ad S. Confessionis & Communionis Sacramenta religiosè sumenda hortentur, & impellant, eúmque in finem meminerint saluberrimæ sententiæ à S. Augustino prolata: *Pectè novit vivere, qui rectè novit orare.* 2. Ut omnes peccandi occasiones efficaciter ipsis subtrahantur, quales præcipuè sunt otium, mala societas, libertas evagandi extra domum, domesticorum perversa exempla. 3. Ut errores, & peccata ab ipsis commissa prudenti & efficaci correctione castigentur, ne, dum per impunitatem radices agere sinuntur, roborentur, & cum ingenti Reipublicæ detrimento pessimos suo tempore fructus proferant, nec tamen ob nimis firmiter radicatam stirpem excindi facillè queant.

Qu. 4. *Quid circa instructionem observare Pastor debeat?* R. triplicem potissimùm instructionem procurandam. 1. *In rebus ad Fidem pertinentibus*, quod fieri debet partim per Catechismum publicum, partim per privatum in Scholis, & Parentum domibus. 2. *In artibus & scientiis*, quas per vitam exercere debent: id, quod in Scholis & officinis Opificum præstari debet. 3. *In morum urbanitate*, quantum scilicet cuius statui, generi, aut conditioni, aut etiam naturæ convenit.

Qu. 5. *Quid circa scholam observare debeat?* R. triplicem selectum faciendum. 1. *Selectum Magistrorum*, ut scilicet tales eligantur, qui & in arte, quam docere volunt, insigniter sint versati, & morum insigni bonitate præditi, & modo solido, facilique docendi sufficienter instructi. 2. *Selectum Discipulorum*, ut ad lectionem quidem & scriptionem addiscendam omnes quidem Pueri & Puellæ, quantum fieri potest, propter summam utrisque hujus artis utilitatem & necessitatem promoveantur, ad latinam verò linguam non nisi qui apti videntur, ad eam perfectè suo tempore cum aliis sublimioribus scientiis addiscendam admittantur, illi verò, qui ob nimis teneram ætatem, molestiam potiùs aliis creaturi, quam utilitatem ex schola relaturi creduntur, tamdiu excludantur, donec ob augmentum ætatis & judicii apti videantur. 3. *Selectum mediorum*, qualia quidem ex parte Magistra-

gistratus & Pastoris sunt, frequens scholarum inspectio & inquisitio de modo & fructu, quod docetur: liberatio Magistrorum ab aliis oneribus, & liberalis privilegiorum vel salarii oblatio: Discipulorum magis diligentium vel precientium ex publico ærario, vel aliunde facta præmiatio: et parte scholarum, constitutio & observatio bonarum legum, ordo accuratus in docendo, ne, dum pluribus intenti obsequuntur, minor sit ad singula sensus: constans exercitatio, nihil ferè est utilius ad optatum in litteris fructum faciendum: disciplinæ & silentii studiosa procuratio, sine qua nullus profectus sperari potest: moderata correctio negligentium aut immorigerorum, quæ, uti ab ipso Spiritu Sancto jam olim dictata, ita tantò quoque studiosius est arripienda, quantò major ex ea fructus sperari potest, si ritè instituantur.

Qu. 6. *Quid circa Catechismum observare debeat?* R. quæ sequentis strophæ versiculis indicantur.

Hunc magni semper æstima,

Vt par est æstimari.

Crebrò tuis deprædica,

Vt par est commendari.

Summa cum cura explica,

Vt par est observari.

Qu. 7. *Quare Catechismus hic tum à Pastore, tum à iis magnificandus sit?* R. ob triplex potissimum motivum. 1. *Ob exemplum Christi, & Zelosissimorum quorundam Apostolorum*, qui summa semper alacritate & fervore hoc officium obierunt, ita, ut S. Ignatius Soc. JESU Fundator ordinis omnium Professi (qui sunt primaria prædictæ Societatis membra) specialem facerent promissionem de cura specialiorum habenda, utque tam ipsi, quàm Rectores primà vice hoc officium suscipientes exercerent. 2. *Ob summam utilitatem*, quæ tum in triumphantem & militantem Ecclesiam, tum in ipsum Pastorem, & parvulos instruendo redundat; cum enim solida instructio in justitia Christiana sit fundamentum Christianæ perfectionis, ab hac verò gloria DEI & Sanctorum augmentum & decus Ecclesiæ, salus denique Reipublicæ, & cujusvis Animæ particularis dependeat, facile apparet, quanta utilitas ex hoc munere ritè obito speranda sit, quamquam amplum expectare præmium possit Pastor, si dictum

utilitatem cum legitimo zelo atque intentione procurare studeat. 3. Ob summam obligationem Pastoris & aliorum, quibus cura Iuventutis commissa est; cum enim ipsi ex una parte rationem pro ovibus severissimam sint reddituri; ex altera verò parte, ut ostensum est, ovium salus majori ex parte ab hac instructione pendeat, facile apparet, quàm graviter sint obligati ad munus hoc fructuosè obeundum aut procurandam.

Qu. 8. Quomodo fructuosè Catechismus doceri possit? R. omnem diligentiam esse adhibendam, ut cum magna prudentia, majori cum humilitate, & maximo Zelo seu charitate doceatur: Et ad Prudentiam quidem tria spectant. Primò, ut finis semper ab oculis ponatur, atque adeò convenientia media ad eundem adhibeantur, qualia sunt *apta materia*, quæ in eo consistit, ut non nisi ea plerumque, quæ magis necessaria, captivæque facilia sunt, proponantur, adeoque de Consiliis Evangelicis, Beatitudinibus, Fructibus Spiritus Sancti, & similibus materiis non nisi breviter & compendiosè aliquid propter Auditores, qui fortè præsentés sunt, dicatur. Deinde *apta propositio*, quæ in eo sita est, ut simplicissimo modo, atque adeò per quæstiunculas potissimum, sine proluxa probatione ex S. Scriptura, SS. Patribus petita proponatur præfixa materia, & quidem summâ, qua fieri poterit, claritate. Tandem *apta receptio*, quæ in eo consistit, ut parvuli magnam de catecheticis doctrinis æstimationem acquirant, idèoque magna cum alacritate accedant, nec minori cum attentione propositas doctrinas excipiant: ut eadem doctrinæ frequentius tam intra, quàm extra Catechismum repetantur, eumque in finem variæ industriæ (quales à cooperatione Parentum, Domesticorum, Ludimagistrorum, aut adultorum Puerorum, Puellarumque petuntur) adhibeantur, & ut ea, quæ in Catechismo dixit, in breve compendium redacta repetantur, vel etiam scripto offerantur. Secundo ad prudentiam spectat, ut omnia impedimenta, quæ fructum ex Catechismo speratum impedire possunt, efficaciter removeantur, qualia sunt negligentia Parentum aut Ludimagistrorum in Liberis ad Catechismum mittendis, vel ducendis, vel ipsorum etiam adolescentum in eo adeundo: exiguum desiderium & æstimatio de Catechismo, & inde

exortus

exortus languor ad propositas doctrinas admittendas, proinde convenientibus rationibus, præmio laudis, & munusculis excitandus est: inquietudo, circumspexio, garrulitas & similia, quæ attentionem impedire possunt, adeò reprehensione moderata, pœnitentiis discretis, & castigatione in scholis facta, removenda sunt. Tertiò, ad presentiam spectat, ut non plus exigit, quàm à tenera adolescentia exigi potest, quod est nuda ferè doctrinarum apprehensio & memoria: ut non multa nimis una vice proponat, sed potiùs eadem frequentius repetat, & inculcet: ut non ordinatè tristetur, & angatur, si operatum fructum ex labore se non reportare advertat, cum tales doctrinæ similes in terram jacto similes, quæ primùm suo tempore fructum speratum afferunt. Ad *Humilitatem* pertinet. 1. Ut hoc officium licèt in speciem vile & abjectum amore virtutis promptè suscipiat, & alacriter atque constanter agat. 2. Ut gravitate Sacerdotali deposita quodammodo simplicem & humilem agendi modum assumat. 3. Ut suisque viribus penitus diffidens, omnem fructum à DEO, cujus Minister est, expectet, gratòque & humili animo adscribat. Ad *Charitatem seu Zelum* spectat 1. Ut magnum cum desiderio profectus spiritualis hoc munus obeat, neque labori & industriæ parcat, ut operatum ex tam utilitatis fructum referat. 2. Ut magna cum suavitate & celeritate singulas hujus officii partes implere studeat, nam ut S. Augustinus sapienter advertit, *multo gratius audimus, quàm quod nos eodem opere delectamur; unde autem petenda sit lenitas, ut ad horam adsit, eius est misericordia, qui ipsa precipit.* 3. Ut magna cum Patientia & mansuetudine iracundiam Parvulorum supportet, & molestias in hoc munere obeundo occurrentes exantlet, in memoriam revocans, quanta perfectione has ipsas & decuplo graviore difficultates non semel duntaxat aut bis in hebdomade, sed quoties Matres, quibus cedere in amore non debet, sustineant & superent.

Dubia moralia.

De Confirmatione.

Qu. 1. An, si prudenter timere possit, ne deinceps occidat

facilis futura sit suscipiendi hoc Sacramentum, debeat Parochus monere suos Parochianos, ut etiam Infantes septennium ætatis nondum ingressos pro Confirmatione Episcopo offerant? R. affirmativè Laym. l. 5. tr. 3. c. 5. n. 2. atque hoc multò magis concedendum ait, si manifestum sit, ante hanc ætatem tales infantes rationis usum obtinuisse, aut in periculo mortis interea, dum alia occasio se offerat, obeundæ existere; aut consuetudo Diœcesis vigeat, ut ante rationis usum confirmentur; neque opus est, ut habeant memoriam acceptæ Confirmationis plùs, quàm Baptismi, sed sufficit, quòd, cum adoleverint, ex relatione Patrinorum, aut aliorum sciant, se confirmatos esse, ad cavendam iterationem Sacramenti.

Qu. 2. An, ut amentes ad Confirmationem adducantur, hortari debeat? R. affirmativè cum eodem Laym. l. c. n. 3. præcipuè si perpetuò amentes sint, aut in amentiam inciderint (modò non constet, eos peccato mortali obnoxios fuisse, quando inciderunt, nec brevè ad se redituri credantur) quia ejusmodi personæ cum spiritali fructu & absque irreverentia tale Sacramentum sumere possunt. Rectè tamen faciet Pastor, si suæ Diœcesis consuetudinem inquirat, & sequatur.

Qu. 3. An, si Patrinus Baptismi etiam ad Patrinum pro Confirmatione se offerat, id permitti debeat? R. ordinariè quidem id fieri non debere; si tamen ex causa fiat, non esse peccatum, cum Patrinos hos diversos esse non debere, defacto doceant plures Auctores apud Busenbaum l. 6. tr. 2. c. 2. d. 3.

MEMBRUM XIV.

De ijs, quæ erga Famulos & Ancillas observanda sunt.

Qu. Quid erga Famulos & Ancillas observare debeat Pastor? R. ea præcipuè illis suadenda, quæ sequens stropha indicat.

Ut servent in officijs
Mentis tranquillitatem.

Ut præstent in servitijs
Magnam fidelitatem.

Instructio IV.

N

Ut

Ut colant in imperijs

Herorum potestatem.

Pro primo proderit illud Ecclesiastici c. 22. consilium sequi: *Confide in DEO, & mane in loco tuo, facile est enim in manu DEI subitò honestare pauperem.* Pro secundo non parum juvabit insignis S. Pauli Eph. 6. ad servos exhortatio: *Servi obedite Dominis carnalibus cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem DEI ex animo, cum bona voluntate servientes, sicut Domino, & non hominibus, scientes, quòd unusquisque, quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet à Domino, sive servus, sive liber.* Pro tertio denique servient ejusdem iterum Sancti rebus exhortationes, præcipuè dum ad Romanos c. 13. scriptum: *Omnia anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non enim est potestas, nisi à DEO; qua autem sunt potestates, à DEO ordinatae sunt. Itaque, qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit. Et iterum Hebr. c. 13. Obedite Praepositis vestris, & obedite eis; ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.*

MEMBRUM XV.

De ijs, quæ erga Sponsos observanda sunt.

Qu. 1. *Quid erga Sponsos observare debeat Pastor?* R. tria præcipuè sequentibus versiculis comprehensa illis fundenda esse, nempe

Ut contrahant legitime

Ad damnum evitandum.

Ut fidem servent integrè

Ad crimen declinandum.

Ut copulentur licitè

Ad DEVM honorandum.

Qu. 2. *Quid ad Matrimonium legitime contrahendum requiratur?* R. tria præcipuè. 1. Ut careant impedimento dirimente. 2. Ut careant impedimento impediente. 3. Ut consensus Parentum accedat; nam etfi hic absolute ad validandum matrimonium non requiratur, juxta probabiliora

sententiam, tamen ijs rationabiliter iavitis, hunc statum eligere, non modò irreverentiæ est, sed etiã injuriæ erga patriam potestatem; expedit igitur Populum hac de re præconione monere, simul tamen etiã gravissimè reprehendere Parentes, qui metu gravi proles ad ineundas nuptias cogunt, cum statum castitatis aut religionis elegerint; aut cum matrimonium inire decreverint, nimium urgent, ut in Monasterium intrudi se sinant; aut certè, ut cum ijs contrahant, quas nollent: quibus ex rebus, quæ scandala & damna animarum sequantur, satis dici, & desleri non potest.

Qu. 3. Quid circa fidem sponsalium servandam sit observandum? R. itidem tria. 1. Ut à sponsalibus sine justa causa non resiliant. 2. Ut alteri cum promissione matrimonij non copulentur. 3. Ut etiã inter se, quamdiu simplicia sponsalia durant, non conjugantur.

Qu. 4. Quid ad licitam copulationem requiratur? R. 1. Ut denuntiationes ordinariæ præcedant, nisi specialis causa ab ijs excuset, qualis foret, si v. g. periclitans de vita, vellet ducere concubinam ad prolem legitimandam; aut si timeretur, ne si permitterentur denuntiationes, matrimonium malitiosè impediretur, neque tempus patiatur Episcopum consuli. 2. Ut contractus matrimonialis præsentè Parocho & testibus, ubi Concilium Tridentinum receptum est, celebretur. 3. Ut Benedictio nuptialis juxta morem Ecclesiæ præcedat.

Dubia moralia.

Q. 1. An Pastor debeat sponsalibus suorum Parochianorum assistere? R. hac de re sic loqui Synodi Augustanæ Decreta p. 2. c. 10. Prindò, justas ob causas matrimonij Sacramentum ex Ecclesiæ consuetudine præcedere solent sponsalia, quæ sunt sponsi & sponsæ in futurum matrimonium reciproca promissio. Secundò, ut minor sit controversiarum occasio, sponsalia non clandestinè, & in angulis, sed in domo aliqua honesta coram testibus fiant. Tertiò, nec Parochi, nec alterius ejus loco substituti Sacerdotis præsentia necessaria est, ut validè & legitimè contrahantur. Quin expedit magis non interesse, ne imperitiores verum matrimonium contractum credant, ac proinde ejus sibi jura interdum malè

usurpent. Quartò, ubi autem ex longa consuetudine ad sponsalia vocati sunt Parochi, etsi deinceps quoque, ut vocari possint, permittimus, non tamen aliter, quam ut recte venire atque interesse volumus, idque sine superpelliceo & Stola, ac sine ullis peculiaribus Cæremonijs. Quintò, ubi verò nullus Parochus se sponsalibus ingerat, & ubi habitus vocari non consueverunt, non facillè etiam vocati ad ea hoc accedant. Ubi tamen absente Parocho inita fuerint, non neri is debet, & certior fieri de contractu ab ipsis sponsalibus testibus.

Qu. 2. *An, si consensus ob defectum Parochi & testium nullus, requiratur, ut coram illis reiteretur?* R. etsi Pontius & alij affirmativam teneant sententiam, æquè tamen probabiliter negativam tradi à Sanchez l. 2. d. 37. Coninch, Perez, Hurtado & alijs apud Dicastillum d. 2. n. 103. citantur quòd per primam attestationem sufficienter obtineatur à Concilio Tridentino intentus.

Qu. 3. *An denuntiationes extra Ecclesiam fieri possint?* R. affirmativè cum Pontio, Layman, l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 10. Tannero d. 8. n. 126. & communi aliorum, quia, cum etiam in tali casu concursus Populi haberi possit, rectè id sufficiens videtur ad denuntiationem impedimenti, siquod lateret, sciendam.

Qu. 4. *An etiam die non Festo fieri possint denuntiationes?* R. affirmativè cum Layman. & alijs, modò concio frequens Populi adsit, cum parùm referat, sive Populus die Festo, si alio conveniat, ad hoc, ut in cognitionem contracti matrimonij veniat, & impedimentum, siquod sciat, deesse possit.

Qu. 5. *An tribus diebus Festis immediatè succedentibus possint denuntiationes?* R. etsi plerumque Auctores docent, saltem duorum dierum intervallum inter unam & alteram denuntiationem intercedere debere, itaque in Concilio Moguntino & Colonienfi l. c. decisum esse, Laymannus rebatur, id tamen omnino licitè fieri putat Dicastillo loc. cit. aliud in propria Diocesi non fuerit constitutum, eò quòd Concilium Tridentinum jubeat eas in tribus continuis diebus fieri, nullam de interpolatione mentionem faciens, verò etiam non appareat, quid illa interpolatio emol-

menti afferat, ad finem denuntiationum facilius obtinendum.

Qu. 6. *An, si uno die Fefso interpolato omittat Pastor denuntiationem, peccare mortaliter censendus sit?* R. ita quidem Henriquez à Diana p. 3. tr. 4. ref. 236. citatum sentire; sed probabilius ipsum Dianam cum Coninch & alijs contrarium tueri, eò quòd non videatur Concilium Tridentinum sub tam gravi obligatione voluisse Pastores obligare, modò non nimis diu aut malitiosè differant eiusmodi denuntiationes.

Qu. 7. *An in utriusque sponsi Parochia debeant fieri eiusmodi denuntiationes?* R. Laymannus, etsi valde sit probabile, Concilij Tridentini & Lateranensis intentionem fuisse, ut tales denuntiationes in utriusque sponsi Parochia fiant, si illi ad diversas spectent, ut impedimenta, siqua fortè subsint, ex utraque parte detegi possint; itaque etiam Sanchez, Henriquez, Rodriquez, & alij contra Antonium Cucum doceant, non tamen damnari debere consuetudinem, quæ adhuc in quibusdam Ecclesijs viget, ut denuntiationes in solius sponsi Parochia fiant, in qua nuptiæ celebrandæ sunt.

Qu. 8. *An possit Pastor in certis casibus absque dispensatione Ordinarij denuntiationes omittere, vel unam pro tribus facere?* R. affirmativè Ferdinandus Hauckius in Epinomia Paroch. V. denunc. matri. c. 7. afferens sequentes casus, in quibus eiusmodi denuntiationes omitti possunt. Primò, si abest suspicio prudens & probabilis malitiosi impedimenti. Secundò pudor, ut, cum inter Contrahentes est disparitas conditionis, ætatis, divitiarum, & qualitatis. Tertiò infamia, ut quando Concubinarij diu sunt habiti pro Conjugibus, vel quia matrimonium priùs contractum fuit nullum, ob occultum impedimentum. Quartò vicinitas temporis clausi, quo prohibitiæ sunt nuptiæ, quia ex una parte non expedit, ob periculum fornicationis vel dissolutionis differre matrimonium ad tempus apertum; & ex alia etiam expedit, ut Benedictio Consummationi præmittatur. Imò Hurtadus d. 5. diff. 20. n. 69. etiam absque periculo isto putat temporis clausi vicinitatem esse causam sufficientem omittendi denuntiationes, aitque ita à S. Congregatione decisum. Quintò Magnatum dignitas; in his enim cessat plerumque periculum occultationis impedimentorum, vel certè alioqui consuetum

non est eorum matrimonium bandiri. Sextò damnum notabile temporale, vel spirituale evitandum, in quibus omnibus casibus docet prædictus Auctor, Parochum omittere posse dictas denuntiationes, etiamsi Episcopus requisitus negaverit facultatem (quia dispensatio, si justè negetur, habetur pro concessa, teste Sanchez d. 10. n. 26.) imò si iudicium probabile damni gravis adsit, omittere eum posse denuntiationes, etiamsi Episcopus adiri possit, uti multi Auctores apud Bossium tract. de matr. contr. l. 22. n. 108. tenent, quia tunc licentia Episcopi tunc tantùm de consilio requiritur, eò quod nocivum admodum, & consequenter iniquum sit observare legem denuntiationum, atque adeò rectè per benignam interpretationem dici possit, etiam in tali casu non obligari. Addit tamen citatus Auctor, hæc omnia in foro tantum interno habere locum.

Qu. 9. *An, si post factas denuntiationes longo tempore, intra quatuor menses non contractum est matrimonium, iterum præmitti debeant denuntiationes?* R. affirmativè Rebellus & Bonacina, itaque à S. Congregatione decisum ajunt, eò quod intra tale tempus facilè iterum novum impedimentum v. g. affinitatis oriri queat.

Qu. 10. *An Pastor omittens denuntiationem trinam suspensionem incurrat?* R. ita quidem sentire Barbosam de Paroch. c. 21. n. 27. ob textum Juris Canonici in c. 3. de clandestina desponsatione; verùm Ludovicus Engel Man. Paroch. p. 3. c. 5. l. 6. n. 3. putat, textum illum loqui tantùm de casu, in quo patitur Parochus aliquos in consanguinitate, vel aliquo alio impedimento existentes contrahere; posito autem, quod pœnam istam incurreret, hanc pœnam non ipso facto incurri, sed primùm per sententiam Judicis Ecclesiastici denuntiandam esse, non obscurè ex eodem textu colligitur.

Qu. 11. *An, si denuntiationes ante nuptias facta non fuerunt, post eas ante consummationem faciendæ sint?* R. Layman l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 11. affirmativè, eò quod ita Concilium Tridentinum moneat, ut, si fortassè aliquod impedimentum subsit, ante copulam fornicariam deregatur; sed quia fortè nimis difficile in praxi videbitur, Conjuges novè ad tam diuturnam abstinentiam adigere, ideo Episcopus mone-
neri potest, ut dispenset, si videatur.

Qu. 12. An, si unus sponsorum secundo nuptias celebret, iterum Benedictionem illis Pastor adhibere debeat? R. negative quidem communiter Auctores respondere ob Capitulum tertium de secundis nuptijs, eò quòd Benedictio semel collata iterari non debeat; nihilominus tamen, cum teste Layman l. c. n. 13. consuetudo jam passim obtinuerit, ut nuptiæ primò nubentis Mulieris cum Viduo benedicantur, ideo poterit ea in tali casu observari, quàm aliqui etiam ad casum, quo Vir Benedictionem non accepisset, extendunt.

Qu. 13. An Pastor matrimonii Hæreticorù siquos in sua Parochia habet, assistere possit? R. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 8. non apparere ratione, cur assistere prohibeatur in nostra Germania, cum neque communicatio, quæ in his partibus permiffa est, impediat, neque reverentia Sacramenti, quod Hæretici indignè suscipiunt, quia Pastor assistens matrimonio est testis tantùm; neque infrequens est, ut Pastor assistat matrimonio aliquorum, qui notorij peccatores sunt, quando non patiuntur sibi persuaderi, ut ad Sacramentum dignè recipiendum se disponant.

Qu. 14. An, si quis cum ignorantia legis matrimonia clandestina irritantis contraxerit, debeat ad novum matrimonium ineundum incitari? R. id quidem aliquos apud Ferdinandum de Castro p. 5. d. 4. pu. 13. l. 8. n. 51. & Coninch. d. 27. du. 1. citatos negare, rectius tamen hos cum Sanchez l. 3. d. 17. n. 10. & alijs affirmativam partem tenere, eò quòd etiam in alijs impedimentis dirimentibus non obstat ignorantia talis impedimenti, quò minùs matrimonium cum tali impedimento contractum dissolvatur.

Qu. 15. An Pastor extra suam Parochiam possit assistere ijs, qui ex suis Parochianis matrimonium ineunt? R. affirmative cum Diana p. 9. tr. 7. ref. 45. & alijs communiter contra Henriquez, Coninch, Pontium & alios ab eo citatos, quia extra Parochiam non desinunt esse subditi illius; rectè tamen addit Laymann peccaturum talem Parochum, si solemniter extra propriam Ecclesiam assisteret.

Qu. 16. An Pastor, in cuius Parochia tantùm per transitum habitant contrahentes, possit assistere eorum matrimonio? R. etsi Pontius l. 5. c. 15. & Sanchez d. 19. & 25. n. 14. l. 3. doceant, Pastorem posse matrimonio assistere, si vel uni-

eus tantum sponforum vagus sit; rectè tamen advertit Layman, hoc non de licita, sed valida duntaxat assistentia intelligendum, cum Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 7. expressè præcipiat Parochis, ne vagorum matrimonij assistant, nisi post diligentem inquisitionem & licentiam ab Ordinario obtentam.

Qu. 17. *An Pastor excommunicatus, suspensus, aut interdictus validè assistat matrimonio?* R. Layman l. 5. tr. 10. p. c. 4. n. 5. affirmativè, modò non sit actualiter depositus, sed ritulum ac possessionem Beneficij retineat; quia assistere matrimonio non est actus jurisdictionis vel administrationis (cum etiam ab invito seu coacto validè præstari possit) sed est actus testimonij ex juris dispositione ad matrimonij substantiam requisitus.

Qu. 18. *An, si dubium sit de impedimento dirimente pastorem, Pastor matrimonio assistere?* R. etsi hoc contra Ferdinandum de Castro, Laymann & alios apud Dianam p. 10. tr. 13. res. concedat ipse cum Sanch. Sancio, Bardi, Francisco Lugote & aliis; rectius tamen facturum Pastorem, si prius, laicam quando res moram patitur, dubium ad Ordinarium deferat, ab eoque resolutionem expectet.

Qu. 19. *An Testes pro valore matrimonij debeant habere conditiones pro testibus aliàs requisitas?* R. negativè; cum juxta communem sententiam etiam impuberes, excommunicati, fœminæ, infames, infideles, parentes, liberi, ferri esse testes possint, uti Laymann l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 6. testatur; & meritò cum matrimonij causa æquè favorabilis ac fidei, ac proinde, sicut in fidei favorem tales testes admittuntur, ita idem etiam meritò in matrimonij causa contingat.

Qu. 20. *An, si sponsi in sponsaliorum contractu sive ex incuria, sive studio uterentur verbis de presenti dicentes, ego accipio te in meum & meam, matrimonium ratum censere debeant Parochus?* R. Layman l. c. n. 15. negativè, quia præsumi non debet sponfos voluisse nondum præmissis denuntiationibus matrimonium cum gravi peccato contrahere; hinc etsi verbis contractum matrimoniale significantebus usus, ea tamen secundum naturam contractus, quem instituerunt sponsi voluerunt, intelligi debent, nam intelligentia verborum

borum ex causis est sumenda dicendi, quia non sermone res, sed sermo rei subiectus est.

Qu. 21. An, si Sponsi coram Parocho & Testibus tantum sub conditione consenserunt, debeant hi conditione purificata iterum vocari, & de illa certificari? R. non esse vocandos, docere quidem Sanchez l. 5. d. 8. sed communiorem & securiorem esse Laymanni l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 3. Præpositi, Perez, & aliorum sententiam, qui omnino vocandos esse concedunt; alioqui enim non possent testificari, quod matrimonium perfectum esset.

Qu. 22. An, si impedimentum v. g. honestatis publica ignoretur à contrahentibus, nihilominus vim suam in illos exercent? R. iterum affirmativè cum Lessio c. 7. d. 1. n. 130. & Dicastillo d. 9. n. 109. quia hæc impedimenta non tam sunt pœnæ, uti Adversarij contendunt, quàm inhabilitates quædam, atque adeo etiam ab ignorantibus meritò contrahi dicuntur, licet contraria sententia, quam Diana p. 10. tr. 13. ref. 51. communiorem vocat, non careat etiam sua probabilitate.

Qu. 23. An, si sponsi animo manendi in aliquo loco per maiorem anni partem contrahant, contractus iste validus sit, si postea non maneant in illo loco? R. affirmativè cum Sanchez l. 3. d. 23. à n. 12. & aliis, quia ex tali habitatione acquiritur quasi domicilium, uti ex Jure Civili constat lege hæc res absens ff. de Judicijs, talem autem habitationem sufficere ad hoc, ut aliquis Parochianus censeatur, ex cap. fin. de Parochijs colligitur.

COMPENDIUM

DOCTRINARUM AD LINEAS COGNATIONUM PERTI- NENTIUM.

Cùm hæc materia frequenter admodum occurrat, & Pastores gravem plerumque difficultatem experiantur in gradibus cognationum dignoscendis, placuit ea, quæ ad hanc materiam pertinent, paulò magis ad praxin accommodata huc apponere.

N 5 PARS